

Universitätsbibliothek Wuppertal

Diodori Sicvli Bibliothecæ Historicæ Libri XV

Diodorus < Siculus >

Basileæ, 1578

Liber decimus nonus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1046](#)

In Europa uero Polysperchōte, ppter cladem in Megalopolitana obsidione acceptam contempto, plerāq; Græcarum urbium à regibus ad Cassandrum defecerunt. Cū autem Athenienses præsidium depellere, neq; Polysperchōtis neq; Olympiadis opera posse, ausus est quidam laudatorum ciuium dice ^{Athenienses} in concione, expedire ut cum Cassandro componerent. Ac primum tumulus exitit, dum nonnulli contradicunt, alij illi sententiæ suffragantur. Deinde ^{cum Cassan-} perpensa utilitate, uisum est omnib. legatos ad Cassandrum mittere, & cum eo ^{dro pacem} quam fieri posset optimè componere. Ac compluribus interiectis colloquijs, conuenit de pace ea conditione, ut Athenienses haberent urbem & redditus, & naues, cæteraq; omnia, & Antipatro amici socij q; forent: Munychiam uero in præsentia retineret Cassander, donec bellū aduersus reges finiuisset. Respub. autem ex censu administraretur usque ad menses decem, & constitueretur curator urbis unus, quemcunq; uisum esset Cassandro. Est autem electus Deme ^{Demetrius} trius Phalereus. Hic suscepit urbis cura, pacatē texit, & ciuib; humanum se ^{Pl. aleræus.} præbuit. Postea cum Nicanor in Piræum appulisset ornata classe nauis rostris, quæ ex uictoria reportauerat, primò eum honorifice exceptit Cassander, propter successus secundos. Sed postea uidens eum arrogantiæ fastusq; plenum & insuper Munychiam suorum militum præsidio tenentem, eum dolo interfecit. Fecit & in Macedoniam expeditionem, & incolarum multos habuit, qui ad ipsum defecerunt. Similiter & Græcas urbes inuasit quædam libido coēunt ^{Nicanorē Caf} dicum Antipatro societatem. Nam Polysperchon pigre uidebatur & insipient præesse, tum regno tum socijs. At Cassander equum se omnibus exhibens, & in rebus gerendis sedulum, multos habebat sectatores sui potentatus. Cærum quantam sequenti anno Agathocles factus est Syracusanorum tyrranus, huius libri finem faciemus, quemadmodum initium proposuimus. Sequentis uero initio ab Agathoclis tyrannide facto, res gestas huic operi conuenientes persequemur.

Libri XVIII. finis.

DIODORI SICULI

BIBLIOTHECAE HISTORICAÆ

LIBER DECIMVS NONVS. IN

terprete quodam Gallo.

ETVS quoddam inuauit dictum, respub. illas populi imprematio administri solitas, non à uulgaribus, sed à primarię digni ^{Democratiam} Aristo tatis hominibus profligari. Quocirca nonnullæ ciuitates ha- ^{vulgus Aristo} cratiā Opili bentes suspectos eos qui potentia præstarēt reliquis rempu- ^{mates, quo flu} blicam gerentibus, ipsorum splendorē emergentem suppri- ^{dio tucantur.} munt. In principio enim uideſ esse eorum inclinatio qui in potentiā cōstituti sunt, ut patriam in seruitutē redigant. Ac difficile ſibi temperat, quin ſoli dominari uelint, qui propter authoritatem ſpem dominationis cōceperunt. Inſitum enim eſt maiora appetitibus, ut plus habere conentur, & eorū cupiditas modū non habet. Igitur Athenienses propter hasce causas ciues principes relegarunt, lege fancientes Oſtracismum, quæ apud eos dicebat, testularum ſuffragijs ex urbe ad tēpū electio. Atq; id faciebant non ut de anteactis ^{Oſtracismus,} delictis ſuppliciū ſumerent, ſed ut ijs qui leges uiolare poſſent, nullus locus re linqueret aduersus patriā delinquendi. Vocis enim Solonis tanq; oraculi me minerant, dum præſentiens Pisistrati tyrannidē, hoc elegiacum protulit.

Per magnos eſt urbs collapſa: tyrañus iniquo
Ignauum populum mancipat imperio.

Qq 2 Maximē

Maxime uero omnium increbuit studium ad Monarchias in Sicilia, antequam Romanii ei insulae dominarentur. Ciuitates enim popularibus concionibus deceptae eo usque debiles in potestatem extollebant, donec deceptorum domini fierent. Maxime autem peculiariter praे omnibus Agathocles Syracusanis domi-

*De Agathocle
Iustinum con-
sule li. 22. 23.*

*folio 208 & sequentiis
ac suidam fol: 11.*

natus est, usus quidem minimis opportunitatibus: grauiissimis autem calamitatibus non solum Syracusas, sed & totam Siciliam, & Libyam circumvoluerunt. Nam propter uictus inopiam & rerum difficultatem, artem fictilem cum exercisset, eò potentia atque crudelitatis prouectus est, ut omnium maximam & percherimam insulam seruam redderet, & certo temporis spacio maximam Libyam partem atque Italiam tractus sibi usurparet, & Siciliæ ciuitates flagitijs & cædis cumularet. Nullus enim tyrannorum ante hunc tale quid perpetrauit, neque talam crudelitatem aduersus subiectos exercuit. Priuatos enim puniebat, & omnem cognitionem mactabat. A ciuitatibus autem poenam exigebat, per omnia ætatum genera cædis grassans, & propter paucos reos, multos qui ne tantulum quidem offenderant, cogens hanc eandem subire calamitatem passim omnes urbes in supplicium capitum vocabat. At cum hic presens liber cum alijs complectatur & tyrannidem Agathoclis, omissa de ea prelatione, coniungemus ea quæ prædictis sunt continua, prius adiacentes tempora scriptio[n]i conuentia. Igitur in præcedentibus octodecim libris descripsimus antiquissimorum temporum res gestas, in cognitis orbis habitati regionibus, quantum uires tulerunt, usque ad eum annum, qui Agathoclis tyrannidem antecessit, in quem à Troia capta anni 866. numerantur. In hoc uero principium ducentes ab hoc dominatu, finem faciemus in pugna, quæ fuit ad Himeram Agathocli cum Carthaginensibus, annos 7. complectens.

Regente Athenis Demogene, Rom. crearunt Consules L. Plotium, & Marianum Fuluium: Agathocles uero Syracusanus ciuitatis tyrannus extitit. Ut tam res singillatim tractatae fiant clariiores, brevia quædam ordine congeremus de prædicto principe. Carcinus Regius patria exulans, habitauit Thermis Siciliæ, quæ ciuitatis Carthaginensibus subiecta erat. Cum autem rem habuisset cum quadam hominum eius loci uxore, eamque grauidam redditisset, continuè in somnis perturbabatur. Quapropter anxie sollicitus de prole suscipienda, quibusdam Carthaginensibus spectatoribus Delphos nauigantibus mandata dedit interrogandi Dei de partu futuro. Cum munere sibi demandato sedulo perfuncti fuissent, oraculo responsum est, natum illum Carthaginensibus & toti Siciliæ fore magnarum calamitatum authorem. Quæ cum audiisset, consternatus infantulum publicè exposuit, & custodes, ut è uiuis tolleretur, constituit. Progressu uero aliquot dierum, is non moritur: destinati autem ad custodiā, rem negligebant. Carterum eo tempore mater noctu accessit, & clam puerulum subtraxit, nec apud se collocauit, maritum extimescens, sed apud fratrem Heraclidem deponens, Agathoclem denominauit, nominis similitudinem in suisplius patrē referens. Apud quē educatus infans, euasit & aspectu formosus, & corpore multo ualentior quam pro aetate. Cum ipse ad annum septimum peruenisset, inuitatus Carcinus ab Heraclide ad quoddam sacrificium, & intuitus Agathoclem colludentem cum quibusdam suis equalibus, admirabatur & formam & robur. Dicente uero uxore, quod tantæ magnitudinis foret illus expositus, si modò educatus fuisset: dixit se facti poenitere, & assidue lachrymabatur. Deinde exploratum habens illa animum utri consentientem cum ijs quæ facta essent, totam ueritatem exposuit. Is uero libenter excipiens hos sermones, filium quidem assumpsit, & Carthaginenses formidans, cum tota sua familia Syraculas commigravit. Et cum pauper esset, Agathoclen; adhuc in ea aetate puerum, docuit artem fictilem. Eo autem tempore Timoleon Corinthius prælio ad Cenissum commisso, superatis a se Carthaginensibus, donauit ciuitate syracusana omnes quicunque uellent. Carcinus autem cum Agathocle in ciuim

*Agathocles fi-
gulinam didi-
cit.*

clivium numerum adscriptus. Post hac uiræ ad breue tempus protracta, mortem obiit. Mater uero filij statuam lapideam in quodam loco erexit, apud quam examen apum considerans, in femoribus ceram confecit. Hoc signo ostensio ijs qui circa haec occupabantur, omnes declararunt, secundum ætatis uigorem, eum peruenturum ad summum splendorem: quod quidem etiam accedit. Damus enim quidam inter illustres Syracusis conumeratus, Agathoclem adamauit, & primo omnia large suppeditans, author fuit ut ipse mediocres operes consecutus sit. Postea Acragantis electus dux (defuncto quodam tribuno hunc in illius locum sustinuit. Hic uero ante militiam erat grauitate præcipua propter armorum magnitudinem, se enim exercuerat in procinctu gestandis tanta magnitudine armis, ut nullus alius facile posset uti eo armorum onere) Electus uero tribunus, multò maiorem gloriam sibi comparauit, cum esset periculorum contemptor, & in pugnis audacissimus: acris & expeditus in concionibus popularibus. Cum uero Damas morbo defunctus esset, & facultates uxori legasset, eam duxit, & inter ditissimos unus referebatur. Post haec *Agathoclis in
clementia.* Crotoniatis ob sessis à Brutis, Syracusani ualida sublida miserunt, quorum imperator erat cum alijs Antander Agathoclis frater. Horum uero omnium principatum sortitus est Heraclides & Sosistratus, uiri in consilijs insidiosis, & cædibus & magnis piaculis magnam partem ætatis suæ confirmati. Quæ quidem singillatim liber præcedens complectitur. Militabat autem & cum ipsis Agathocles notus ei populo, & tribunatu præfectus. Qui quidem primò factus superior in prælijs aduersus barbaros, per inuidiam priuatus est præmio præstantis fortitudinis à Sosistrato, quo facto indignatus, ipsos accusauit ad populum, ut qui ad tyrannidem aspirarent. Cum uero Syracusani calumnias nihil morarentur, post redditum ex Crotone, Sosistratus rexit patriam. Agathocles autem eis infensus, primù in Italia residuebat, cum ijs quos rerum suorum socios habebat, & conatus capere urbem Crotoniatarum, spe sua excidit, & cum paucis Tarentum saliuus se recipit: & apud Tarentinos adscriptus in classem stipendiariorum, & multas res easq; protervas aggrediens; in suspicionem uenit, quasi qui rebus nouis studeret. Quapropter hac quoque militia priuatus, colligit eos qui per Italiam profugi erant, & Reginis oppugnatis ab Heraclide & Sosistrato suppetias tulit. Deinde principatu Syracusano abolito, & Sosistrato exulanter, in patriam reuersus est. Cum autem multi uiri illustres cum potentibus pulsi fuissent, uidelicet sexcenti de clarissimis, quasi qui dominatus paucorum participes fuissent, bellum profugis intercessit cum ijs qui popularem dominatum tuebantur. Cum auxiliares essent Catthaginenses profugis Sosistrati, assidia pericula obtinebant, & conflictus virorum & copiarum. In quibus Agathocles, qui aliquando priuatus, aliquando dux creatus, creditus est homo strenuus & industrius in excogitanda quapiam commoditatè, ad singulas opportunitates: quorum quidem unum & uralde memoria dignum præstítit. Nam aliquando Syracusanis propè Gelam castra metantibus, ipse noctu cum mille militibus in urbem subiupxit. Sosistriani autem cum exercitu numero & aptè disposito exorti, sub ingressos in fugam uertunt, & ad trecentos deiécerunt. Alijs uero cotanti bus effugere per quendam angustum locum, & salitem non expectantibus, præter expectationem Agathocles à periculis eos liberauit. Ipse enim illustrissime omnium præliatus, septem uulnera accepit, & ex copia cruentis defluentis, corpus elonguit. Hostibus imminentibus, denunciauit tubicinibus, ut progressi ad ambas partes muri, prælij signum darent. Cum è uestigio mandatum hoc executi fuissent, qui ex Gela in auxilium accurrerant, propter cætinam ueritatem non poterant obseruare: suspiciati enim alterum Syracusitorum exercitum per utraque moenium latera sub ingressum esse, perseque-

deinceps desisterunt, & diuiso in duas partes exercitū, confestim auxiliabantur, ad sonitum tubarum concurrentes. Interim qui Agathocles partes sequebantur, spaciū nacti, tutissimē euaserunt in uallum. Sic igitur Agathocles cum militari astutia hostes delusisset, nō solū suos, uerū etiam auxiliarium septingentos uiros inopinatō conseruauit. Posthac Acestoride Corinthio electo Syracusis duce, uisus propter prudentiam affectare tyrannidem, euasit periculum. Nam Acestorides seditionem euitans, atq; ob id nolēs ipsum aperte de medio tollere, iussit urbe excedere, & emisit qui noctu inter proficilēdum eum interficerent. Agathocles autem imperatoris constitutum cōnciens, ex pueris delegit eum qui suūplius formam maximē referret, et magnitudine corporis & uultu. Huic cum tradidisset arma sua & equum, praterea uelstem, circumuenit eos qui ad internacionem emissi fuerant. Ipse uero panis opertus, per locum inuium alterius partis iter fecit. Illi ex armis atq; alijs indicij Agathoclem esse suspiciati, nec propter tenebras exactiē uidentes, cādem quidem executi, sed facto quod erant moliti, frustrati fuerunt. Posthac exulibus Sosistratianis receptis à Syracusanis, & ab ipsis pace cum Carthaginensibus constituta, Agathocles profugus cum esset, proprium exercitum in regione mediterranea conscripsit, ac cum perterefecisset non solū ciues, sed & Carthaginenses, persuasus est redire in patriam: & à ciuib; in Demetri fanum productus, iureiurando confirmauit se populari dominationi nihil restitutum, & professus promouere Democratiam, uarijs concionibus apud populum habitis, imperator creatus est & pacis conseruator, donec qui in ciuitatem confluxerant, concordes fierent. Contigit enim in multas factiones divididi sodalitates coēuntium, & magnas discordias inter se suborū. Maxima autem erat dissensio Agathocletianis, consensus sexcentorum, qui post paucorum dominatum ciuitati p̄fuerunt. Nam Syracusanorū primarij tum gloria, tum facultatibus erant delecti. Agathocles igitur dominationis cupidus multis nactus est opportunitates conata perficiendi. Non enim tolū in sua manu habebat copias, ut qui dux esset: uerū etiam cum nunciatum fuisset, quod nōnulli transfugę in mediterraneis apud Erbitam exercitum coegeret, eam nactus est potestate sine suspitione, ut militū quos appeteret delectum haberet. Quocirca cum sui muneri esse ratus dimicare apud Erbitā ad militiam delegit, partim Morgantinos, partim ex alijs urbibus in mediterraneis, & qui secum aduersus Carthaginenses profecti fuerant. Hī enim omnes amicissimo erant animo erga Agathoclē, in bello multis beneficij prouocati. Sexcentos autem Syraculis qui participes fuerant principatus paucorum, hostiliter infestabantur, in uniuersum populū erant perosi, coacti exequi sibi pra scripta. Cū hi essent numero ad tria millia, & aptissimi studijs & institutis ad euerionē democratiæ, unā etiam delegit ex ciuib; eos qui pr̄ egestate & inuidia potentiū splendori aduersarentur. Cumq; ipsi omnia rite parata forent, militibus edixit ut summo mane in Timoleontium conuenirent: ipse accersito Pitarcho & De cle, qui uidebantur societati sexcentorum pr̄esse, qui sermonem facturus de utilitate publica: ubi aduenerunt, assumptis amicis ad quadraginta, simulans seipsum insidijs impeti, omnes comprehendit, & eos inter milites criminatus est, dicens se à 600. raptum tr̄i propter suam erga populum benevolentiam, & deplorauit suūplius uicem. Inflammata multitudine, ac uociferante, non iam esse cunctandum, sed delicta absq; dilatione supplicij esse vindicanda. Tubi cinibus mandauit classicum canere, & militibus tollere de medio authores, & diripere facultates sexcentorum & eorum quos facti socios habebant. Omnibus impetu quodam impulsis ad direptionem, urbs repleta est perturbatione & magnis calamitatibus. Siquidem ciues gratiosissimi hanc cādem contra se ipsos pr̄paratam ignorabant, exiliebāt in viam ex ædibus, ut mature tumulum perdi-

*Agathocles
Acestoridis
insidias cal.
lide euadit.*

*Agathocles
Imp. Syracu-
sanorum.*

*Syracusorū
in urbe cādes
mirabilis.*

tum perciperent. Milites partim propter avaritiam, partim propter furorem animis exacerbati, cædebat eos qui per ignorantiam nuda corpora armis uindicibus exponebant. Angiportis singillatim occupatis à militibus, alijs in uicis, alijs in ædibus interficiebantur. Multi igitur etiam eorum qui ne tantulum quidem accusati fuerant, mactabantur, desiderantes nosse causam cladis : multitudo enim armata potentiam nacta, non discernebat amicum aut hostem: sed eū inimici loco ducebatur, ex quo se plus commodi reportaturam suspicabatur. Itaque licebat uidere omnem urbem refertam iniurijs & cædibus, & omnis gentis iniquitatibus. Siquidem alijs propter antegressas inimicitias, à nulla uiolenta sibi temperabant aduersus eos quos odio prosequerantur, cum possent omnia quæcunq; animo libuerat peragere. Alij uero rati suam rem domesticam diuitum necibus instauratum iri, nihil non moliebantur in eorum perniciem. Alij enim atriorum portas excindebant, alijs scalas in domorum fastigia ascendebant, alijs pugnabant aduersus eos qui è tectis resistebant. Nec ijs etiam qui ad fana profugerant, deorū supplicatio salutem adferebat, sed pietas erga deos ab hominibus superabatur. Atq; hæc flagitia perpetrare audebant Græci aduersus Græcos tempore pacis, in patria, domestici contra cognatos, non natu-
 ram, non foedera, non deos reueriti, in quibus, non quia amicus, sed omnino hostis, sed natura moderatus, non poterit quis reperiri quem affictorum causas ad commiserationem non inducat. Omnes enim urbis portæ occlusæ fure-
 runt, & plures quam quater mille eodem die cæsi sunt, eo solo nomine damna-
 ti, quod alijs gratia præstarent. Eorum uero qui profugerant alijs cum ad portas se receperint, comprehensi fuerunt: alijs de muris scipios deſcidentes, in urbes uicinas euaserunt, nonnulli præ formidine prosilientes, per præcipitia collapsi fuerunt. Multitudo expulsorum à patria erat super sex millia, quorum plurimi ad Acragantinos profugerunt, & illuc comiter tractati sunt. Qui Agathocli ad-
 hæreabant, totum diem occupati in cædibus ciuium, ne quidem se continebant ab iniurijs & iniquitate in mulieris exercenda, uerum se sumpturos esse dignas poenas de ijs qui necem effugerant, suspicabantur, si in consanguineos crudeli-
 ter se gererent. Erat enim uerisimile maritos & patres grauiora morte ipsa paſturos, cum uxoribus & uirginibus stupra illata considerarent: à quibus nobis amputanda est tragœdia illa ascititia & familiaris alijs scriptoribus, maxi-
 mè propter afflictorum commiserationem: præterea ut nullus lectorum narra-
 tionem singulorum requirit, cum in promptu sit cognitio. Qui enim interdiu in uicis & foro ausi erant mactare innocentes, nō opus habent narraturo quid tali noctu committebant in ædibus, & quomodo se gerebant erga uirgines orphanas & uxores, destitutas auxilijs, & in potestatem supremam inimicissi-
 morum prolapsas. Agathocles, elapsis duobus diebus, postquam tandem cæ-
 deuersus ciues expletus est, uiuos captiuos cogens, Dinocratem dimisit, ob
 amicitiam quæ inter eos intercesserat, alios de medio sustulit, qui animo pror-
 sus abalienato fuerant: reliquos in fugam compulit. Post hæc concione con-
 uocata, criminatus est sexcentos & paucorum principatum, quem ipsi procu-
 tarat: cum dixisset se ciuitatem perpurgasse ab ijs qui principatum affectarent,
 demonstrauit se synceram uiuendi proprijs legibus libertatem populo pepe-
 risse, ac cupere aliquando liberatum à laboribus priuatam uitam degere, equa-
 lem omnibus, atque hæc dicens, suum paludamentum dilaceravit, & pallio as-
 sumpto abibat, se spectandum præbens tanquam unum è multis. Hæc agebat,
 se popularem simulans, & certò sciens complures ex concione participes fuis-
 se flagitorum nefariorum, & ob id nunquam consensuros, ut cuiquam alteri
 imperatoris dignitas demandaretur. Confestim igitur qui oppressorum bona
 compilarent, uociferabantur ne se desereret, sed omnium curam susciperet. Is
 initio quietus fuit: deinde multitudine uehementius urgente, dixit se admit-

Nunc etiam
Christiani ad-
uersus Chri-
stianos bella
gerunt.

Agathocles
simulat se De
mocratiæ amâ
tem, cum ty-
rannidem af-
fecaret.

tere prouinciam imperatoriam, sed non quidem cum alijs dominaturum: non enim se ferre, ut quæ alijs contra leges committerent, horum ipse collega redde ret rationem contra leges. Ita cum per multitudinem liceret ei soli dominari, ipse electus est dux beli, per se solus imperans, & deinceps aperiè rexit, & ciuitatis curam gerebat. Ex Syracusanis qui cordato essent animo, alijs propter fortitudinem præ se ferre patientiam cogebantur, alijs à multitudine uicti, non audiebant in uanum inimicitias manifestare. Plericq; egenorum & eorum quin ære alieno essent, libenter hanc mutationem exceperunt. Agathocles enim in concione denunciarat fore debitorum immunitates, & pauperibus agrum distribuendum esse. Cum his finem imposuisset, destitutus illos deinceps, aut occidere aut punire, in contrarium uero inclinans, sese beneuolo animo erga multitudinem gerebat, de multis bene meritus, non paucos pollicitationibus in sublime erigens, omnes autem blandis sermonibus populariter demulcens, non mediocrem plausum promerebatur. Ad tantum principatum euectus, neque diadema assumpsit, neque stipatores habebat, neque difficilem aditum ad se patere uoluit: quæ quidem omnes ferè tyranni sibi parare solent. Curam uechio habuit reddituū & præparandorū armorū atq; telorū. Præterea una cū nauibus logis quæ iam suppotebāt, cōpinxit & alias insuper, & assumpsit plurimas quæ erāt pagorū & ciuitatū in mediterraneis. Atq; hic quidem Siciliæ status erat.

Romanorum
bellum cum
Samnitibus.

An. Mundi

3648.

In Italia uero agebatur iam nonus annus, quo Romani cum Samnitibus bellum geregabant: & superioribus temporibus magnis uiribus erant inter se congresi: tunc uero incursionibus hosticum inuaserunt. Nihil uero præclarum aut memoria dignum gesserunt. At sine intermissione præsidia oppugnabant, & sine intermissione agrum depopulabant. Apuliae uero totam Dauniam deuastarunt, & subactis Canisijs, obsides ab eis acceperunt. Adiecerūt autem duas trahib; ijs quæ iam erant, Valernam & Opheltinam. Hæc dum fiunt, Crotoniatæ fœdus contraxerunt cum Brutis. Aduersus uero eos ciues qui à Democracia exciderant; propter societatem erga Heraclidem & Solistratum (de qua singillatim diximus in libro qui hunc antecedit) iam anno secundo bellū gerentes, crearunt duces Paronem & Menedemum, uiros illustres. At protulgi ex Thurijs impetu facto, assumptis stipendiariis trecentis, conati sunt noctu clām irrumpe in patriam, repulsi à Crotoniatis, castrametati sunt ad finitimum rum Brutiorum regionem. Non ita paulò post exercitu uiris numeroſo superueniente, omnes in pugna mactati sunt.

Nos uero postquam percurrimus ea quæ obuenerunt circa Siciliam & Italiam, sermonem ad reliquas partes Europæ transferemus. In Macedonia Eurydice regno præfecta, & audiens Olympiadem præparari ad redditum, misit tabellarium ad Cassandra in Peloponnesum, flagitans ut sibi quād ce-

Olympias in lerrimè auxiliaretur. Ex Macedonibus eos qui rebus agendis essent aptissimi, regnum restitueribus & pollicitationibus magnis euocans, priuatos benevolentia sibi conciliabat. Polysperchon autem manum sibi collegit, assumpto Aeacide Epipota, & deduxit Olympiadem in regnum cum nato Alexandri. Audiens igitur Eurydicem in Euijs Macedoniae esse cum exercitu, irruit in ipsam, festinans uno prælio negocium totum componere. Cum exercitus essent regio- ne inter se oppositi, Macedones reueriti Olympiadis dignitatem, & memo- res beneficiorum Alexandri, mutarunt sententiam. Itaque Philippus rex cum suo comitatu statim captus est. Eurydice cum Polycle, uno ex ijs qui erant i- lpsi à Consilijs, se recipiens Amphipolim, intercepta est. Ad eundem modum Olympias se Olympias regorum corporum facta domina, & citra periculum regno recu- uit in Eurydi- perato, prosperam formam humanè non tulit: sed primò Eurydice, & eius cem & Phi- uiro Philippo in carcerem coniectis, aggressus est eos affligere. Conclusi- lippum. enim in exiguo loco ipsorum corporibus, per angustum receptaculum nece- satia

faria suppeditabat. Post multos uero dies sese gerens inique aduersus oppres-
sos, quandoquidem apud Macedones male audiebat propter commiseratio-
nem erga afflictos: Philippum quidem qui fuerat rex sex annos & menses qua-
tuor, quibusdam Thracibus extimulandum tradidit. Eurydicem autem insi-
lescentem, ac uociferantem sibi magis conuenire regnum quam Olympiadi,
iudicauit dignam maiori supplicio. Misit itaque ad eam gladium & laqueum,
& cicutam, & optionem proposuit, quoniam istorum uellet uti ad mortem, o-
mnino nihil reuerita superiorum dignitatem oppressæ, neq; communis for-
tunæ commiseratione affecta. Vnde in similem mutationem prolapsa, sortita
est dignum crudelitate uitæ exitum. Eurydice enim comprecata deos, præsen-
te eo qui illa attulerat, ut Olympiadi talia dona euenirent, uitum obuelauit,
curatis eius uulneribus, ut tempus patiebatur. Deinde cum se cingulo suspen-
disset, finijt uitam, neque lachrymis deplorauit suam fortunam, neque abiecta
est magnitudine calamitatum. Olympias his sublati, sustulit Nicanorem fra-
trem Cassandri, inuertitque tumulum Iolli, ulciscens, ut ipsa dixit, Alexandri
mortem. Delegit autem Cassandri amicorum illustrissimos centum Macedo-
nes, quos omnes mactauit. In eiusmodi autem iniquitatibus explens suum ani-
mum, fecit ut statim multi ex Macedonibus odio haberent eius crudelitatem.
Omnes enim memores erant uerborū Antipatri, qui ueluti oraculo prædicens,
in morte cohortatus fuerat, ne unq; permitteret mulieri præesse regno. Hec
igitur in Macedonia hoc modo administrata, manifestissimè mutationē futu-
ram præse tulerunt. In Asia uero Eumenes habens Macedones milites argē-
teis scutis insignes, & eorū ducem Antigenem, hybernauit in Babyloniae no-
minatis capitum pagis. Misit autem legatos ad Seleucum & Pithonem, postu-
lans ut regib; auxiliarentur, & cum ipso una bellum gererent cum Antigo-
no. Ex his autē Pitho Medix, alter uero Babylonæ satrapa factus fuerat, quo
tempore satripiarum prouinciarum facta est secunda diuisio in Triparadiso. Qui
Seleuci partes sequebantur, dixerunt regib; se uelle necessaria suppeditare;
Eumeni uero se nunquam dicto audientes fore, quem Macedones conueni-
entes damnassent capitum. Cum uero multa de hoc instituto disputassent, u-
na miserunt ab ipsis legatum ad Antigenem & milites argenteis scutis insig-
nes, declarantes æquum ess, ut Eumenes se abdicaret imperio militari. Cùm
Macedones ijs sermonibus non obtemperarent, Eumenes laudato eorum
prompto studio, cum exercitu profectus est, & cum ad Tigrim fluuium per-
uenisset, castrametatus est, distans à Babylone stadijs trecentis: ac in animo
proposuit iter habere Susam, cogitans de euocandis uitib; e superioribus sa-
trapis, & de utendis thesauris regis ad urgentes necessitates.

Cogebatur autem trajectere fluuium, quod regio citerior direpta esset, ul-
terior uero intacta & integra remaneret, quæque posset commeatum copio-
sum exercitui suppeditare. Itaque congregatis ab illo undique multis nau-
ibus ad transitum, Seleucus, & Pitho duabus triremib. ad nauigarunt, & con-
pluribus nauibus quæ contis propellerentur. Nam adhuc erant ad terram na-
ues ex eis quæ fuerant ab Alexandro cōpactæ, circa Babylonem. His addu-
ctis ad transitum, rursus conabantur persuadere Macedonib. ut imperio mili-
tari abrogaretur Eumenes, ne contra se educeretur homo externus, quiq; plu-
timos ex Macedonibus trucidarat. Cùm nulla ratione persuaderetur Antige-
ni, Seleucus nauigauit ad quandam ueterem fossam, & perrupit ipsius initi-
um, temporis tractu obstructum. Ita inundatis Macedonum castris, & undis-
que loco stagnante, periculum fuit neperiret totus exercitus illuione.
Igitur illa die quieti fuerunt, dubitantes quomodo rebus esset utendum.
Postridie solitis nauibus quæ contis impellebantur, circiter numero trecen-
tis, transmiserunt ualidissimam partem exercitus, nullo impediente transi-

yvrauoræ
re i.e. quoru
maiorum au-
sa uuerdu sit.

Eumenes
ad Eumenis hi-
storianam.
et rais ovo-
ualquevæs
nægwy kœ-
uæs.

Eumenes à Se-
leuco & Pi-
thonne non ade-
mittitur.

tum. Nam Seleucus solos equites habebat, eosque multo pauciore numero aduersarijs. Nocte iam intercipiente, Eumenes anxius de sarcinis, rufus retro traiecit Macedones; ac duce quodam indigenarum, aggressus est loci cuiusdam repugnationem, per quem facile esset diuertere fluentem, & peruanare reddere regionem propinquam. His uisus Seleucus uolens quam celeriter ipsos ex sua latrapia discedere, legatos misit super inducij, permisso transiit, statim etiam tabellarios misit ad Antigonum in Mesopotamiam, postulantes ut euestigio ueniret cum exercitu, priusquam ipsi satrapæ cum copijs descendissent. Eumenes autem cum transmisisset Tigrim, & peruenisset Susianam in tres partes diuisit exercitum, propter tritici penuriam. Percurrens autem singillatim regionem, tritico prorsus carebat. Oryzam autem, & sesamum & fructum palæ militibus distribuebat, cum hæc regio huiusmodi fructibus copiosè afflueret. Cæterum & prius dederat literas à regibus ad duces superiorum satrapiarum, in quibus erat scriptum, ut in omnibus parerent Eumenis, tunc etiam tabellarios misit, postulans ut omnes obuiam prodirent cum suis copijs in Susianam. Quo quidem tempore contigit & illos collegisse exercitum, & concurrisse mutuò propter alias causas, de quibus necessarium est prius dicere. Pitho creatus fuerat satrapa Mediæ, & dux uniuersarum superiorum satrapiarum, genere Parthus, qui & Philotam præcedentem imperatorem interfecit, & Eudamum fratrem suum in eius locum suffecit. Quo facto reliqui omnes satrapæ concurrerunt, ueriti ne consimiliter affligerentur, cum esset Pitho turbulentus, & magnis conatibus bellicis inuolutus. Igitur superiores prælio, & multis imperfectis eorum qui simul præliati sunt, expulerunt eum ex Parthia. Et ille initio recessit in Mediam, & paulò post cum in Babyloniam peruenisset, cohortabatur Seleucum ut sibi auxiliaretur, & communem spem secum haberet. Itaque propter has causas, cum superiores satrapæ ad eundem locum congregassent exercitus, adfuerunt tabellariorum ab Eu-

*Satraparum
belium.*

*Peucestes dux
copiarum ad-
uersus Pitho-
nem.*

Peucestes dux copiarum ad uerus Pitho nem.

*φιλοτιμία
ὑπὲρ τῆς ἡ-
γεμονίας.*

Cum peruenissent ad Susianam ad eos qui sequebantur partes Eumenis, publicam quandam concionem indixerunt, in qua multiplex ambitio suborta est de imperio militari. Peucestes enim & propter multitudinem sociorum in pugnando, & propter prærogatiuam quam ab Alexandro habebat, putabat seipsum esse præficiendum omnium imperio. At Antigenes dux

dux Macedonū Argyraspidarū declarauit deferendā esse potestatē electionis Macedonib. qui bello subegissent Alexādro Asiam, & propter fortitudinē invicti permanuissent. Eumenes autem formidans ne proter mutuam discordiam facile uicti subiacerentur Antigono, cōsilium dabant, ne unus dux constitueretur: sed omnes satrapæ & imperatores ē multitudine præpositi, in aulā regiam conuenientes, singulis diebus consultarent publicē de ijs quæ conducederent. Alexander enim defunctus constitutum habebat tabernaculum, & in eo solium, apud quod sacra facientes consueuerant confessus habere de rebus urgentibus. Atq; omnibus significantibus utilem ēsse sententiam illam, confessus conueniebat singulis diebus, tanquam ciuitatis cuiusdam populari imperio administratæ. Post hæc cum ipsi Susa peruenissent, Eumenes à thesaurorum custodibus consecutus est pecuniarum tantam copiā, quantam necessitas postulabat. Huic enim soli per literas reges statuerant tanum ēsse erogandū quantum ipse censeret. Igitur cum in sex menses erogasset stipendia Macedonibus, Eudamo adduenti elephantes ex India dedit ducentia talenta: uero quidem in expensas belluarum, sed re uera hoc munere hominem deliniens. Cuicunq; enim factionis hic homo sese adiunxisset, non leue momentum habebat, cum earum belluarum esset terribilis usus. At unusquisq; aliorum præsectorum nutriebat eos qui ex regione ad seipsum deducti fuerant. Eumenes igitur in Susiana morans recuperauit exercitum. Antigonus autem cum hibernasset in Mesopotamia, primum constituit euestigio persequi Eumenis manum priusquam uires acquireret. Ut uero audiuit satrapas & copias quæ erant cum eis ad Macedones confluxisse, studium cohibuit, & exercitum recuperauit, & milites conscripsit: utdebat enim bellum magnis castis & apparatu non fortuito indigere. Hæc dum aguntur, Attalus & Polemon & Docimus, præter ea Antipater & Philotas, qui duces cum Alcætæ copijs capti fuerant, custodiebantur, in castello quodam mirabiliter munito. Hic cum audissent Antigonom Attalus &c. in superiores præfecturas adornare profectionem, rati se habere accommodā ins college &c. opportunitatem, persuasere quibusdam ex custodibus, ut se soluerent: atq; ar pluri cuadre mis potiti, circa medianam noctem custodiam inuaserunt. Cum ipsi numero es- conati tādem sent octo, & custodirentur à militibus 400. præstātes autem audacia & manuū expugnant. dexteritate, propterea quod cum Alexandro militauerant, correptum Xeno-pithem præsidij præfectum, ē muro præcipitem dederunt, saxo illo stadij altitudinem habente, alijs partim mactatis, partim deiectis, domos incenderunt. Ex ijs uero qui foris progressum negotiū obseruabant, assumperunt numero 50. Cum uero castellum tritici & aliorum necessariorum copia abundaret, consultabant utrum expediret manere, & uti locorum munitione, præstolantes ab Eumene suppetias: an quam primum fugientes uagari per agros, obseruantes tempus mutationum. Ita cum maior dissensio orta esset, Docimus egrediendū esse consulebat. At Attalus aduersa ipsos ferre posse negabat, propter grumna quæ in vinculis acciderat. His inter se dissentientibus, anteuerterū ex propinquo castello accidentes milites, pedites quidem plures 500. equites uero 400. & præter hos ex indigenis alijs undiq; collecti, plures 3000. qui ex seipisis creati duce, exercitu cinixerunt locum. Ita cum ipsi rursus essent inclusi præter expectationem, Docimus explorato quodam descensu non custodito, legationem milit ad Antigoni uxorem Stratonicen, quæ loco propinqua erat: & cum uno comitāte per eam exiliisset, ipse quidē fidelitate frustratus est, ac proditus in custodiā coniectus est. Qui uero cū ipso descēderat, is ducēs hostes subduxit in locū nō paucos, & unū ex præaltis saxis occupauit. Attaliani autē multo inferiores multitudine, uirtute resistebant, & quotidie in pugna perseverabant. Ceterū obsessi per annum & menses quatuor, capti sunt penitus.

Regente Athenis Democlide, Romani consules crearunt C. Junium & Q. Aemilium

Aemilium. Agebatur autem Olympias sexta supra centum & decem, in qua stadium superauit Dinomenes Laco. Circa hęc tempora Antigonus ex Meso. potamia uenit in Babyloniam, & illuc cum Seleuco & Pithone communica. tionem de rebus instituit: assumptisq; milibus ab his, coniunxit nauibus Ti. Eumenes ad grim fluuium, ac traiectis copijs, contendit in hostes. Quibus auditis Eume. nes, Xenophilo arcem custodienti Sulis pr̄scripsit, ut neq; aliquid pecunia. Tigrim fluuiū uenit. rum Antigono erogaret, neque rationes subduceret. Ipse assumptus copijs contendit in Tigrim fluuium, distantem à Sulis itinere unius diei: quæ ei montanæ regioni contigua est, quæ occupata est ab ijs qui liberi proprijs le. gibus uiuunt, quos Vxios appellant. Latitudo in multis locis est trium sta. diorum, aliquando quatuor: profunditas autem in medio defluxu æquat ma. gnitudinem elephantorum: ac delatus à montanis per stadia septingenta in mare rubrum erumpit, & marino pisce atque marinis belluis affluit, quæ pre. cipue apparent sub exortum caniculae. Hoc fluuiio occupato, & uniuersa re. gione fluuiio finitima, à fontibus adusque mare custodijs muniuerunt, atque ita incursum hostium pr̄stolabantur. Sed cum custodia propter longitudi. nem non paucis militibus indigeret, Eumenes & Antigenes petierunt à Peu. ceste ut ex Perside accerseret sagittariorum decem millia. Is uero initio non ob temperabat ipsis, expostulans quod non assēcutus esset exercitum. Sed po. stea re considerata, consensit, quod uictore Antigono futurum esset ut & la. trapiam amitteret, & de uita periclitaretur. Aestuans igitur de seipso, & im. perio facilius sic potitum se existimans, ut qui haberet plurimos milites ad. duxit, quemadmodum postulabant, decem millia militum. Ac nonnulli Per. farum distantes iter triginta dierum audierunt eo ipso die quod denunciatum fuerat, propter artificiosam solertiam in custodijs: quod quidem non erit con. Persicorum sentanetum pr̄termittere. Nam cum Persia sit interrupta uallibus & scopu. nunciorum ee lis altis atque crebris plena, in his stabant indigenarum uocalissimi quiqe. leritas. Diuisis enim à uocis auditum locis, qui mandatum accipiebant, similiter a. lijs tradebant: deinde illi rursus alijs, donec usque ad finem satrapiae persene. tur. Cum hęc gererentur ab Eumene & Peuceste, Antigonus, postquam pro. gressus cum exercitu uenit in regiam Susa, Seleucum creauit satrapen regio. nis, & datis ipsi militibus, pr̄scripsit ei ut obsideret arcem. Dissuadente Xe. nophilo thesauri custode, ipse cum exercitu concendit ad hostes, cùm esset uia æstuosa & omnino periculosa peregrinis copijs ad eam ingrediendam. Ic. circo noctu cogebantur profectionem instituere, & castra metari circa fluuiū, antequam sol oriretur. Non tamen potuit esse omni ex parte immunitis ab o. mnibus malis in regione accidentibus: quin quamvis omnia pergisset, que peragi possunt, multos milites amisi, propter æstus excessum, cum uideli. cet tempus esset circa Caniculae exortum. At postquā peruenisset ad fluuium Copraten, quæ ad trajectendum opus erant pr̄parabat. Is fluuius ex quadam montana regione manans, influebat in Tigrim, qui ab Eumenis castis sta. dijs octoginta distabat, & in latitudine continebat ut plurimum quatuoritu. gera: rapidus aut in defluxu indigebat nauigij & pontibus cōiugatis recupe. ratis paruis nauibus conto impulsis, ijs aliquot pedites transmittit prescribens ut uallum foderent, & ductis aggeribus reliquam partem exercitus reciperent. At Eumenes exploratorum opera auditis hostium insidijs cum transiisset pon. tem Tigris cum peditem quatuor millibus, equitibus uero mille trecentis, of. fendit ex Antigoni militibus qui traicerant, pedites supra 3000. equites aut 4000. & ex ijs qui sparsim consuerant trajectere ad commeatum, non pauciores quam 6000. Hos repente turbatos aggressus, alios statim in fugā uertit: ex Ma. cedonib. uero q; restiterūt, ui & multitudine superas, omnes ad fluuiū fugā se. cipe cōpulit, cūq; oēs ferre in naues, ea à multitudine nauigatiū sunt demese. eorum

BIBLIOTHECAE LIB. XIX

622

Eorum uero qui natare ausi fuerunt, plurimi a fluctibus abrupti perierunt, pauca salu euaserunt. Qui nationis imperiti erant, in praferentes captiuitatem interitui, ad fluuim capti fuerunt, ad quatuor millia. Antigonus autem tantam multitudinem perire uidens, propter nauium penuriam auxiliari non poterat: & existimans fieri non posse ut transceretur, castra mouit ad urbem Bagadem, quae ad fluuim Eulæum sita est. Cum autem esset ardens iter propter magnitudinem aestus, multa corpora contabuerunt, & exercitus incidit in inopia & desperationem. Nihilominus cum in predicta urbe aliquot dies resedisset, ac exercitum a laboribus recreasset, commodum duxit castra mouere ad Ecbatana Mediae, & illinc acquirere superiores satrapias. Cum uero essent duæ uiae quae ducerent in Mediam, suberat non nihil difficultatis. Editior enim erat pulchra & regia, sed astuosa & longa, protensa ferè ad dies quadraginta. Quæ uero ducit per Cossenses gentes, est quidem difficilis, & angusta, & præceps, & Cossensis ges. per hostiles: adhac necessariorum penuria laborans, sed breuis & frigidior.

Nec uero facile est exercitum ad ipsam transmittere, nisi Barbaris montana haec loca inhabitantibus persuadeatur. Liberè enim uiuentes proprijs legibus iam ab ipsa uetustate, commoratur in speluncis, uescuntur muribus & fungis: præterea sale cōditis carnibus ferarum. His persuadere Antigonus minime gloriosum ducebat, aut muneribus eos pellicere, cū secum haberet tam numerosum exercitum. Igitur adhibitis peltatorum illustrissimis, & sagittariis, & funditoribus, & alijs leuis armaturæ militib. in duas partes diuisis, partem Nearcho comisit, prescribens ut precederent, & occuparent loca angusta & confragosa: alijs uero secundū viam cōmunem dispositis, ipse cum phalāge præibat, & extremo ordini exercitus Pythonē præfecit. Qui cū Nearcho priores missi fuerant exiguo scopulo s occuparunt, sed non assenti multa loca eaq; necessaria, multis suorum amiserunt, & uix euaserunt, Barbaris imminentibus. Qui sequebātur partes Antigoni, postquam tandem uenissent occupaturi locorum angustias, in pericula inciderunt, quibus auxilium adferri non poterat. Nam indigne locorum peritiam conlectuti, cum præcipitia anticipassent, saxa uasta & continua deuoluebant in transeuntes. Vna etiam & sagittis crebris usi uulnerabāt eos qui neq; poterant uim illatam propulsare, neq; tela declinare, propter locum difficultatem. Cū uia esset præceps & difficilis transitus, accidit ut elephanti & equites, & qui grauibus armis muniti essent, periclitarentur, simul & labarent, cum nō possent sibi ipsis auxiliari: eò difficultatis redactus Antigonus, pœnitentia ducebatur, quod Pithoni nō acquieuisset, consulenti ut transitum pecunia redimeret. Cæterū multis amissis, & alijs periclitantibus, uixi ipse nonus se in terram Mediae saluus recepit. Exercitus autem propter calorum perpetuitatem, & excessum ærumnarum, culpæ ducebat Antigono, ita ut uoces querulas proferret. Nam diebus quadraginta nondum cōpletis in tria magna infortunia inciderat. Nihilominus humāne collocutus cum militibus Antigonus, facta copiosa præparatione omnium commeatum necessariorum, exercitum ex labore recreauit. Et Pythonem misit cum his mandatis ut totā satrapiam percurreret, & colligeret quām plurimos equites & bellatores equos, præterea iumentorū multitudinē. Haec autē regio cū semper esset quadrupedū affluens, facile Pitho mādata sua præstit, & uenit ducēs equitū 2000. equos uero cū ornamētis plus q̄ 1000. iumentorū uero tantā multitudinē, ut potuerit totū exercitū armare: præterea 500. talēta ex pecunia regia. Antigonus aut equites dispositi in ordines, & cū equos distribuisset ihs qui amiserāt, & iumentorū multitudinē gratis dedisset, militū benevolentia recuperauit. Satrapē & duces Eumeniani ubi audiuerūt hostes castrametari in Media, inter se dissenserunt. Si quidem Eumenes & Antigenes Argyraspidarū dux, & omnes qui à mari uenerant, rursus opinabantur oportere discedere in mare: qui ex superioribus satrapijs descenderant, anxij de suis dixerunt tuenda esse loca superiora.

Accrescente

Accrescente dissensione, Eumenes uidens quod diuisio exercitu, alterutra pars separatim impar esset hostibus, obtemperauit satrapis qui descenderant. Itaq; castris motis à Pasitigride, progressi sunt ad Persepolim, quæ est regia Persicis cum esset iter dierū uiginti quatuor: cuius erat prima uia usq; ad eam quæ scala uocatur causa, & æstuosa, & laborans in opia necessariorum: reliqua, edita & omnino salubrem aërem habens, & referta annuis fructibus. Habebat enim ualles crebras & umbrosas, & uiridiorum platas uarias. Præterea omnis generis arborum naturales conuales & aquas: ita ut uiatores cum summa uoluptate immorarentur locis amoenissimis ad requiem. Erat etiam prædæ multiplicis abundantia, quam accersitam ab indigenis, Peucestes copiosam distibuebat militibus, prouocans eorum benevolentiam. Inhabitant autem hanc regionem Persarum bellicosissimi, omnes sagittarij & funditores. Videre est autem hominum frequentia hāc regionem multum differre ab alijs Satrapij. Tandem cum peruenissent in Persepolim regiam, Peucestes huius regionis satrapa, & dux, magnificum sacrificium fecit dñs, & Alexandre & Philippo. Ac accersita ex uniuersa ferè Perside multitudine uictimarum, & aliorum conductum ad epulas & publicum conuentum, conuiuio exceptit exercitum. Reheroicum. pleuit autem sacrificio celebrantium festum, orbes quatuor, qui alij intra altos erat, & ab uno maximo continebantur, cuius erat ambitus decem stadiorum quem adimplebant tam stipendiarij, quam auxiliariorum multitudo. Secundus autem erat octo stadiorum, in quo erat partim Argyraspides Macedones, partim alij qui cum Alexandre militarant. Sequentis uero ambitus stadiorum quatuor. Locus autem replebatur ducibus secundis recumbentibus, & ijs qui essent extra ordinem, & amicis, & ducibus, & equitibus. Intimi ambitus erat duorum stadiorū lectos diuiserant duces & præfecti equitibus, præterea Persarum illustrissimi. In medio horum erant aera deorum, & Alexandri, & Philippi, & lecti ex fronde facti fuere, cooptæ aula ijs & uarijs tapetib. Perside superpeditate omnia copiosè ad delicias & uoluptatem. Orbes autem inter se adeo distabant, ut nullus epulantium inturbaretur: & omnes apparatus in promptu essent. Omnibus cum ritè administraretur, multitudo cum applausu predicabat Peucestæ alacritatem, & manifestum erat eum multum benevolentie acquisuisse. Quæ quidem conspicatus Eumenes, & ratiocinando colligens Peucesten populariter conciliare sibi multitudinem, quod imperatoriam dignitatem ambiret: literas commentus est, quorum opera milites ad pugnandum audaces fecit, & Peuceste fastum & splendorem deprimens, seipsum in altum euexit, & in expectationem spei maximè apud multitudinem. Erat autem scientiam de potiorū hæc sententia, quod Olympias assumpto puerulo Alexandri, etiam M. primit. cedonizæ regnum autoritate recuperauit, sublato Caſſandro. Polysperchon autem in Aliam ad Antigonum transmisit, munitus potentissima manu regia atq; etiam elephantes dicens in Cappadociam. Epistola autem Syriacis literis conscripta, missa fuit ab Oronte, regente Satrapiam Armeniæ, amico Peucestæ. Persuasionem obtinente epistola, propter antegressam cum satrapis familiaritatem, Eumenes iussit rem diuulgari & declarari ducibus, & aliorū militum plurimis. Vniuersus uero exercitus de sententia decessit, & omnes conciebant oculos in conceptam de Eumene expectationem: ut cuius in manu futurum esset & prouehere per reges quos uellet, & pœnas sumere de fontibus. Post epulas Eumenes uolens conſternatos reddere à se disſentientes, auctoritates imperiorum dignitatis, Sybutum detulit in iudiciū, qui erat Arachotæ satrapa, & Peucestæ maximè amicus. Miserrat autem eo inſcio equitum aliquot ad Arachotas, & impedimenta tolli iuslerat. Igitur in tantum incidit periculum, ut si clandestina fuga se non subduxisset, à multitudine fuisset interfectus. Adeum modum cum alios perterrefecisset Eumenes, & sibi fastigium splendoremque peperisset, denuò suum institutum mutauit, & Peucesten colloquij humanis

Eumenes fit. nitatem ambiret: literas commentus est, quorum opera milites ad pugnandum audaces fecit, & Peuceste fastum & splendorem deprimens, seipsum in altum Peucestæ au. euexit, & in expectationem spei maximè apud multitudinem. Erat autem scientiam de potiorū hæc sententia, quod Olympias assumpto puerulo Alexandri, etiam M. primit.

cedonizæ regnum autoritate recuperauit, sublato Caſſandro. Polysperchon autem in Aliam ad Antigonum transmisit, munitus potentissima manu regia atq; etiam elephantes dicens in Cappadociam. Epistola autem Syriacis literis conscripta, missa fuit ab Oronte, regente Satrapiam Armeniæ, amico Peucestæ. Persuasionem obtinente epistola, propter antegressam cum satrapis familiaritatem, Eumenes iussit rem diuulgari & declarari ducibus, & aliorū militum plurimis. Vniuersus uero exercitus de sententia decessit, & omnes conciebant oculos in conceptam de Eumene expectationem: ut cuius in manu futurum esset & prouehere per reges quos uellet, & pœnas sumere de fontibus. Post epulas Eumenes uolens conſternatos reddere à se disſentientes, auctoritates imperiorum dignitatis, Sybutum detulit in iudiciū, qui erat Arachotæ satrapa, & Peucestæ maximè amicus. Miserrat autem eo inſcio equitum aliquot ad Arachotas, & impedimenta tolli iuslerat. Igitur in tantum incidit periculum, ut si clandestina fuga se non subduxisset, à multitudine fuisset interfectus. Adeum modum cum alios perterrefecisset Eumenes, & sibi fastigium splendoremque peperisset, denuò suum institutum mutauit, & Peucesten colloquij humanis

humanis & magnis promissionibus pellectum bene cupientem sibi & studi-
sum reddidit ad ferendas regibus suppeditias. Festinans autem ab alijs etiam sa-
trapis & ducibus tanquam obsides capere, ne ipsum derelinquerent, præ-
texuit pecunia penuriam, & cohortatus est unū quenq; ut pro viribus mutuo
darent regibus. Cū accepisset quadringenta talenta à ducibus, à quibus ex-
pedire videbatur, eos quos prius habebat suspectos insidiarū aut captiuitatis,
habuit fidelissimos custodes & pugnae socios. Cū ipse ad eum modum de ijs
in futurum imperium administraret, uenere quidam ē Media, renunciantes q
cū exercitu Antigonus in Persidē profectus esset: quibus auditis, & ipse castra
mouet, statuens obuiā prodire hostib. & periculo se exponere. In ipsa aut profe-
ctione secūdo die cū sacrificiū dīs peregisset, & exercitū magnificis epulis exce-
pisset, multitudinē ad benevolentia pellexit, ipse cū inuitantib. ijs quos ad epū-
las adhibuerat, ebrius factus fuisset, in debilitatem incidit. Quapropter aliquot Eumenes ex
dies ab itinere abstinuit, grauatus morbo. Exercitus autē animū despōdebat cū ebrietate in
hostes breui cōgressuri expectare, & omniū p̄stantissimus dux morbo oppri- morbum in-
meret. Nihilominus morbo iam decrescēte, postq; se aliquātulum recollégit, p-
fectus est cū exercitu p̄eunte exercitui Peuceste & Antigene: ipse uero lec-
ta uectus, subseq̄at eos qui belluas ducebant, ne ppter tumultū & loci angu-
stia cōturbareb̄. Cū autē iter unius diei alteri ab alteris distarēt exercitus, uterq;
misit exploratores, & explorata multitudine & cōsilijs hostiū, parati erāt quidē Antigonus fr̄u
ad periculū, sed tamē sine p̄lio dirēpti fuerūt. Utq; em̄ pr̄tergressi quendā flu- stra Macedo-
uis & torrentē, disposuerunt exercitū ad pr̄eliū, sed ppter locorū angustias cō- nes alienos ab
serere manus nō potuerūt. Cū 3. stadiorū spacio alteri ab alteris castra dimouis- Eumene fate
sent, 4. totis dieb. paruulis p̄lijs inter se decertabāt, & in depr̄dāda regione p- re conatur.
seuerarūt, omniū penuria laborātes. Quinto die Antigonus misit legatos & ad
satrapas & ad Macedones, postulās ut Eumeni nō parerēt, sed sibi ipsi fidē ad-
hicerent. Dixit enim se permīssurū satrapis, ut p̄prias satrapias retineant: alijs se
multas regiones daturū, alios cū honore & munib. in patriā remissurū, alios
militare uolētes collocaturū in ordines unicuiq; cōuenientes. Cū Macedones
his nō obtēperarent, sed legatis minaren̄, Eumenes superueniens laudauit ip- Fabula de a/
los, & fabulā retulit, quasi p manus traditā & antiquā, sed hoc loco nō intempe more uirginis
situam. Leonem amantē uirginis, contulisse cum patre puellæ de nuptijs. Patrē & Iconis.
uero dicere quemadmodum paratus sit quidem eam ipsi cōcedere, formidare
autē ungues & dētes, ne quando cōtractis nuptijs, propter aliquā causam exa-
cerbatus, se gerat belluine cum uirgine. Cū leo abiecisset ungues & dētes, pa-
ter cōspicatus omnia abiecisse, per quæ erat formidabilis, baculo feriens, facile
interfecit. Non absimile facere Antigonum: eosq; promissiones extēdere, do-
nec exercitu potiā, atq; ita de ducibus p̄oēnas sumat. Multitudine ut recte di-
centi applaudente, dimisit concionem. Nocte oborta, uenere nonnulli ueluti
transfuge à castris Antigoni, dicentes Antigonom significasse militibus, ut
circa uigiliā secundā castra mouerēt. Eumenes ratione subducta, uerē suspica-
tus est hostes ituros in Gabienē. Hęc em̄ distas trium dierū iter: erat adhuc inta-
cta, & referta fructib. & alimoniae, & in uniuersum omnib. quæ possunt nume-
rois exercitib. necessaria abūdē suppeditare. Preter has cōmoditates locus ip-
sis auxiliabāt, habēs fluuios & torrētes inuios. Festinās autē anteuertere hostes, Eumenes &
similiter fecit. Nā nō nullos stipēdarios pecunia psuasos misit tanq; trāsfugas, Antigonus al-
cū mādatis, ut nūciarēt Eumenē decreuisse noctu uallū inuadere. Ipse impedi- ter alterū ar-
menta pr̄emisit, & militibus pr̄scripsit, ut sumpta cōna quam celerrimē, ca- te militare uis-
tra mouerent. Quibus omnibus statim peractis, Antigonus audiens ab ex- cissim cludūt:
ploratoribus, quōd noctu pugnare decreuissent hostes, à profectione absti-
nuit, & disposuit exercitū ad pericula. Eo circa hęc conturbato, & anxiē sollici-
to de futuris, Eumenes eodē in scio p̄gressus est, & celeriter Gabienē cōtendit.
Antigonus

Antigonus autem aliquantis per in armis continuit exercitum. Ut uero ab ex-
ploratoribus audiuit decessum hostium, ac intellexit seipsum militari astuta
deceptum, nihilominus in proposito perseuerauit. Cumq; edixisset militibus
progreedi, processit itinere cōtentō & persecutioni simili. Sed cum Eumenes
anteuertisset duabus noctis partibus, uidens non esse facile uniuersum exerci-
tum assequi tantum progressos, tale quid excogitauit. Reliquum exercitum
Pithoni commisit, & praecepit ut lento gradu seque retur. Ipse assumptis equis
bus, raptim iter fecit. Cumq; suo auroram deprehendisset extremam partem
exercitus hostilis descendantem de quodam collo, stetit in cacuminibus mon-
tis, factus conspicuus hostibus. Qui sequebantur Eumenem, ex iusto intervallo
conspicati hostium equites, & rati uniuersum exercitum, iter inhibuerunt,
& copias disposuerunt, tanquam futuro mox praelio. Itaque amborum ex-
cituum duces illo modo mutuis se sibi artibus circumuenierunt, tanquam cer-
tantes de prudentia, & ostendentes spem uictoriae in seipsis reponere. Igitur
Antigonus propter eiusmodi solertia excogitatam, hostibus fuit impedi-
mento ne ulterius progrederentur: & sibi ipsi spaciū peperit ad expectan-
dum exercitum. Postquam manus uniuersa aduenit, aciem instruxit, & ad ho-
stes descendī terribiliter procinctus. Habebat autem in uniuersum cum ijs qui
adiecti fuerant per Pithonem & Seleucum peditum supra 28000. equitū 8000.
elephantos 65. Insolitis autem usi fuerunt ordinibus duces, in his quoq; depe-
ritia inter se contendentes. Siquidem Eumenes in sinistro cornu collocauit Eu-
menes acie instruit. Nam etiam qui ex India elephantos adduxerat, habētem circum se turmam equi-
tum numero centum quinquaginta. Ante hos collocauit cohortes duas lec-
tum lanceariorum, ordine equitum quinquagenos. Hos adiunxit ijs qui loco
superiores erant. Secundum hos Stassandrum constituit ducem habentem ex
proprijs equitib; nongentos quinquaginta. Post hos etiam constituit Amphimachum
Mesopotamiæ satrapam, quem consequebantur equites 600. His co-
iunxit Eumenis famulorum cohortes duas, quarum utraq; constabat ex equi-
tibus quinquaginta. Itemq; obliquas cohortes 4. quæ extra cornu præsidio
essent: equites lexcentos quorum dux prius erat Sibyrtus, sed propter eius fu-
gam imperium sortitus est Cepsalon. Deinceps erant quingenti ex Paropami-
fadis, & totidem Thraeces ex superioribus satrapis. Ante hos omnes statuit in
quodā ueluti flexu elephantos quadraginta quinq; & sagittarios atq; fundi-
tores in ipsis beluarum interuallis, maximè idoneos. Ad eundem modum mu-
nito dextro cornu, coniunxit ipsorum phalangem. Huius partem superiorē
obtinebant mercenarij excedentes numerum sex millium. Deinceps erant qui
Macedonico more armati, ex diuersis gentibus conuenerant. Post hos Mac-
edones constiterunt, non plures quam tria millia Argyraspidarum, inuictorum
quidem & qui propter res præclarè gestas hostibus essent magnopere formi-
dolosi. Super omnes autem eos qui erant ex propugnatoribus, supra tria mil-
lia, Antigene, & Teutamo his & simul Argyraspidis imperantibus. At in fron-
te uniuersæ phalangis statuit elephantos quadraginta quatuor, & horum inter-
ualla leuis armaturæ militibus expleuit. Ad dextrum cornu statuit equites, qui
haberent phalangi, ex Carmania octingentos, quibus præerat Tlepolemus fa-
trapa. Præterea nongentos ex ijs qui socij uocabantur: & Peucesta & Antige-
nis turmam habentem trecentos equites, una cohorte comprehensos. In sum-
mo cornu collocauit Eumenis turmam, quæ totidem habebat equites, & co-
rum principia, in quibus erant equites electi ducenti: & præter hos ex omni-
bus equitum turmis delectos celeritate & alacritate trecentos equites collo-
uit ad frontem agminis circum se cōstituti. Præter uniuersum cornu ordinem
constituit à fronte elephantos quadraginta. Uniuersus autem exercitus Eume-
nus acie instruit, nis erat ad sedecim millia, equitum ad sex millia, elephantorum ad centum &
quatuordecim. Antigonus autem à superiorib; locis despiciens aciem hostium,
ad eius

ad eius rationem suum exercitum aptè dispositus. Siquidem uidens dextrum cornu aduersariorum feris & equitibus fortissimis munitum, in fronte collocauit equites optimos, qui ad frontem fuga præliarentur, ac rari distantes, per uices pugnarēt, & hoc modo redderent inefficacem eam partem hostiū, cui maxime confidebant. Statuit autē ante phalangem hanc ex Media & Armenia equitantes sagittarios, & hastatos circiter 1000. cōparatos ad dimicandū per uices, præterea eos qui ē mari unā concenderāt Tarētinos, 2200. delectos in insidijs & beneuolo animo affectos erga ipsum: ex Phrygia autē & Lydia 1000. ex ḥs qui cum Pithone erat 1500. ex ḥs qui erant cum Lysania, hastatos 400. insuper & decursores nominatos, & qui in superiorib. regionib. habitabāt 800. Cornū autē sinistū huiusmodi equitib. cōpletum est, quorū omnium dux Pitho erat. Ex equitib. uerò primo ordine collocati sunt mercenarij, plures quā 9000. Post hos Lyciorū & Paphyliorum 3000. diuersarū autē nationū armati Macedonijs cēplures 8000. Supra omnes erant Macedones non pauciores 8000. quos suppeditauit Antipater, quo tēpore regni procurator fuit declaratus. Equitū autē primi erāt in dextro cornu adhærentes phalāgi omnis generis stipendiarij 500. deinde Thraces 1000. ab auxiliariib. autē 500. & his adiuncti 1000. qui scij dicebatur habentes Demetrium imperatōrē Antigonī filium, tunc primo pugnaturum cum patre. In supremo cornu erat agmen equitū 300. cum quib. & ipse periclitabatur. Ordo autē hic ex proprijs famulis tres erant cohortes, & alteri ^{Demetrius quando caput totidē simul cum ipsis belligeratib. 100.} Tarentinīs. Circa uniuersum cornu dī ^{prelijs inter se.} sposuit 30. elephantes, omnium prēstatiſſimos. Facto uerò quodā flexu ſinuo, horum interualla cōpleuit agminib. leuis armaturæ delectis. Ex alijs belluis plures ante ipsum phalangē ad frontē statuit, paucas autē cū equitib. qui in ſinistris partib. erant cōſtituit. Ad eū modum disposito exercitu, dēſcēdit ad hostes, ordine in flexū obliquū disposito. Dextrum em̄ cornu, qui maximē confidebat, ulterius protendit, alterū cōtraxit hoc pugnā declinare, illo pugnare cōſtituēt. Postq̄ caſtra propius admota fuere, & ſignū datum est ab utrīsq̄, ſæpius alternis exclamarunt & cecinerūt tubicines classicū. Primi autē equites qui cū Pithone erāt, cū nullū firmū & magnificiendū præſidiū circū ſe haberēt, & mulitudine atq̄ celeritate præcellerēt aduersarios, ſuis prērogatiuis conabant. Nō enim tutū existimabāt ad occurſum elephantorum in acie exercitus periclitari. Obequitates autē circa cornū, telisq̄ frēquēter & oblique iniectis, uulnera infligebāt: ipſi uerò propter agilitatē nihil perpessi, grauiter lādebāt eos qui propter grauitatē nō poterāt neq̄ arcere, neq̄ recedere, quādo opportunitas terebat. Eumenes uidens cornū oppreſſum multitudine ſagittatorū equitantium, ab Eudamo, qui ſinistro cornū p̄xerat, equitū expeditiſſimos accerſiuit: ac post exiguuū ordinē cornū adiectū, leuib. & celerrimis equitib. irruit in hostes: cōſequentiib. autē & belluis, facile cōuersos in fugā Pithonianos, uſq̄ ad radicē mōtis persequiſt. Dū hæc fiunt, accidit ut pedites lōgo ſatis tēpore phalāgis incederet ad mōtana, & tandem multis ab utrīsq̄ parte cælis, qui ab Eumene ad prælium fuerant instructi, ſuperarēt propter Argyraspidarū Macedonū uirtutē. Hī enim erat prouecti, & ob multitudinē periculorum cōfidentia & peritia præcellebat, ut ad frontē exercitus nullus poſſet impetu uiolentē ſuſtinere. Ic- circo 3000 constituta fuere, qui eſſent ueluti frons exercitus uniuersi. Antigo- nus uidens ſinistū cornū ſuorū fugiſſe, & totā phalangē uersam, cōſulentib. ut partē exercitus illā ſam, nō obſequutus eſt, quin cōmoditatē dextre uſus quā tē- pū attulerat, & ſuos qui fugerāt liberauit, & uictoriā obtinuit. Siquidē Argy- raspides qui erāt apud Eumenē, & reliqua multitudo peditū, cū primū cōuer- terunt in fugā aduersarios, persequuti ſunt uſq̄ ad radicē mōtis. Antigonus fa- cto interuallo in hostium exercitu, cum parte equitum per eos equitans, irruit in latera Eudamianorum ad ſinistrum cornu collocatorum. Statim autem p̄x-

Rt ter expes

ter expectationem fugatis aduersarijs, & multis cæsis, misit equites celeros, & per hos reuocauit fugientes, & ad radicem montis rursus in aciem constituit. Etenim Eumenes audit a fuga suorum, tubis reuocauit persequentes, maturans auxiliari Eudamianis. Iam cum primæ facis hora foret, utrīq; reuocatis profugis, rursus in ordinem coegerunt omnem exercitum: tanto uincendi studio flagrabant non solum duces, sed & turba pugnantium. Cum esset autē nox serena, & luna plena, & copiæ inter se circiter quatuor iugera distarent, armorum strepitus & equitum fremitus, in manibus uidebatur esse omnibus in acie uersantibus. Ut autē regresci desliterunt ad triginta stadia ab ijs qui in pugna ceciderant, mediae noctis hora ingruerat, & male erant utrīq; affecti, tum propter iter, tū propter pugnæ laborem, tum propter inedia m. Itaq; coacti sunt omissa pugna castra facere. Eumenes igitur tetabat proficiisci ad mortuos, properans eis potiri, & uictoriā certissimam obtainere. Verū cum milites non assentirentur, sed uociferarentur recedendū esse ad suas sarcinas procul distantes: coactus est multitudini parere. Non enim opportunum erat milites amare increpare, ambientibus multis imperium: neq; tempus idoneum uidebat poniendis ijs qui reclamabant. Contrā Antigonus citra popularem concionem cum stabilem obtineret ducis potestatem, compulit multitudinem in castris castra mouere. Horum sepulturæ factus dominus, contendebat de uictoria, affirmans nihil potius esse in prælijs, quam potiri eorum qui ceciderunt. Cœsi uero sunt in pugna ex Antigoni exercitu peditum 3700. equitum uero 54. sauci fuerunt supra 4000. Ex Eumeni exercitu cœsi sunt pedites 540. equites omni.

Antigonus ab non pauci. Sauci extiterunt plures 500. Antigonus post decepsum à pugna ui. Eumene pro- dens milites animum despondentes, statuit celerrime castra mouere quam longcul castra mo gissimè ab hostibus. Volens autem copias ad discessum expeditas reddere, sau-

uct. cios & grauissima quæq; impedimenta præmisit ad quandam propinquam urbem: mortuis uero prima luce sepultis, & retento apud se præcone, qui ab hostibus propter mortuorum sepulturam uenerat, denunciauit ut hac hora cœna sumeretur. Die transfacta, misit præconem, concessa in diem crastinum casorum sepultura. Ipse prima uigilia ineunte, castra mouit cum omni exercitu, & longis itineribus profectus, longè remotus fuit ab hostibus, nactus regionem intactā ad exercitus instaurationem. Peruenit enim ad Gamarga Mediae, quæ regio à Pithone administrabatur, & poterat magnis exercitibus in alimoniam omnia copiose suppeditare. Eumenes audito per exploratores discessu Antigonianorum, persequi destitit, quia etiam eius milites inedia & ærumnis laborauerant: ac cœforum exequijs intentus, sepulturam splendide curauit. Vbis næ accidit res inopinabilis, & multum à legibus Græcorum abhorrens. Ceterus enim, eorum qui ex India uenerant, dux, cœsus est in pugna, egregie præliatus.

Indi, ut clan- stina matrimo nupserat, alteram uero quæ paucis ante annis in societatem domesticam uenientia inhiberet, utramq; autem amico animo erga ipsum affectam. Cum autem apud Indos defunctorum uetus esset lex, ut qui ducerent uxores & quæ uirgines nuberent, nō ad parētum uiduas quæ in præscriptum, sed mutuo cōsensu nuptias cōtraherent: superiori tempore faci scijs parentib. spōsalibus per iuniores, plerūq; accidebat ut iudicia immutarentur, & statim nupserant, cū utrīq; poenitētia ductis, multæ mulieres corrumperentur, & per intemperantia maritis cremā alios adamarent. Tādem cum nō possent honestē deficere ab ijs quos primum das cēsuerūt, elegerunt, in eodem contubernio habitantes ueneno necabant. Regio autem non exiguae occasionses ipsis dabat, quæ multas & uarias plantarum uires ad necandum cōparatas ferebat, ex quibus quādā in usu ciborum & potus intētum adferrent. Hac fraude uigēte, & multis ad eum modū pereuntib. positi pñiendo sōtes, alias auertere nō poterāt à maleficijs, legē tulerunt, ut uxores si mul cū maritis cōcrement: exceptis grauidis aut habētibus natos: & ut ea quæ decreto nolle parere, uidua esset, & ipsi perpetuō interdiceretur sacrificij & alijs

alijs iure constitutis, tanquam impiè se gerenti. His ad eum modum iure stabilitis, accidit ut uxorum improbitas in contrarium prolaberetur. Nam propter nimiam infamiam, cum unaquæc libenter perferret mortem, non solum procurabant salutem secum habitantium, tanquam quæ communis esset, sed inter certamen mūlcerum de morib; comburi iussisset, aderat utraq; ad Cetei sepulturam, ut commorerentur, tanq; te, mirum & pro præclaro præmio simul ambitiosè decertantes. Ducibus dijudicantib; iu-^{infustum.}

niō declarauit alteram esse grauidam, & propter id non posse uti lege. Senior declarauit iustius esse ut quæ ætate prouectior esset, eadem honore quoq; præcederet. Siquidē usu euenire in omnib; alijs rebus, ut seniores iuniorib; multò superiores sunt in reuerentia & honore. Duces cū per eos qui obstetricari possent, seniorē grauidā esse, cognouissent, iudicio prætulerūt iuniorē. Quo facto ea quæ iudicio exciderat, cū lamētatione abibat lacerato diademe quo caput obuolutū habebat, & uulsi capillis, perinde ac si grauis quædā calamitas denūciata fuisset. Altera uero super uictoria gaudēs abibat in pyrā, mitris coronata à familiarib; mulierib; ornataq; magnifice, ueluti in quasdā nuptias producebatur à cognatis, in uirtutē ipsius hymnū canentib;. Ut autē pyræ admota fuit, detractum ornatū suum, distribuit domesticis & amicis, ut uideri possit amatorib; reliquise monumentū. Erat aut̄ ornatus ad manus multitudo annularū alligatorum lapidib; preciosis, & colore uarijs caput erat ornatū aurearū stellarū numero nō paruo, uarijs lapidib; distincto: collū frequentib; torquib; circundabatur, quarū erāt quædā minores, aliæ cæteris impositæ paulatim maiores. Ad extremū salutatis familiarib; à fratre rogo imposta est, atq; admiratē eām multitudine quæ ad spectaculū cōcurrerat, uitā heroicē finiuit. Exercitus enim uniuersus in armis ante incēsum rogam ter circūiuit. Ipsa ad uiri latus collocata, & in flāma ignis nulla molliore uoce emissa, cōmouit spectatorū alios ad misericordiam alios ad laudes immensas. Quanquam Græcorum nonnulli instituta flāla uituperabant, tanquam agrestia atq; dura. Eumenes uero mortuorum sepulta defunctus, prefectus est à Parætacis ad Gabenam, quæ intacta erat, & posterat exercitibus omnia abundē suppeditare. Distabat autem hēc regio ab Antigono, si quis per cultum agrum iter faceret, stationes uiginti quinq; per desertum uero & aridum nouem. Igitur Eumenes, & Antigonus tantum inter se distantes, in his locis hyemabant simul, & exercitus reficiebant.

In Europa uero Cassander in Peloponneso Tegeam obsidens, cognito Olympiadis in Macedoniā reditu, & Eurydice Philippiq; regis nece, præterea quod circa fratrī Iolli sepulchrum contigisst, cum Tegeatis composuit, as- Cassander cū sumptoq; exercitu contendit in Macedoniā, relictis socijs in magna perturbatio. Tegeatis com batione. Confederat enim ad Peloponnesi urbes Alexander Polysperchontis ponit & cum filius, habens exercitum. Aetoli uero Olympiadī & Polysperchonti gratificari exercitu in uolentes, portarum angustias occuparunt, & Cassandra ex contendit. Macedoniā der de tam difficultibus locis per uim superandis desperauit, ac comparatis ex Eubœa & Locride nauigij & ratibus, transportauit exercitum in Thessaliā. Cumq; audiret apud Perrhœbiam statua habere Polysperchontem, Callam ducem misit cum exercitu, cum mandato ut Polysperchonti bellum inferret. Dinias uero angustias occupatus, cum occurrit let militibus ab Olympiade missis, transitus prius occupauit. Olympias cum audiuit let Can sandrum magno exercitu esse prope Macedoniā, Aristonum creauit ducem, eiq; præcepit ut Cassandro bellum inferret. Ipsa Pignam uenit habens Alexātri filium eiusq; matrem Roxanam, & Thessaloniam filiam Philippi Amyntæ filij. Præ Olympiadis terea Deidamiam Aeacidæ filiam, regis Epirotarum, & Pyrrhi sororem, eius gynecæum.

qui postea cum Romanis bellum gesit, & Attali filias. Similiter reliquorum præcipuorum amicorum consanguineos, ita ut circa eam coiuerit corporum magna multitudo, sed quorum maxima pars ad bellū esset inutilis. Nec enim

Olympias re-
tinetur diuini-
tus, ut det poe-
nas scelerum.

cibariorum satis erat magna copia, diuturnam obsidionem toleraturis. Qui cum omnes periculum ob oculos haberent, illa nihilominus hic manere sta-
tuit, speras sibi auxilium laturos per mare multos Gracorum & Macedonum.
Comitabantur eam nonnulli equitum ex Ambracia, & eorum militum qui fo-
liti erant in aula uersari bona pars. Præterea Polysperchontianorum elephan-
torum hi qui fuerant relicti. Nam reliquis belluis, quæ fuerant in priore inua-
sione Macedonie, Cassander potitus erat. Is tunc superatis Perhoebiæ angu-
stis, cum prope Pydnam uenisset, urbem uallo à mari ad mare cinxit, & ab ea
qui socij esse uoluerunt, accersiuit naues, & telorum ac machinarum omne ge-
nus, eo consilio ut Olympiadis comites terra mariq; obsideret. Cum autem
intellexisset Aeacidam Epirotarum regem cum exercitu suppetias uenturum
Olympiadi, ducem misit Atarriam, tradito ei exercitu, cum mādato ut obuiam
iret Epirotis. Qui cū in celeriter mandata fecisset, & transitus Epiri occupasset,
accidit ut Aeacides conata perficere non potuerit. Etenim Epirotatum multi-
tudine inuita expeditionem fecit in Macedonia, & seditionem excitabat
in castris. Aeacides uero omnino uolens Olympiadi succurrere, eos qui a-
lienis erant animis, exauhorauit: & assumptis his qui cum ipso periclitau-
lebant, alacer erat ille quidem ad subeundum periculum, sed erat impar viri.
Epirote regē bus, quippe paucis circa eum relictis copijs. Qui uero Epirotarum exauho-
sum relegat, rati in patriam discesserant, seditionem contra absentem regem fecerunt, &
communi decreto eo in exilium damnato, cum Cassandro societatem coiu-
runt, quod quidem nunquam antea contigerat in Epizo, ex quo Neoptole-
mus Achillis filius in ea regione regnauerat. Semper enim filius patris prin-
cipatum excipiens, in regno moriebatur, usque ad hæc tempora. Postquam
autem Cassander Epiri societatem ascivit, & eō procuratorem simul & ducem
misit Lyciscum, qui prius in Macedonia dissidebant de societate, hi de Olym-
piadis rebus desperarunt, & in Cassandri partes concesserunt. Cumque es-
set Olympiadi unicum à Polysperchonte auxilium, accidit ut hoc quoque
contritum sit præter opinionem. Missus enim à Cassandro dux Callas, pos-
quam prope Polysperchontem uenit, & castra fecit in Perhoebia, corrumpe-
bat pecunia plurimos suorum militum, ita ut pauci, qui maximè fideles erant,
superfuerint. Igitur Olympiadis res breui tempore in hunc modum attenua-
ta sunt.

In Asia uero Antigonus hybernans in Gadamalis Mediae, & suum exerci-
tum infirmiores esse uidens quam hostium, studebat hostes nec opinantes ag-
gredi atq; arte uincere. Habant autem illi hyberna in multis partibus dislun-
cta, ita ut nonnulli inter se distarent itinere sex dierum. Igitur per cultam re-
gionem iter faciendum non putauit, propterea quod & longa foret, & hosti-
cum aggredi bus conspicua. Audere autem per deserta & arida ducere, laboriosum equi-
dem iudicabat, sed ad suum institutum utilissimum. Non solùm enim per eam
regionem citò peruenire licebat, uerum etiam facile opprimere nec opinan-
tes, quippe propter ignorantiam per pagos dispersos & negligentes. Hec
habens in animo, militibus edixit ut essent ad proficationem parati, & decem
dierum cruda cibaria parata haberent. Ipse famam sparsit se in Armeniam du-
cturum, & repente præter omnium opinionem per deserta ire contendit, cum
esset tempus anni circa solstitium. In castris autem præcepit, ut interdiu ignes
accenderent, noctu prorsus extinguerent, ne qui noctu ex æditis locis ignes
conspicati, negotium hostibus nuntiarent. Erat enim solitudo tota ferè cam-
pestris, eademque circumdabatur excelsis collibus, ex quibus facile erat ex
longo spacio conspicere splendorem ignis. Iam exercitu quinq; dies laborio-
se iter faciente, milites propter frigus ususq; necessarios ignem interdiu noctu-
que in castris accendebat. Id conspicati quidam solitudinis accojae, miserunt
qui nunciarent eodem die Eumeni & Peucestæ, per dromadas & camelos: Eme-
titur

Antigonus
per insidias
Eumenis exer-
citum aggredi
bus conspicua.

titur enim hoc animal uno die stadia non multo pauciora 1500. Pecester cum audiisset in media via conspecta fuisse castra, statuit recipere se in extrema loca hybernorum, metuens ne oppimeretur ab hostibus, priusquam conuenisset undiq̄ socia manus. Eorum metum uidens Eumenes, hortatus ut bono animo sint, & maneant in finibus solitudinis: inuenisse enim se rationem, qua effectorus sit, ut Antigonus tribus aut quatuor diebus seruis adueniat, quo facto fore, ut ipsorum copiae facile coeāt, & hostes labore subacti, & omnium gentes, in potestatem ueniant. Hic omnibus tam incredibilem promissionem admiratis, & discere studentibus, quid tādem futurū sit quod aduersariorum progressum impedire possit, iussit ut se sequerentur duces omnes cū suis militib. habentes inuasoris complurib. ignem, ac delecto ex ædita regione loco, in solitudinem spectante, & ad stationem, & ad spectandum undiq̄ apto, positis signis comprehendit circiter 70. stadiorum ambitum, ac diuisis unicuique comitum locis, præcepit ut noctu ignem incenderent, ac distantes inter se circiter 20. cubitos, prima uigilia luculentam flamمام fecerent, tanq̄ adhuc uigilantes, & cultum corporis coenamq̄ adornantes: secunda minorē: tercia exigua omnino relinqueret, ut procul spectantib. uera castra esse uiderentur. Hæc māda ta cū milites exequuti fuissent, ignes animaduerterunt quidā eorū qui montana ex aduerso incolebāt, & Pithoni Mediæ satrapæ amici erāt. Hi exercitū reuera esse rati, in campū cursu degressi, negociū Antigono & Pithoni renūciāt. Illitā inopinata re perculsi, itinere inhibito consultat, quid super eo negocio facto sit opus. Erat em̄ periculōsum fessos & omnium egētes cōgredi cū coactis iam hostib. & omnī copia abiundantib. Ac suspicati proditionem esse, & hostes de futuro prius certiores redditos cōiuiste, rectā progrediendū nō putarunt, sed ad dexterā declinātes, cōtenderunt in utrāq̄ partem regionis habitatæ, uolentes exercitū ex labore reficere. Eumenes delusis hōc pacto hostibus accersit undiq̄ dispersos milites, & in pagis hyemantes, extructoq̄ uallo, & munitis alta fossa castris, excipit ut quicq̄ socij ueniebant, omnibusq̄ reb. necessarijs castra impleuit. Antigonus uero peragrata solitudine, cū cognouisset ab incolis fere oēs reliquias copias cū Eumene cōuenisse, elephātos uero ex hybernis pfectus esse, ac prop̄ adesse omni auxilio destitutos, misit aduersus eos equites hastatos: uidelicet Medorum 200. Tarētinōs 200. & oēs leuis armaturæ pedites. Sperabat em̄ si destitutas belluas inuasisset, & his facile se potiturū, & hostes optima exercitus parte priuaturū. At Eumenes suspicatus id quod futurū erat, misit auxilio equites præstatiſſimos 1500. & peditū leuis armaturæ 3000. Cum aut prius apparuissent Antigoni milites, elephantorū dices ordinatis in quadrū beluis, mouerūt, cōprehensis in medio impedimentis, à tergo uero habētes ad auxiliū equites nō plures 400. ac aggressis eos hostib. cū omnib. uiribus & uolentiū urgentib. equites in fugā uertunt, oppressi multitudine. Qui uero elephātis præerant, primū resistere ac durare, cū undiq̄ uulnerarent, neq̄ quicq̄ hostib. incommode posse. Cūq̄ iam fathisceret, apparuere præter spē Eumeniani, eosq̄ ex periculo eripuerūt. Post paucos dies cū exercitus 40. stadijs distracta altera ab alteris castra haberet, instruxerūt ambo acīē, tanq̄ de summa rerū decertaturi. Igīt Antigonus diuisis in cornua eq̄tib. sinistrā partem Pithoni tradidit, dexterā filio suo Demetrio: cū quo ipse quoq̄ decertare decreuerat. Pedies in medio collocatos secundū uniuersos exercitū ordinat, elephātorum spacie leuis armaturæ militib. repleteuit. Erat eius copiarum numerus in uniuersum peditū 2200. equitū 6000. cū ijs qui ex Media ascripti fuerāt. Belue erant 55. Eumenes cū cognouisset Antigonū in dextro cornu collocatū esse, cū optimis equitib. ipse quoq̄ illi se opposuit, collocatis in sinistro cornu præstantissimis. Etenim satraparū plurimos hic collocauit, cū delectis equitib. qui cū eis certati essent, & ipse cū eis prælitaturus erat. Aderat unā cū eis & Mithridates Ariobarzani filius, pgnatus uno septē illorū Persarū, qui Magū Smerdim interfecerunt.

Antigonus &
Eumenes in
ter se se fra
de militari
stant.

Antigonus ad
uersus Eume
nem aciem in
struct.

Copie Antigo
ni.

cerunt, vir fortitudine praestas, & a puero militariter educatus. Ante uniuersum cornu collocauit in flexa acie optimos elephatorum 50. & spacia leuis armaturae militib. infernit. Peditum autem primos ordinauit, pugnatores, deinde argento clypeatos, & post oes pegrinos & reliquorum eos, qui Macedonico more erat armati, & ante hos elephantes, & ex leuiter armatis qd satis essent. Ad dextrum cornu collocauit equitum et elephatorum infirmiores, & omniu duce constituit Philippum. Huic impauit ut fuga pugnaret, & alterius partis euictum spectare. Erat autem eo tempore cum Eumene in uniuersum peditum 36700. equitum 6050. elephantes 114. Paulus autem ante conflictum misit Antigenes argento clypeatorum dux, unum Macedonum equitum ad agmen aduersariorum, cum mandato, ut postquam pugna aduersarios uenisset, exclamaret. Is cum solus eousque equitasasset, ut exaudiri posset, qua parte agmen erat Antigonianorum Macedonum, exclamauit in hunc modum. Aduersus patres uestrorum, opedita capita, arma fertis, quod cum Philippo & Alexandro omnia perfecerunt, quos paulus post uidebitis & regib. dignos & superiorib. certaminib. Etem erat eo tempore argento clypeatorum natu minimi circiter sexagenarij, reliquorum bona pars circiter septuagenaria, nonnulli etiam grandiores, oes quidem peritia & robore inuicti, tanta erat dexteritate & audacia prædicti, propter periculorum perpetuitatem. Hoc edito præconio, quemadmodum iam dictum est, apud Antigonianos existebant molestae uoces, quod aduersus consanguineos & seniores pugnare cogerentur. At apud Eumenianos exaudiebatur cohortatio & uox iubentium ut quamprimum agerentur in hostes. Quorum Eumenes uidens alacritatem, signum sustulit, qua re effecit, ut tubicines classicum canerent, & uniuersus exercitus alacriter clamaret. Commiserunt autem prælium primum belus & secundum eas equitum multitudo. Cum esset autem campus admodum spacio, isque totus incultus, propter saluginem qua obsitus erat, accidit ut tantus excitaretur ab equitibus puluis, ut non facile conspiciri posset ex paruo spacio quid fieret. Quo animaduerso Antigonus, misit Medos equites & Tarentinorum quod satis essent ad hostium impedimenta. Sperabat enim (id quod uerum erat) propter puluerem id claram fore, & propter impedimentorum expugnationem se sine certamine potiturum hostibus. Igitur qui missi fuerunt, aduersariorum cornu claram præteruecti, inuaserunt calones, qui distabant a pugna circiter quinq; stadia, & castra nocti plena turbæ ad pugnam conuertuntur im= inutilis, & paucos qui propugnarent, celeriter conuersi in fugam his qui restebant, reliquis omnibus potiti sunt. Haec dum geruntur, Antigonus prælio cum aduersariis commisso, cum equitum multitudine apparet, Peucesten terruit Persidis satrapam, qui cum his quos circum se habebat equitibus, ex puluere se abducens, traxit una secum etiam reliquorum mille quingentos. Eumenes cum paucis relictus in summo cornu, cedere fortunæ, & fugere turpe putauit, & seruando datam a regibus fidem, generoso instituto moriendum potius iudicans, in ipsum inuasit Antigonom. Hic orto acri certamine equestri, & Eumenianis alacritate superantibus, Antigonianis multitudine uincientibus, multi utrinque cadebant, cum quidem accidit ut elephantis quoque inter se certantibus ceciderit dux Eumenianorum, congressus cum præstantissimo aduersariorum. Quapropter Eumenes uidens suos undique inferiores esse, eduxit ex prælio reliquos equites, & profectus ad alterum cornu, assumpsit eos qui cum Philippo erant in acie, quibus mandauerat, ut fuga pugnarent. Eque- luum. tum quidem prælium hunc exitum habuit. Peditum uero hi qui argenteos clypeos habebant, conferta acie aduersarios uiolentius adorti, partim pugnando interfecerunt, partim fugere coegerunt. Ac tam uiolento impetu cum uniuerso aduersariorum agmine decertarunt, tantumque dexteritate & robore excellerunt, ut suorum neminem amiserint: aduersariorum uero occiderint supra 5000. & pedites omnes in fugam uerterint, qui erant longe longeque plures. Eumenes cum impedimenta capta esse cognouisset, equites autem qui cum Peucesta erant

Copie Eume-
nis.

Prælium.

Antigoniani
potiuntur im= inutilis, & paucos qui propugnarent, celeriter conuersi in fugam his qui restebant, reliquis omnibus potiti sunt. Haec dum geruntur, Antigonus prælio cum aduersariis commisso, cum equitum multitudine apparet, Peucesten terruit Persidis satrapam, qui cum his quos circum se habebat equitibus, ex puluere se abducens, traxit una secum etiam reliquorum mille quingentos. Eumenes cum paucis relictus in summo cornu, cedere fortunæ, & fugere turpe putauit, & seruando datam a regibus fidem, generoso instituto moriendum potius iudicans, in ipsum inuasit Antigonom. Hic orto acri certamine equestri, & Eumenianis alacritate superantibus, Antigonianis multitudine uincientibus, multi utrinque cadebant, cum quidem accidit ut elephantis quoque inter se certantibus ceciderit dux Eumenianorum, congressus cum præstantissimo aduersariorum. Quapropter Eumenes uidens suos undique inferiores esse, eduxit ex prælio reliquos equites, & profectus ad alterum cornu, assumpsit eos qui cum Philippo erant in acie, quibus mandauerat, ut fuga pugnarent. Eque- luum. tum quidem prælium hunc exitum habuit. Peditum uero hi qui argenteos clypeos habebant, conferta acie aduersarios uiolentius adorti, partim pugnando interfecerunt, partim fugere coegerunt. Ac tam uiolento impetu cum uniuerso aduersariorum agmine decertarunt, tantumque dexteritate & robore excellerunt, ut suorum neminem amiserint: aduersariorum uero occiderint supra 5000. & pedites omnes in fugam uerterint, qui erant longe longeque plures. Eumenes cum impedimenta capta esse cognouisset, equites autem qui cum Peucesta erant

Antigoni cum
Eumene præ-
lium.

Virtus Argy-
raspidarum. 5000. & pedites omnes in fugam uerterint, qui erant longe longeque plures. Eumenes cum impedimenta capta esse cognouisset, equites autem qui cum Peucesta erant

erant, non procul abesse, conatus est omnes congregare, & rursus equestri prælio cum Antigono decertare. Sperabat enim, si prælio uicisset, non solum sua impedimenta se seruaturum, sed insuper hostium impedimentis potiturum. Sed cum Peucestes non obtemperaret, contraque longius se recipere in quendam locum, & simul nox ingrueret, coacti sunt cedere temporis. Antigonus equitibus in duas partes diuisis, partem ipse habens, Eumeni insidiatur, obseruans quod feratur: reliquis Pithoni traditis, mandat ut argento clypeatos adoriantur, destitutos equitum auxilio. Illo celeriter imperata perficiente, Macedones quadrato agmine compositi, tuto ad fluuium se receperunt, & Peucesten incusabant, tanquam clavis equitum authorem. Eo cum ipse quoq; Eumenes circa primam facem peruenisset, congressi consultabant quid facio esset opus. Igitur satrapæ quamprimum discedendum esse dixerunt in superiores satrapias. At Eumenes manendum & certandum esse censebat, cum aduersariorum agmen concisum esset, & equitum copiæ utrinq; pares. *Perfidie exemplum.*
 At Macedones neutri parendum censuerunt, quod ipsorum impedimenta capta forent, & penes hostes essent liberi, & uxores, multaque alia corpora necessaria. Igitur tum digressi sunt nulla concordi sententia decreta. Postea Macedones missis clam ad Antigonom legatis, correptum Eumenem ei tradunt, recepimusq; impedimentis, & fide accepta in eius castra cooptati sunt. Similiter satrapæ reliquorumq; ducum & militum plurimi, derelicto imperatore, suæ tantum saluti consuluerunt. Antigonus præter opinionem potius Eumenis & totius aduersarij exercitus, Antigenē argento clypeatorum ducem comprehendit, & lignorum strui impositum, uiuum comburit. Eudamum uero qui ex India adduxerat elephantos, & Celbanum, & alios quosdam qui semper ei furentur interfecit. Eumene autem in custodiam tradito, consultabat quid deo faciendum esset cupiebat enim habere secum ducem bonum, & suo beneficio obstrictum. Sed nō admodum credebat eius promissis, propter eam quæ ei intercedebat cum Olympiade & regibus amicitiam. Etenim antea seruatus abeo, apud Nora Phrygiæ, nihilominus regibus alacritim auxiliatus erat. *Eumenis mors.*
 Igitur cum uideret Macedones inexorabili cupiditate flagrare supplicij Eumenis, hominem interfecit. Sed propter superioris temporis amicitiam, corpus cremauit & ossa in pheretro reposita, ad eius domesticos misit. *Abductus est Hieronymus Cardianus.* etiam inter saucios captiuus Hieronymus Cardianus, is qui historias compo- suit, qui superiori tempore ab Eumene perpetuo fuerat habitus in precio, & storiogra- postillius mortem ab Antigono humanè & fideliter tractatus est. *Antigonus phus.*
 uniuerso exercitu in Mediæ abducto, ipse in quodam pago hyemauit Ecba- tanis proximo, ubi est regionis illius regia. Milites enim distribuit in totam satrapiam, & maximè in eam præfecturam quæ Ragæ appellatur, quæ nomen hoc fortia est ab insortu, quæ superioribus temporibus in ea acciderunt. *Ragæ terres motus.*
 Cum enim plurimas haberet urbes, omnium quæ sunt in illis locis præfectura tum, & maximè locupletes, tantos habuit terræmotus, ut & urbes, & incolæ omnes perierint, & omnino regio mutata fuerit, & flumina pro his quæ ante erant, alia extiterint, atq; lacus. Isdem temporibus accidit, ut extiterit apud Rhodiorum urbem tertium diluuium, quod multos incolarum corrupit, quo- rum diluuiorum primum paululum nocuit hominibus, quippe urbe recens adificata, ideoq; amplum spaciū habente. Secundū maius fuit, & plura cotta perdidit. Postremū incidit in initium ueris, delapsis repente magnis imbris, & grandine magnitudinis incredibilis: cadebant enim lapides minæ pondus habentes, interdum etiam maiores, ita ut multæ domus conciderint propter gravitatem, nec pauci hominum perierint. Cùm esset autē Rhodus thea- tri similis, ita ut aquæ maxima ex parte in unū locū cōfluerent, ptinus demissa urbis loca cōplebant, quod aquæductus (quia hyems præteriisse uidebatur) ne glecti fuerat, & murorū tubi obstructi. Iam cū aqua præter expectationē cōgre-

Rr 4 garetur,

gare, repletus est totus is locus qui erat apud Indicium, & Bacchum. Cumque restagnas aqua ad Aesculapij templum accederet, perculsi erant oes, & ad salutem diueris utebant iudicijs, nam pars eorum in naues cōfugerunt, alij in theatrum cucurserunt. Nonnulli malo oppressi, trepidates in altissimas aras & statuarum bases ascēderunt. Cumque periculum esset ne urbs funditus cum incolis periret, aduenit spōte quoddā auxilium: erupta enim magno parte muri, effluxit hac quae constiterat aqua, in mare, ac celeriter rursus in suum quisque priorē locum restitutus est. Profuit et hoc miseris, quod diluvium interdiu accidit: plurimi eum occuparunt ex domib. exilire in ædita urbis loca. Profuit & hoc quod non lateritiae erant domus sed lapideæ, ideoque qui intacta cōfugerant, tutò euaserunt. Tamen tanta fuit calamitas, ut corpora perierint supra 500. domus uero partim planè conciderint, partim conculiæ fuerint. Et Rhodi quidem casus tale habuit periculum.

motus in Media excitatus. Antigonus uero hyemans in Media, cum audiret Pithonem multos qui in quo artificio hybernis erant milites promissis & donis sibi conciliare, nouisque rebus stude- sedauerit. re: quid in animo haberet occultum habuit, & simulando se accusatoribus non credere, eos multis audientibus obiurgauit, ut qui amicitiam dirimerent, & ad exterritos famam sparsit se relictorum superiorum satrapiarum ducem Pithonem, & satis magnas copias ad tuitionem. Scripsit etiam ad eum literas, petens ut primo quoque tempore ueniret, ut coram de rebus necessarijs colloquuti, ci- tò ad mare descenderent. Hæc autem commentus est, quod cupiebat illum-

uiuendo acce- ssū, et pri- thonis exem- plo doctus, ne- gri et pollici- tationibus. uera suspitione auocare, eisque persuadere, ut in manus ueniret, tanquam satrapam, et reliquendus. Nam uir capere non erat facile, uirum qui & apud Alexandrum propter uirtutem magna fuerat authoritatis, & illo tempore satrapa erat Medænium tribu- partibus, & iam multitudinem corruerat eorum qui se cum eo rebellatu- as aule favo- pollicebantur. Cùm autem scriberent ei amici de Antigoni proposito, & magnas spes facerent, deceptus expectatione uana uenit ad Antigonum. Ille cor-

pore potius, instituta inter concilij consortes accusatione hominem facile damnauit, & euestigio interfecit, ac coacto in unum locum exercitu, satrapam Medæ creauit Orontobaten Medium: ducem uero Hippostratum, habente pe- grinorum peditum 3500. Ipse adhibitis copijs uenit Ecbatana. Hic acceptis argenti infecti 5000: talentis, contendit in Persidem, quod ascensus erat circiter 20. dierum, in regiam quæ uocatur Persepolis. Interea dum est Antigonus in via, Pithonis amicis, qui insidiarum cōsortes fuerat, (quorum erant clarissimi Meleager & Meætas) congregarunt uagos Eumenis & Pithonis familiares ad cinouis rebus 800. equites: ac orimum agrum depopulantur Medorum, qui una cum eis re- student bellare nolebant. Deinde cum cognouissent habere castra Hippostratum & Orontobathen, noctu castra inquadunt, ac parum abfuit quin uoti compotes fuerint: sed multitudine inferiores, postquam militum quosdam ad defectionem pelleixerunt, inde se receperunt. Cumque probè instructi essent, & omnes equis uterentur, incursions inexpectatas faciebant, & regionem tumultu repleuerunt. Ali quanto post tempore conclusi in locum quendam præcipitibus clivis circum datum, partim occisi, partim uiui capti sunt. Ex ducibus Meleager & Cranes Medus, & præcipiutorum uirorum quidam, cum resistissent, interfici sunt. Hic fuit eorum casus, qui in Media rebellauit.

Antigonus regnai- Antigonus uero cum primum uenit in Persidem, affectus est ab incolis honore regio, ut qui sine controversia dominus esset Asia. Ipse cum amicis habito cōcilio, cōsultabat de satrapijs. Igitur Carmaniam siuit habere Tlepolemum, & Bactrianam similiter Stasanorē: nec enim facile erathos per literas expellere qui essent incolis accepti, & magnas copias multosque belli socios haberent. In Ariam misit Euitum: quo paulo post uita defuncto, suffecit in eius locum Euagoram, uirum & fortitudine & solertia mirandum. Oxiartem uero Roxanam patrem siuit habere satrapiam quæ est in Paropamisadis, quemadmodum antea

antea habebat. Nam neq; hunc ejcere licebat sine longo tempore, & copioso exercitu. Accersiuit & Sibyritum ex Arachosia, hominem erga se benevolum eiq; ut satrapiam haberet, concessit. Argento clypeatorum turbulentissimos quoisq; destinavit uerbo quidē usibus belli, sed respsa interitui. Seorsim enim mandauit eos paulatim ad eiusmodi uisus dimitti, in quibus perituri essent. In his accidit ut essent etiam hi qui Eumehem dediderant, ut commissi in Imperatorem sceleris breui poenas dederint. Nefarij enim usus potentib. propter po testatem fiunt conducibiles: sed priuatis obsecutis, omnino magnorum malorum causa existunt. Igitur Antigonus uidens Peucestem apud Persas esse in magna gratia, primo eum satrapia abdicauit: deinde indignantibus incolis, & uno ex clarissimis Thespio etiam liberè prolocuto, non esse Persas obedituros alteri, hunc interfecit, & Asclepiodorum constituit praefectum Persidis, eiq; satrapia abdicate multos milites tradidit. Peucestem cū ad alias spes transtulisset, & inani expectatione repleuisset, eduxit ex illa regione. Cum autem Susa uersus iter faceret, occurrit ei apud Pasitigrin fluum Xenophilus, qui Susanas pecunias habebat in potestate, missus à Seleuco ad imperata faciendum. Huc cum exceptisset, simulabat se inter maximos amicorum honorare, metuens ne poenitentia ductus rursus excluderet. Ipse recepta Susorum arce, nactus est in ea auream frondem, & aliorum operum multitudinem, quorum omnium precium Antigonus magna pecunia conficiebat quindecim millia talentorum. Congregata est ei alia quoque multitudo pecuniarum ex coronis alijsq; donis, & præterea ex manubijs. Erant enim hæc ad quinque millia talentorum, & in Media totidem alia, præter Susanos thesauros, ita ut in uniuersum comportata fuerint talentorū uiginti quinque millia. Et Antigoni quidem res eo statu erant. Nos uero Asiae gesta perscuti, orationem in Europā transferemus, & quæ iam dictis coniuncta sunt, narrabimus.

Cassander cum in Pydnam Macedoniæ Olympiadem conclusisset, mœnia oppugnare propter imbræ non poterat. Sed urbe exercitu cincta, ductoq; à mari ad mare uallo, præterea ad portum statua habens, omne subsidium prohibebatur, ac celeriter consumpto commeatu, effecit ut tanta esset oppidanis rerum inopia, ut omnino defauiscerentur. Nam eò necessitas uenerunt, ut militibus Chenice quinque singulis mensibus uiritim demensum darent: elephanti uero conclusis serratarum trabium scobem præberent: iumentaq; & equos ad alimoniam mactarent. Cùm esset urbs eo statu, & Olympias adhuc à spe extermi auxilijs penderet, elephantos inedia confecti sunt. Equitum ijs qui extra ordinem erant, cum nullo omnino demensum eis daretur, ferè omnes abiuerunt: nec pauci militum similem exitum sortiti sunt. Nonnulli barbarorū uincente natura formidinem, carne humana uescabant, colligentes corpora morientium. Cūc; urbs mortuis cito repleretur, qui reginæ stipatoribus præerant, corporū partem infodiebant, partem super muros foras proiecabant, ita ut esset & spectaculum horum triste, & sceler intollerabilis, non solù foeminis reginis, & assuetis delicijs, verumtamen militum ijs qui æruminis erant assueti. Iam ineunte uere, & penuria in dies magis augescente, concurrunt multi militum, & Olympiadem rogant, ut ipsos propter inopiam dimittat. Illa quia nec demensum eis dare, nec obsidionem soluere omnino poterat, abitum eis concessit. Cassander cum profugos q; excepisset, et eis comiter usus fuisset, eos in urbes dimisit. Sperabat enim futurū ut cognita per eos Olympiadis infirmitate, Macedones de eius reb. desparent: id quod non male suspicatus est. Nam qui obsessis auxiliari statuerat hi pœnitentia ducti, ad Cassandrū se receperunt, soliq; ex ijs qui erat in Macedonia benevolentia seruarunt, Aristonous & Monimus: hic Pellæ, ille Amphipoli imperans. Olympias cū uideret bonā partē ad Cassandrū defecisse, reliquos amicos rū suppetias ferre non posse, conata est quinqueremē in mare deducere, & p. eā sese amicosq; seruare. Sed cùm persuga quidam negotium hostib. renūcialisset,

Rr s Cassander

*Poena prodita
rum Eumenis.*

*Peucestes sa-
trapia abdica-
tur.*

*Antigonus ma-
gna pecunia
potitur.*

*Cassander o-
lympiadē ob-
sidet, & fame
expugnat.*

tristis spectaculum

Cassander eò nauigauit, & nauigio potitus est. Olympias de suis rebus despe-
rans, legatos de compositione misit. Cumq; sui arbitrium Cassandro putasset
esse permittendum, ægrè obtinuit ut solius eius corporis salutis ratio haberet.
Cassander urbe potitus, misit qui Pellam Amphilopolimq; reciperent. Iḡt Mo-
nimus qui Pellæ imperabat, audito casu Olympiadis, urbem dedit. Aristo-
nous primū se defendere statuerat, quod & milites multos habebat, & nuper se
liciter rem gesserat. Paucis enim ante diebus cum Crateua Cassandri duce con-
gressus, aduersariorū maximam partē interficerat, ipsum, Crateuam qui secum
200 militiū ad Bedym Bisaltiæ fuga receperat, obsidione expugnauerat, & ex-
armati data fide dimiserat. Hanc ob causam insolescens, & Eumenē adhuc ui-
uere arbitrans, atq; insuper Alexandrū & Polysperchoniē sibi ad futurū existi-
mans. Amphilopolim dediturū se negauit. Verū postq; ad eum scriptit Olympi-
pias, fidem reposcens, & urbem dederet imperans: Ille imperata facere necessa-
rium esse ratus, urbem tradidit, & fidem de salute sua accepit. Cassander uidēs

Cassander A. Ariostonoum propter eam quæ apud Alexādrum ualuerat gratiam, esse inau-
riptionum in-
thoritate, & studēs eos ē medio tollere qui res nouas agitare possent, hominē
terficit.

*Frauenhertum Casan-
dri Olympiadi datum
confiduum.*

per Crateuæ cognatos interemit. Inuitauit etiam familiares occisorū ab Olym-
piade, ut in cōmuni Macedonū cōcione foemina accusarēt: qui cū mādata exe-
cuti fuissent, & Olympias nec adesset, nec patronos haberet, Macedones eā ea
pit̄is damnarūt. At Cassander missis amicorū quibusdā in Olympiadē, cōlulit,
ut clām fugiat, p̄mittens ei se nauē paraturum, quæ eam Athenis deportaret.
Id autem faciebat, non ut illius saluti consuleret, sed ut cum ipsa se ipsam fuḡe-
damnaſſet, & in nauigatione perīſſet, iustas dediffe pœnas uideref. Formida-
bat enim tum eius dignitatem, tum Macedonum inconstantiam. Verū cū fu-
giturā se negaret Olympias, cōtraq; parata foret apud oēs Macedones causam
dicere, Cassander ueritus ne fortē plebs reginā causam dicentem audiens, & A-
lexandri Philippicq; collata in uniuersam gentē beneficia recordās, poenitentia
ducere, 200 milites ad eam rem accōmodatisimos, misit ad eam, cum manda-
tis, ut eam extēplo necarēt. Hī cūm in regiā domū irrupiſſent, ut uiderunt O-
lympiadē, eius dignitatē reuerit, infectare discesserunt. At necatorū con-

sanguinei, tum ut Cassandro gratificarentur, tum ut defunctis parentarent, re-
ginam iugularunt, nullas molles & muliebres preces fundētem. Iḡt Olympi-

mors.
etras ἀπόλοι: Olympiadi
To Cælio. regis Epirotarum, & soror Alexandri, eius qui regnauit, & in Italiam ex-

An. Mundi peditionem fecit: præterea uxor Philippi, qui omnes qui ante ipsum in Europa

3.64.5. imperarunt, potestate superauit, & mater Alexandri, qui plurima maximaq;

Cassander uxo gescit, hunc exitum sortita est. Cassander rebus ex animi sententia succeden-

trimonium, Philippi filiam, Alexandri sororem ex patre, cupiens seipsum in

re ducta, Regē regiam cognitionem insinuare. Condidit etiam urbem apud Palenam, à suo

Macedonū nomine dictam Cassandriam, in quam Chersonesi urbium incolas transtulit,

Cassandria haberi uoluit. & Potidea, ac præterea non paucorum ex finitimis locis. Transtulit in ean-

dem etiam Olynthiorum superstites, qui erant non pauci. Iā cū multis ager,

urbs. isq; bonus, attributus esset Cassandrinis, & insuper magno studio in eorum in-

crementum incubuisset Cassander, breui magnum incrementum accepit urbs,

Cassander Ro- & omnem Macedoniae urbium maximam potestatem adepta est. Statuerat

xanam & eius autem Cassander interficere Alexandri natum, & eius matrem Roxanam, ut

filium in custo- nullus regni successor esset. Sed in præsentia cum obseruare uellet quinam de-

diam dat. Olympiadis nece uulgi sermones essent, & insuper nihil de Antigoni reb. au-

diuisset, Roxanam cum puero in custodiam dedit, traductam in arcem Amphi-

polis, & præfecto ei Glauciā quodam cui fidebat. Summouit etiā pueros una-

nutriri solitos, & uictū non iam regiū, sed priuato cuius cōuenientē fieri iussit.

Postea regio more iam imperiū administrans. Eurydicam & Philippum reges

itemq;

Itemq; Cynnam quam occiderat Alcetas, sepeliuit Aegis, ut mos erat regibus. Cumq; defunctos certaminibus funebris honorasset, conscripsit Macedonum idoneos militiae, habens in animo expeditionem facere. Eo in his occupato, Polysperchon Naxij in Perrhaebia obsidebatur. Is auditio Olympiadis o-
bitu, & prorsus dere Macedonica desperans, sese surripit ex urbe cum paucis
arcq; ex Thessalia profectus, assumpto Aeacida, in Aetoliam se confert, arbitra-
tus se tutissime expectaturum hic rerum mutationes. Erat enim erga gentem ^{Polysperchon}
hanc bene animatus. Cassander contracto satis magno exercitu, profectus est ^{fugit in Acto-}
ex Macedonia, cupiens Alexandrum Polysperchontis filium ex Peloponne-
so deturbare. Is enim ex aduersarijs reliquus erat cū exercitu, & urbes, loca qz
idonea occupauerat. Et Thessalam quidem tutò peragravit: sed portarum adi-
tus nactus ab Aetolis custoditos, his ægrè ui summotis, peruenit in Boeotiam,
& accersitis undiq; Thebanorum his qui supererant, eis habendas Thebas tra-
dit: ratus pulcherrimam habere se occasionem, urbem instaurandi tum propter
traditas de ea fabulas: ac propter hoc beneficium se immortalem gloriam ade-
piatum. Accidit autem ut haec urbs plurimis & maximis fuerit uia mutationi-
bus, non semel euersa funditus. De quibus summatim dicere non erit alienum.
Post Deucalionis diluvium, cum Cadmus condidisset eam quæ ab ipso Cad-
mea nomē habuit, commigrauit in eam populus, quem nonnulli Spartum ap-
pellarunt, quia undiq; congregatus esset. Nonnulli Thebigenam, quia princi-
pio, cùm esset ex urbe Thebis, propter diluuiū emigrasset, ac dispersus fuisset.
Igitur qui tunc è migrarunt, hos postea debeilatos Euchelenses expulerunt,
cum quidem accidit, ut etiam Cadmus in Illyrios migrauerit. Postea cùm Am-
phion & Zethus loco potiti essent, & tune primum urbem condidissent, quæ
admodum & poëta ait:

(Qui primi septem struxere insignia portis

Mœnia Thebarū) secundò quin eum locū cōmigrauerant, emigrarunt cum
eō esset reuersus Polydorus Cadmi filius, & negocia contempnisset, propter eā
quæ Amphioni acciderat circa natos calamitatem. Deinceps regnantibus eius
prognatis, & tota regione Boeotiae nomē habēte, à Boeoto Menalippe & Ne-
ptuni filio, qui in illis locis imperauerat, tertio emigrarunt Thebani cum Argi-
posteri urbem expugnassent. Ex his autem qui emigrarunt, qui superfuere, co-
fugerunt in Alalcomeniam & Tilphosum montem: deinde digressis Argiuis,
reuerſi sunt in patriam. Postea Iliaco bello profectis ad bellum in Asiā Theba-
nis, reliqui electi sunt cum alijs Boeotis à Pelasgis, ac non paucis postea casibus
exagitati, ægrè post quartum seculum, secundum editum de coruis oraculum,
abierunt in Boeotiam & Thebas incoluerunt.

Ab his temporibus cum durasset urbs ad annos ferè octingentos, ac primò
Thebani suæ gentis imperium adepti fuissent, & postea Græcorum imperium
affectassent, Alexāder Philippi filius urbem ui captam complanauit. Vigesi- ^{Cassander}
mo deinde post anno, Cassander gloriæ studio, cum Boeotis persuasisset, resti- ^{Thebas in statt}
tuit urbem superstibus Thebanorum. Adiuuerunt & Græcarum urbiū mul-
tae habitationem illam, tum propter misericordiam erga miseros, tum propter
urbis gloriam. Athenienses etenim magnam muri partem instaurarunt, & reli-
quorum alij pro uiribus ædificarūt, alij etiam pecunias ad usus necessarios mi-
serunt, non solum ex Græcia, uerū etiam ex Sicilia, quin & ex Italia. Igitur
Thebani hunc in modum patriam recuperarunt.

Cassander uero cum exercitu profectus in Peloponnesum, cum Alexandru
offendisset Polysperchontis filium, qui Isthmum custodijs muniuerat. Mega-
ra concessit. Hic comparatis ratiib. his elephantes traiecit ad Epidaurum nau-
gjs uero reliquas copias. Deinde ad Argiotorū urbem prouectus, eam ab Ale-
xandri societate deficeret, & in suas partes cōcedere coēgit. Postea Messenæ ur-
bes sibi conciliauit, præter Ithomā, & Hermione idem per compositionem acce-
pit;

pit: atq; Alexandro ad conflictum descendente. ille relictus ad Isthmum ueteranorum militum duobus millibus, & duce Molyceo, Macedoniam repetit.

Hoc anno trāsacto, Athenis rector erat Praxibulus, & Romæ creati sunt Cōsules Naullius Spurius & M. Publius. Horū temporib. Antigonus Susianæ reliquidat satrapā Aspisam unum incolarū, ipse pecunias oēs in mare deportare habet in animo, plastra & camelos cōparauit, & cū copijs hæc habēs, contendit in Babyloniam. Cumq; uiginti duob. diebus Babylonē peruenisset, Seleucus ilius regionis satrapa regalibus donis honorauit Antigonū & uniuersas copias exceptit cōuiuio. Ac exigēte Antigono rationes prouētum, negauit se rationem reddere debere de hac regione, quā Macedones ei dediſſent, ppter accepta ab eo cōmoda, uiuēte Alexādro. Hoc dissidio in die gliscēte, Seleucus Pithonis casum cogitās, metuebat ne forte occasionē nactus Antigonus, ipsum interficere conaret: uidebatur enim uiros dignitate præditos, & qui de imperio contendere possent, oēs cupere ē medio tollere. Hec ueritus sele inde surripuit cum equitib. quinquaginta, cogitās in Aegyptū se recipere ad Ptolemæum: erat enim peruulgata eius probitas, & erga confugientes ad eum comitas atq; humanitas. Quo auditio Antigonus lætitia exultauit, quod uideretur ipse non fuīsse coactus inferre manus uiro amico, & cuius opera in bellis alacri uisu erat: quin Seleucus ipsem et seipsum damnādo, satrapiā tradidisset sine certa minibus & periculis. Postea cū eum cōuenissent Chaldaei, & prædicerent, si Seleucum de manibus dimitteret, fore ut Asia tota subigeretur, & ipse Antigonus prælio cōgressus cū Seleuco, uitā finiret. Facti pœnitētia ductus, mittit qui illum persequātur: qui aliquousq; insecuri, re infecta reuersi sunt. Antigonus in cæteris contemnere solitus eiusmodi prædictiones, nō mediocriter tum cōmotus est, territus hominū dignitate. Magna enim experientia prædiū uidetur, & astrorum obseruationē habere accuratissimā. Perhibent enim multa annorum dēna millia esse, ex quo apud eos est harum rerū studiū. Videntur & Alexādro prædixisse, si Babylonem uenisset, obitum esse. Ac similiter, ut illa de Alexādro prædictione accidit, & Seleuco idem usu ueniret secundū illorū hominum responsa: qua de re singulatim dicemus, ubi ad illius rei tēpora peruererimus. Igītū elapsus in Aegyptum Seleucus, à Ptolemæo summa cū humanitate exceptus est, & Antigonū acerbē accusauit, dicens eum statuisse omnes dignitate præditos, & maximē eos qui cum Alexādro militassent, expellere ex satrapijs. Cuius rei argumentum afferebat Pithonis necem, & Peucestę Persidis priuationem, eiusdemq; casum. Omnes enim cū nihil deliquissent, quinimo multa magnaq; cōmoda in amicitia præstitissent, uirtutis pœnas lusisse. Narrabat & eius copiarum magnitudinē & pecuniā multitudinem, præterea recentes successus, ex quibus demōstrabat superbū esse factum, & uniuersum Macedonum regnum spe cōplexum esse. Huiusceniodi sermonib. pellecto ad adorandum bellū Ptolemæo, misit amicorū quosdam in Europam cū mandatis ut conarentur similibus sermonib. inimicos redere Antigoni Cassandrum &

Inter Antigo-
num & Seleu-
cum belli pri-
mordia.

Lysimachum: qui cū celeriter impetrata fecisset, initū ortum est dissidij magnum bellorū. Antigonus ex rei probabilitate suspicatus Seleuci propolum, legatos misit ad Ptolemæum & Lysimachum & Cassandrū, petens ut ueterem amicitiā seruarēt. Ac cōstituto Babyloniae satrapa Pithone eo qui ex India aduenerat, profectus est cū exercitu, Ciliciā uersus iter faciens. Vbi ad Malā peruenit, copias in hyberna distribuit, post occasum Orionis. Accepit & Quindianas pecunias talentorum decem millia. Præterq; reficiebantur ei ex annuis redditibus talentorum undena millia. Qua refiebat, ut esset formidabilis & propter magnitudinem copiarum, & propter multitudinem pecuniarū. Contendente in superiorem Syriam Antigono, aduenerunt à Ptolemæo et Lysimacho, et Cassandro legati. Hī in concilium introducti, postulabant ut Capadoccia et Lycia Cassandro darentur, Phrygia uero, que est ad Hellespontum, Lysimacho

Lysimacho, Syria uniuersa Ptolemæo, & Babylonia Seleuco. Ac quos thesauros post gestum cum Eumene prælium accepisset, partiretur: illos enim belli fuisse socios. Quod si nihil horum ficeret, conspirantes uniuersi, dixerunt se eum bello petituros. Cum Antigonus asperius respondisset, & se in apparatu aduersus Ptolemæum esse dixisset: factum est ut legati infecto negocio reuersi sint. Postea Ptolemæus & Lysimachus itemq; Calsander, contracta inter se societate copias cogunt, & armorum telorumq; ac reliquorum necessario-
 rum apparatum faciunt. Antigonus uidens aduersum se conspirasse multos & magnos dignitate uiros, surgentisq; belli magnitudinem considerans, genites & ciuitates & principes ad societatem inuitat. Agesilaum, ad Cyprum re-
 ges Idomeneum & Moschionem, in Rhodum: Ptolemæum ex fratre nepo-
 tem cum copijs in Cappadociam mittit, ut Amisi obsidionem soluat, & mis-
 los à Cassandro in Cappadociam omnes ejicit. Præterea ut in Hellespon-
 tum profectus, Cassandro immineat, si ex Europa traiçere conetur. Ariston-
 dum Milesium in Peloponnesum mittit, habentem mille talenta. Huic
 mandatum est, ut cum Alexandro & Polysperchonte contrahat amicitiam,
 habitocq; iusto mercenariorum delectu, Cassandro bellum inferat. Ipse u-
 niuersam Asiam, cuius erat dominus, facibus & tabellarijs instruxit, quorum
 opera celeriter administrarent omnia. His perfunctis, profectus est in Phœ-
 niciam, cupiens nauales vires comparare: tunc enim mari pollebant hostes,
 nauales multas habentes, cum ipse omnino ne paucas quidem haberet. Ac po-
 sitis ad Tyrum in Phœnicia castris, Tyrum obsidere cogitans, Phœnicum re-
 ges accersit, & Syriæ præfectos: ac reges quidem inuitat ad se in ædificandis
 nauibus adiuuandum, quandoquidem naues ex Phœnicia omnes cum arma-
 mentis Ptolemæus haberet in Aegypto. Præfectis imperat, ut celeriter præ-
 parent tritici medimnorum nouies centena millia: tantus enim in annum sum-
 ptus fiebat. Ipse congregatis undique arborum sectoribus & serratoribus,
 præterea nauium ædificatoribus, deportauit materiam in mare ex Libano, se-
 cantibus eam & ferrantibus uirorum octo millibus, deportatibus autem mil-
 leiugis. Pertingit autem hic mons ad Tripolim & Byblum, itemq; Sidoni-
 am, plenusq; est lignis Cedrinis, & Piceis, & Cupressinis, tum pulchritu-
 mine, tum magnitudine mirandis. Naualia autem instituit in Phœnicia tria, ad
 Tripolim, & Byblum, & Sidonem. Quartum apud Ciliciam, quod adueheba-
 tur materia ex Tauro. Erat & Rhodij aliud cum concessisset populus ædifi-
 carinaues ex ea quæ aduehebatur materia. Dum hæc agit Antigonus, & pro-
 pemare castra habet, uenit ex Aegypto Seleucus, cum nauibus centum, regie seleuci clas-
 ornatis, & satis nauigantibus. Is cum ipsa castra contemptum præteruehere-
 tur, qui aderat ex socijs urbibus, & omnes qui Antigonum communiter adiu-
 uabant animis relanguerunt. Erat enim perspicuum, fore ut maris potentes ho-
 stes, depopularentur eos propter Antigoni amicitiam aduersarios adiuuarent.
 Antigonus eos bono animo esse iubebat, affirmans se ea æstate soluturum es-
 se cum quingentis nauibus. Interea dum hæc agit, aderat Agesilaus, is qui in
 Cyprum missus fuerat, renuncians Nicocreontem, & reliquorum præstantissi-
 mos quosq; reges coiuisse cum Ptolemæo societatem. Cittieus uero & Lapi-
 thius, præterea Marius & Cerynita cum eo amicitiam contraxerunt. Quibus il-
 leauditis, tria militum millia, & ducē Andronicum reliquit in obsidione. Ipse
 cum exercitu profectus ad Ioppam & Gazam quæ cōtumaces erant, eas expu-
 gnauit, & depræhensos ibi Ptolemæi milites, in suos ordines distribuit, atq; in
 ipsas urbes præsidium introduxit, quod habitatores dicto audientes esse coge-
 ret. Ipse reuersus ad uetera apud Tyrum castra, obsidionem adornat. Per eadē
 tempora Aristo, is cui credita fuerant ossa Crateri, tradidit ea ad sepulturā Phi-
 phile laudes.
 lae, quæ prius Cratero, tūc Demetrio Antigoni filio nupserat. Hæc fœmina pru-
 dentia excellere uidebatur: nam si qui erant in castris turbulenti, eos sedabat,
 sese

sese erga unumquenque lic gerens uti conueniebat, & sorores, filiasqe pauperū elocabat suis sumptibus, multos etiam calumnijs appetitos liberabat à periculis. Fertur & Antipatrum: eius patrem (qui uidetur prudentissimus fuisse eo*rum* qui potentatu functi sunt) eadem ætate cum puella esset adhuc Phila, solitum cum ea de maximis consultare negotijs. Indicabit autem accuratius fœminæ mores procedens oratio, & negotia dum peruenient ad mutationem, & extreum exitium Demetriani regni. Et Antigoni quidem, & Philæ Demetrij uxo Missi ab Antipatris res hoc statu erant. Ex ijs uero ducibus qui ab Antigono missi fuerant, Antigono duces stodemus cum in Laconicam nauigasset, & à Spartiatis potestatem mercenarii egerint. rios colligendi accepisset, coëgit militum octo millia ex Peloponneso, ac cum Alexandro & Polysperchonte congressus, amicitiam cum eis contraxit pro Antigono, & Polysperchontem quidem ducem creauit Peloponnesi, Alexander uero persuasit, ut in Asiam nauigaret ad Antigonum. Alter ducum Ptolemaus, profectus cum exercitu in Cappadociam, & nactus Amisum obseßam ab Asclepiodoro Cassandri duce, eam ex periculis eripuit, & dimisso fide data Asclepiodoro, Satrapiam recuperavit. Postea profectus per Bithyniam, & Zibyram Bithyniorum regem nactus obſidētem Astacenorū & Chalcedoniorū urbem, coëgit obſidionem soluere. Et contracta cum his urbibus, cumque Zibyta societate, & insuper acceptis obſidibus, contendit in Ioniam & Lydiam. Scripserat enim ei Antigonus, ut sibi per oram celeriter ferret auxiliū quippe Seleuco hac nauigaturo. Postquam tandem uenit prope ea loca Seleucus, ipse Erythras obſidet. Sed ubi cognouit hostium uires prope esse, inde soluit infecta re. Antigonus cum ad eum uenisset Alexander Polysperchonis filius cū eo contraxit amicitiam. Ipse coactus militum, & illic peregrinantium, communi concione, Cassandrum accusauit, exprobrans ei Olympiadis occisionem & commissum in Roxanam regemque facinus. Præterea dicebat eum duxisse per uim Thessalonicam in matrimonium, & manifeste Macedonum regnum sibi uendicare. Præterea ut Olynthios, homines Macedonibus inimiciſimos, habitatum duxisset in urbem à suo nomine nuncupatā, & Thebas inſtaurasset, à Macedonibus, cōplanatas. Hic indignatè cū eo plebe, decretum scripsit, quo Cassandru hostē esse pronunciauit, nisi & regem Roxanāque matrem eductus ex carcere, redderet Macedonibus. Breuiter nisi pareret ei qui dux constitutus esset, & regni procurationem accepisset, uidelicet Antigono: essentque etiam Græci omnes liberi, à præsidij immunes & sui iuris. Hæc cū sanxissent milites, paſsim dimisit, qui decretū ferrent. Græcos enim suspicabatur propter spem libertatis alacres habiturum se ad bellum adiutores. Superiorum autem Satriarum duces, & Satrapas, qui Antigonum suspectum haberet, ut qui reges abrogare statuisset, pro quibus. Alexander bellū aperte suscipiebat, omnes sententiā mutaturos, & imperata libēter facturos. Hisce defunctus, datus Alexander 500. talentis, eoque de futuro in magnas spes adducto, eum misit in Peloponnesum. Ipse accersitis nauibus à Rhodijs, & instructis earum plenisque quæ ædificatae fuerant, nauigauit ad Tyrum, ac maris imperio pollens, & frumentum importari prohibens, perseuerauit annum & menses tres: & obſessis ad dirā ægestatem perductis, permisit missis à Ptolemaeo militibus, ut cum suis facultatibus discederent, & urbe per compositionem accepta, præſidium ad custodiā in eam introduxit. Hæc dum geruntur Ptolemaeus auditio Antigonorum Macedonum decreto de libertate Græcorum, scripsit ipse quoque consilia, quò Græci intelligerent, se quoque libertatis eorum curam habere, non minus quam Antigonum. Cum enim uiderent ambo non parui esse momenti Græcorum benevolentiam conciliasse, contendebant inter se de conferendis in eos beneficijs. Asciuit in societatem etiam Cariæ Satrapam Cassandrum, hominem potentem, & sibi subiectas urbes habentem non paucas. Cumque Cypri regibus militum tria millia ante misisset, misit tunc copiosum exercitum

Lupus lupum
reus peragit.

Cassander ac-
cūtatore Anti-
gono hostis
Macedonum
pronūciatur.

Antigonus Ty-
ro potuit.

Ptolemeus
Græcos ambit

Exercitum, cupiens cogere aduersantes ad imperata facienda. Igitur Myrmidonem Athenensem militum cum militum 10000. & Polyclitum cum 100. nauib. & omnium ducem Menelaum fratrem. Hi cum in Cypro nauigasset, & ibi Seleucum cum classe offendissent, conuocato concilio deliberat quid facto sit opus. Igitur uisum est eis ut Polyclitus cum 50. nauibus nauigaret in Peloponnesum, & cum Aristodemo atq; Alexandro, itemq; Polysperchonte bellum gereret. Myrmido uero & Mercenarij in Cariam, ad ferendas Cassandro suppetias, qui a Ptolemæo duce oppugnabatur. Seleucum uero & Menelaum in Cypro relictos, iussit cum Nicocreonte rege, cæterisq; socijs bellum gerere cū aduersarijs. Huc in modum distributis copijs, Seleucus Cerynniam & Lapithum expugnauit, ac pelleto Manensium rege Stasiaco, Amathusiorum principē ob sides dare coegerit. At Cithiorum urbem cum in suas partes pellicere nō posset, continenter summis uiribus obsidebat. Eodem tempore ad Antigonum nauigarunt ex Hellesponto & Rhodo naues 40. Themisone præfecto. Itē ex Hellesponto & Rhodo adduxit nauigia Dioscorides 80. Habebat autē instructas naues eas quæ in Phœnicia primæ perfectæ fuerant. Erat eis cum his quæ Tyri fuerant relictæ 120. ita ut in uniuersum ei congregatae fuerint naues longæ instructæ 240. Ex his erant quadriremes, 90. quinque remes 10. nouem remes tres, decem remes decem, inermes triginta. Igitur diuisa classe, quinquaginta naues misit in Peloponnesum. Reliquis præfectum cōstituit Dioscoridem, suum ex fratre nepotem, eiq; præcepit, ut circum nauigaret, quo & socijs præsidio esset, & insularum eas quæ nondum in societatem uenissent, sibi conciliaret. Et Antigoni quidem res hoc statu erant.

Non uero postquam gestas in Asia res perfecuti sumus, rursus Europæ res uicissim narrabimus. Apollonides præfectorus à Cassandro dux urbis Argiorum, excursione noctu in Arcadiam facta, potitus est urbe Stimphaliorum. Eo in his occupato, Argiorum ij qui Cassandro erant infensi, inuocarunt Polysperchontis filium Alexandrum, urbem se dedituros pollicentes. Alexandro tardante, Apollonides Argos uenire anticipauit, ac nactus aduersariorum ad Appollonides quingentos in curia consultantes, eos exitu exclusos comburit uiuos, reliquo Argios senatum magnam partem relegauit, paucos comprehensos interficit. Cassander tores concrata cognita Aristodemi in Peloponnesum nauigatione, & coactorum mercenariorum multitudine, primo conatus est auocare Polysperchontem ab amicitia Antigoni. Sed illis non obsequentibus, coacto exercitu, uenit per Thessalam in Boeotiam. Hic cū Thebanos in ædificadis mœnibus adiuuisset, concessit in Peloponnesum, ac primum expugnatis Cenchræis, Corinthiorum agrū de-populatus est. Deinde duobus castellis expugnatis, præsidium ab Alexandro collocatum, fide data dimisit. Deinceps oppugnata urbe Orchomenorum, & ab eis contredictus, qui Alexandro infensi erant, urbis custodiā ibi reliquit. Cumq; Alexandri amici in Dianæ fanum confugissent, dedit potestatem ciuibus faciēdi quod uellēt. Igitur Orchomenij arreptos per uim supplices, omnes interfecerunt, contra communia iura Græcorū, Cassander præfectorus ad Messeniam, & urbem à Polysperchonte præsidio munitam nactus, eam in præsentia oblidandam non iudicauit, sed in Arcadiam præfectorus, Damum urbs procuratorem reliquit. Ipse in Argiam præfectorus, positoq; certamine Nemeorū, in Macedoniam se recepit. Hoc digresso Alexander obiens Peloponnesi urbes cum Aristodemo, constituta ibi à Cassandro præsidia ejcere tenebat, & ciuitatibus libertatem restituere. Quibus cognitis, Cassander misit ad eum Prepellum, pertens ut ab Antigono deficeret, & secum fidelem societate coiret. Id si fecisset, Cassander Alexander sibi imperium se illi daturum dixit totius Peloponnesi, & exercitus dominium effectum. Alexander id sibi concedi uidens, cuius gratia ab initio Cassandrū conciliatus oppugnabat, inita societate, dux creatus est Peloponnesi.

Polyclitus Hæc dum geruntur, Polyclitus à Seleuco missus, cum ex Cypro soluisset, ap-
Theodotū & pulit ad Cenchreas, & audita Alexandri mutatione, ac uidens nullas esse hosti-
Perilaum op- les copias, nauigauit in Pamphiliam. Hanc transportatus in Aphrodisiadē Ci-
primit. liciæ, audiuit Theodotū Antigoni classis præfectū, ex Patras Lyciæ præterue-
hi Rhodijs nauibus, ex Caria instructis, & Perilaum cum militibus secundū
classem terra iter facere, ut ei tutū iter præberet. Igitur utrosq; decepit: nam mil-
ites ex nauib. depositis occultauit idoneo loco, secundū quem necesse erat ho-
stes transire: ipse cum omnibus nauib. nauigat, & occupato quod erat ante se
promontorio, obseruat aduentum hostium. In has insidias cum primō pedites
incidissent, accidit ut Perilaus captus fuerit, & reliquorū alij partim ceciderint
pugnando, partim uiui uenerint in potestatem hostiū. Cumq; qui erant in clas-
se suis auxilium ferre conarentur, Polyclitus eò ordinata acie profectus, facile
uertit in fugam turbatos hostes, quò factum est, ut & naues captæ fuerint, oēs,
& virorum non pauci, in quibus ipse quoq; Theodotus saucius paucos post
dies interiit. Polyclitus igitur sine periculo, tantas res consecutus, nauigauit in
Cyprum, & inde ad Pelusium. Hunc Ptolemæus laudatum, magnis donis ho-
norauit, multoq; magis promouit, ceu authorem magnæ uictoriae. Perilaū ue-
tò & reliquorum captiuorum nonnullos soluit. Cùm uenisset de illis ab Anti-
gono legatio, ipse concessit in eum locum qui Eruptio, & ibi cōgressus ad col-
loquium cum Antigono, rursum discessit, non concedente Antigono postula-
ta. Nos uerò persecuti gesta Græcorum Europæ in Græcia & Macedonia inui-
cem narrabimus de uergentibus ad Occidendem partibus.

Agathocles Agathocles Syracusanorum princeps, cum Messanēsium castellum teneret,
quædā gesta. promisit, si accepisset ab eis triginta talenta, sese traditurū locum. Quod argen-
tum cùm dedissent Messanenses, non solum fefellit eos qui prōmisit credide.
Perfidia erga rant, uerū etiam Messanam ipsam occupare conatus est. Cùm enim partē ali-
Messenios, quam muri in ea cecidisse audiuerit, per terram misit equites ex Syracusis. Ipse
assumptis tritemib; nocte nauigando prope urbem accessit. Verū cù id sen-
sissent quib. insidiæ parabant, hoc conatu frustratus est. Deinde ad Mylas na-
uigauit, obfessumq; castellum per cōpositionem accepit: ac tum quidē Syracu-
sas se recepit. Deinde messis tēpore rursus in Messaniā expeditionem fecit, ac
prope urbē castra metatus, & eam cōtinuis oppugnationib. tentās, nullū me-
morabile detrimentū inferre potuit hostib. Etenim Syracusanorū exulū multi
concurrebant in urbem, qui tum propter suam salutē, tum ppter tyranni odiū,
animosē certabāt. Quo quidē tempore uenerūt à Carthaginē legati, qui Aga-
thoclem ob illa facta obiurgarunt, ut qui foedera uiolaret. Messanensisbus uerò
pacem fecerunt, & coacto castellū reddere tyrāno, in Africā nauigarunt. Aga-
thocles uerò profectus Abacēnam urbem sociā, eos qui à se dissidere videban-
tur iugulauit numero plutes 40. Dum hæc geruntur, Rom. belligerantes cum
Samnitibus, Ferentam urbem Apulīæ expugnarūt. Nucerīæ uerò incolæ, quæ
Alfaterna uocāt, inducti à quibusdā, amicitiæ Rom. renunciarūt, & cum Sam-
nitis societatē fecerūt. Hoc anno elapso Athenis regebat Nicodorus, Rom. ue-
rō Coss. erant L. Papirius quartū, & Q. Publ. secundū. Horū tempore Ariston-
demus dux ab Antigono cōstitutus, postquā Alexandri Polysperchontis filij
rebellionē cognouit, ipsa dicta ei cōmuni Aetolorū causa, multitudinem pelle-
xit ad auxiliandū rebus Antigoni. Ipse cū mercenarijs ex Aetolia profectus in
Pelopōnesum, offendit Alexandrū & Eleos obsidētes Cyllenā, ac opportunē
periclitatibus adueniēs, soluit obsidionē. Atq; h'ic relictis qui castellū tutū præ-
starēt, pfectus est in Achaiā, & Patras quidē liberauit, quē præsidio tenebatur à
Cassandri militib. Deinde Aegio expugnato, præsidio potitus est, & Aegiēsib.
secundū decreū uolēs libertatē restituere, prohibitus est hac ratione Militib. in ra-
piā ueris multi Aeginēsiū iugulati sunt, & domorū plurimē corrupti. Postea
cū in Aetoliā nauigasset. Dymæi præsidiū habētes à Cassandro, urbem muro
distinxerunt

Romanorum
bellū cum Sa-
mitibus.

An. urbis

365 2

Aristodemī quædā gesta
contra Cassan-
drianos Du-
ces.

distinxerunt, ut seorsum ab arce disiuncta foret: atq; inter se ad tuendā libertatē cohorti, arcem castris cingūt, & assiduis oppugnationib. tentāt. De quibus certior factus Alexāder, uenit eō cū exercitu, & illis intra mūrū cōpulsis, potiū urbe, Dymæorūcū nō nullos interficit, alios in custodiā cōiicit, multos in exilium pellit. Reliq; Alexādro ab urbe dīgresso aliquāto tēpore quietos se tenerūt, p̄culsi magnitudine calamitatis, simulq; socijs destituti. Sed aliquāto post tēpore euocatis ex Aegio mercenarijs Aristodemī, rursus adoriunt p̄lidiū, & arce potiū, urbē in libertatē uindicant: atq; imperfectis eorū qui relicti erant plurimis, simul sustulerunt etiā suorū ciuiū quo quot cū Alexādro amicitiam habebāt.

Hac dū agunū, Alexāder Polysperchōtis filius ex Sicyone p̄ficiſcēs cū exerci Alexāder Pōtu, ab Alexione Sicyonio, & quibusdā alijs amicitia simulantib. imperfectus est. hyperchonii Vxor uero Cratesipolis, suscepta rerū administratione, retinebat exercitum, & occiditur. erat supramodū chara militib., ppter beneficia. Succurrebat n. asiduē miseris, Cratesipolis. & inopū multos suscipiebat. Erat & prudētia p̄dita in reb. gerēdis, & audacia maiore, q; p̄ fœmina. Cū n. Sicyoniā eā pter uiri obitū cōtēpūssent, & cū armis ad libertatē cōcurrissent, ipsa p̄lio cōgressa, multos uictrix interficit, captosq; circiter triginta crucifixit, ac stabilitis urbis reb. impabat Sicyonijs, habēs multos milites ad omne periculū p̄paratos. Et Pelopōnesi quidē res hoc statuerant.

Cassander uero uidēs Aetolos Antigono opitulātes, & uicinū bellū aduersus Acarnanes habētes, iudicauit expedire simul, & socios facere Acarnanes, & de primere Aetolos. Itaq; pfectus ex Macedonia cū magno exercitu, uenit in Aetoliā, tum castramētatus est apud eū fluuium, q̄ Cāpylus appellat. Atq; Acarnanib. in cōmunē concionē cōuocatis, & demōlitrato, quēadmodum uicinū belum habeāt ex antiq; tēporib. cōsulit ut ex munitis, paruisq; locis, in paucas urbes cōmigrēt, ne diū persa habitatione, ne quēāt alij alijs auxiliari, & aduersus in expectatas hostiū aggressiones difficulter cōgrēget. Id cū esset Acarnanibus persuasum, plurimi Stratopolim cōmigrarūt, quāe erat munitissima atq; maxima. Oeneadæ & alij quidā cōuenerunt Sauriā. Deniēles cū alijs Agrimiū Cassander relichto duce Lycisco cū satis multis militib. huic mādauit ut suppetias ferret Acarnanib. Ipse cū copijs pfectus ad Lettadē, urbē sibi per legationē cōciūt. Postea cōuerso in Adriā impetū, Apolloniā primo aduentu recepit, & in illauit. Postea cōuerso in Adriā impetū, Apolloniā primo aduentu recepit, & in Illyridē progressus, traectoq; Ebro flumine, p̄lilio congressus est cum Glauca Illyriorū rege, & uictoriā cōsecutus, cū eo foedus fecit, ea cōditione, ut Glauca militare nō liceret aduersus Cassandri socios. Deinde Epidamniorū urbe sibi conciliata, & p̄silio ibi collocato, reuersus est in Macedoniam.

Dīgresso ex Aetolia Cassandro, cōspirantes Aetolorū ad tria millia, Agriū, Aetoli Agriū um uallo cīctum obsident. Cumq; oppidani cōpositionem ea lege fecissent, nicensibus fidē ut oppidum dederent, & data fide discederent, ipsi pactis credentes abierunt. frangunt. At Aetoli uiolatis pactis illos persecuti, qui nihil sibi mali euenturū spērabāt, oēs, paucis exceptis, interfecerūt. Cassander uero, postq; uenit in Macedonia, ut certior factus est oppugnari Cariæ urbes, quāe cūq; ut Ptolemæo & Seleucus co societatem habebant, misit exercitum in Cariam, quod & uolebat auxilium ferti socijs, & cupiebat Antigonū negotijs distrahere, ne otium haberet in Europa trāsciēdi. Scriptit etiam ad Demetrium Phalereum, & ad Dionysiu qui Munychiam custodiebat, imparans ut uiginti naues in Lemnum mitteret. Qui cum protinus naues mississet, & nauum p̄fectum Aristotelē, hic ad Lemnum nauigauit, & euocato Seleucorum classe, Lemnijs persuadere conabatur, ut ab Antigono deficerent. Sed cum non obsequerētur, illē agrum depopulabatur, & urbē uallo circundatā obsidet. Postea Seleucus in Con nauigauit. Dioscorides uero constitutus ab Antigono classis p̄fectus, cognita Seleuci nauigatione, appulit in Lemnum, & Aristotelem expulit ex insula, nauumq; plerasq; cum ipsis uiris cōpīt. Cassander uero & Prepelaus p̄erant illi quidem missis & Cassandro copijs in Cariam, sed cū audiūssent Ptolemæum Antigoni ducē;

D I O D O R I S I C V L I

642

copias in Hyberna diuississe, & ipsū in sepultura patris occupari, miserū Europam ad insidiandā hostib. apud Caprīma Cariæ, & cū eo una miserū peditum octo millia, equitū duo millia. Quo quidē tēpore Ptolemaeus, auditō ex q̄busdū trāsfugis cōsilio hostiū, cōgregauit ex his q̄ ppinquo hyemabāt militib. peditū octo millia trecētos, eq̄tes sexcētos. Ac ex insperato circa mediā noctē aggressus uallū aduersorū, & eos nactus incustoditos atq̄ dormiētes, ipsum Eupolemū uiuū cœpit, & milites seipso dedere coēgit. Et hic quidē status erat eoru,

Antigonus re-
lito in Syria qui à Cassandro duces missi sunt in Asiā. Antigonus uero uidēs Cassandrū de lito, Demetriū filium reliquit in Syria, cū mādato ut insidiare Ptolemaeo, quē suspicabāt ex Aegypto cōcessurū cū exercitu in Syriā. Reliquit autē Demetrio' fi- lio, transit in Phrygiā.

līos quingentos, Persas sagittarios & funditores quadringētos, equitū quinq̄ millia, elephātos supra 40. Ei apposuit cōsiliarios 4. Nearchū Cretēsem, & Pitheonē Agenoris filiū, qui paucis ante dieb. Babylone uenerat, & p̄ter hos Andronicū, Olynthiū, & Philippū, uiros seniores, & qui cū Alexādro in tota illa expeditione militauerāt. Erat enim Demetrius adhuc ētate iuuenis, quippe annos natus duos supra uiginti. Ipse reliquū exercitū sumpsit, ac primō Taurum mōtem superās, cū in multā niuē incidisset, cōplures milites amisit. Hāc ob causam rursus in Ciliciā reuersus, aliudq̄ tēpus nactus, eundē montē tutius trāsię, ac postq̄ Celēnas Phrygię peruenit, exercitū in Hyberna distribuit. Postea classem ex Phoenicia acerlit, cuius p̄fectus erat Medius, qui cū in Pydnæorum nauis incidisset, numero 36. cōmissio nauali p̄lio, nauibus cū ip̄lis uiris potitus est.

Acragantini
bellum susci-
piūt aduersus
Agathoclem. Et Græciae quidē atq̄ Asiae res sic se habebāt. In Sicilia uero Syracusanorū exules Acragāte degētes mouebant urbis moderatores ne Agathoclē urbes suæ ditioni subiçere paterent. Siquidē satius esse, anteq̄ tyrānus potēs euaserit, ultrō belligerare, quā expectato eius incremēto, cū p̄sētiore necessariō decerta re. Hi cū uera dicere uisi fuissent, populus Acragātinorū bellū decreuit, & Ge loos quidē, & Messanēses in societate cooptarūt, atq̄ in Lacedēmoniā exulū quosdā miserunt cum mādato, & ducē adducere conarent, qui negotijs p̄fesse posset. Ciues enim suspectos habebāt, tanq̄ tyrānidis familiares. At exter nos existimabāt iustē gesturos curā omniū, memores imperij Timoleontis Cōrinthiū. Illi missi postq̄ tandē in Laconicā peruererūt Acrotatū Cleomenis regis filiū, multis iuuenib. uīsum, ideoq̄ peregrinarū rerū cupidū. Lacedēmonijs enim post gestū cūm Antipatro p̄lium absoluenterib. ab infamia eos, qui ex clas Siciliā nauigat de euaserunt, solus decreto intercessit. Hinc affectū est ut etiā aliorū nō paucos ad auxiliandum offendit, & maximē q̄s leges pœna afficiebat. Hi enim cōspirantes, eum pulsarunt, & deinceps insidiabant. Hanc ob causam peregrini imperij cupidus, libēter obsecutus est Acragātinis, ac peregrinatione citra Ephororū sentētiā suscepta, soluit cū paucis nauibus, uti ad Acragāntē appulsurus. Sed uenit abreptus in Adriā, appulit in agrū Apolloniatarū, & urbē nactus ab Illyriorū rege Glaucia obsecsam, soluit obsidionē, p̄electo rege ad fœdus faciēdum cū Apolloniatis. Hinc cūm Tarentū nauigasset, & populo ad liberandū unā Syracusios cohortatus fuisset, persuasit ut 20. nauium auxiliū decerneret. Nam ppter cognationē, eiusq̄ familiæ splendorem, habita est eius orationi magna fides atq̄ pōdus. Tarētinis in apparatu occupatis ipse cūm ad Acragāntē nauigasset, imperium accepit: ac primū eum plebē magna spe inflasset, efficit ut oēs breui futurā expectaret exactionē tyrāni. Verūm progrediente tempore rem nullā necq̄ patria, necq̄ generis nobilitate dignā gescit, cōtraq̄ cū sanguinarius esset, & ty-

Acrotatus rānis crudelior, plebē offendit. Ad hāc patrios mores mutauit, & uoluptatib. crudelis & adeō intēperāter indulxit, ut Persa, nō Spartiata, esse uideref. Postq̄ prouentuū mollis, bonā partē, partim res administrādo, partim in suā rem cōuertendo, absumpsiū ad extremū Sosistratū exulum clarissimū, qui s̄ape copijs præfuerat, ad cœnā uocatū dolo interfecit, habēs alioquin nihil omnino quōd eum accusaret, sed uolebat

uolebat è medio tollere, uirū strenuū, & q̄ insidiari ijs posset, q̄ imperiū male ad ministrarēt. Per uulgato facinore partū exules cōcurrunt aduersus eū, & oēs re liqui ab eo alienant. Ac primō eū imp̄o abdicāt; paulo pōst etiā lapidib. pete-re aggrediunt. Itaq̄ uulgi ueritus impetū, noctu aufugit, & clā in Laconicā ap-pellit. Post huius discessū Tarētini classē quā in Siciliā miserāt, accersūt. Acragā-tini & Geloi, & Messanēses bellū q̄ cū Agathocle geregāt, cōponunt sequestre *Aragantini* foederis Amilcare Carthaginēli. Erāt aut̄ pactorū capita hēc, ut ex Grēcis urbi-bus Siciliæ Heraclea & Selinus. & p̄ter has Himera, in Carthaginensū ditione cem faciūt cū essent, sicut & ante erāt: reliquæ oēs sui iuris essent, imperiū obtinētib. Syracusa *Agathocla-*nis. Postea uidēs Agathocles expertē esse Siciliā hostiliū copiarū, urbes et loca, suā ditiōi sine metu subiūcit, & multis breui potitus, ualidū parauit principatū. Etenim socios multos, & puētus huberes, & memorabilē exercitū libi peperit. Nā p̄ter socios et caeteros ex Syracusis cōscriptos ad militiā, mercenarios delec-tos habebat, pediū 10000, equitū 300. Cōparauit & apparatū armorū & te-lorum omnis generis, sciēs Carchaginēses reprahēdīsse Amilcarē de foedare, et breui sibi bellū illatueros. Et Siciliæ quidē res eo tēpore hoc statu erāt. In Italia Sānites bellū cū Romanis cōplures annos gerētes de imperio, Piisticā. q̄ præli-dium Romanū habebat, expugnarūt, Soranis q̄ p̄suaserunt, ut Rom. q̄ apud ip-sos erāt, necarēt, & cū Sānitib. societatē cōtraherēt. Postea Rom. Satricuā obli-dētib. superueneūt cū copioso exercitu, obsidionē soluere cupiētes. Igīt com-misso ac p̄lio, multi utrīc̄q̄ occubuerūt: tādē superiores extitēre Romani. Post plūm urbe expugnata, persuaserūt intrepidē uicina oppida & loca recipiētes. Cū aut̄ extitisset bellū apud urbes Apuliæ. Sānites cōscriptis omnib. q̄ per æta-te arma ferre possent, castra p̄pe hostes fecerūt, tanq̄ de summa rei dimicaturi. Quo cognito, Romanus pop. de euētu sollicitus, magnas copias eō misit. Iam cū eis mos esset periculosis tēporib. imperatorē belli cōstituere aliquē uitū p̄ci-pū, creavere tunc Q. Fabiū, & cum eo Q. Aeliū Magistrū equitū. Hi acceptis copijs, p̄lio cōgressi sunt cum Sānitib. apud eas q̄ uocan̄ Laustolæ, & multos milites amiserunt, factaç̄ totius exercitus fuga, Aelius cū eū fugā puderet, so-lus restitit hostiū multitudini, nō q̄ uictoriā speraret, sed q̄ inuictā patriā, in sua parte ostēderet. Hic igīt nō ciuiū locū in fugæ turpitudine, priuatim mortem sibi gloriosam cōparauit. Romani ueritī ne Apuliæ res p̄slus amitterēt, coloni-am miserūt in Luceiā, urbē eorum locorū clarissimā. H̄ic copias habētes bellū gerebāt cum Sānitibus, in quo quidē nō malē reb. suis p̄spexerunt. Etenim hu-ius urbis opera nō solū in hoc bello superiores fuerūt, uerumetiā in ijs q̄ postea *Anno urbis* 441. usq̄ ad nostra tēpora gesta sunt, eius urbis p̄sido aduersus uicinas gentes usi-Orbis 3653. sunt. Huius anni reb. gestis finē adeptis, Athenis magistratum inijt Theophr-a-stus, Romæ Cōsules creati sunt M. Publius, & C. Sulpitius. Hoiū tēporib. Cal-us & M. Pet-ti lantiani habitātes in sinistris partib. Pōti, & p̄sidiū habentes à Ly simacho, illud itus. expulerunt, & p̄ libertate certamē suscepereunt. Itemq̄ liberata lītianorū urbe, Callantianorū cāterisq̄ finitimi, societatē cōtraxerūt, quō principē cōmuniter oppugnarēt. Asciuerunt in amicitiā etiam Thracum & Scytharum finitimos, adeō ut essent copiae graues, & quā copiosis uiribus repugnare possent. Ly simachus his reb. cognitis, cum copijs cōtendit in rebelles, ac per Thraciā iter faciens, traiectoq̄ Aemo, castra posuit, p̄pe Odessum institutaç̄ obsidione, oppidanos citō per-terruit, & per compositionē accepit urbē. Postea simili modo recuperatis lītria-nis profectus est in Callātianos. Quo quidē tēpore uenerunt Scythæ & Thra-ces cum magnis copijs, suppetias laturi socijs ex foedare. Quibus obuiā factus Ly simachus & exemplō cōgressus, Thracib. perterritis persuasit, ut ad se desi-cerēt. Scythis uerō prælio deuictis, & multis imperfectis, reliquos persequeutus est extra fines, & Callantianorū urbe castris cincta, instituit obsidionē, cupiens omnino punire authores defectionis. H̄ac illo agente, aderāt quidā, nuncian-tes missos ab Antigono duos exercitus, suppetias Callantianis, unū terra, alte-

rum mari & classe quidē Lyconē ducē in Pōtū nauigasse, Pausanīā uero habet
tē nō paucos milites, castra fecisse apud eū locū q & sacrū appellat. Hic pertur-
batus Lysimachus, in obsidione reliq̄ satis multos milites, & assumpta copia-
rū parte p̄stantissima, ipse aduersus hostē cōtēdit, plio cōgredi cupiēs. Vbi ad
Aenj̄ traiectū peruenit, inuenit Seuthā regē Thracū qui defecerat ad Antigo-
nū, & cū multis militib. custodiebat aditus. Cū eo cōgressus satis plio su-
orum nō paucos amisit, & occisis hostiis plurimis, barbaros, ppulsauit. Supue-
nit & Pausanianis, eosq; nauctus in angustijs in quas configerat, eas expugna-
uit, & imperfecto Pausania, militū alios accepto precio dimisiit, alios in suū exer-
citū cooptauit. Et Lysimachi quidē rerum status his erat. Antigonus uero
hoc conatu frustratus. Telesphorū misit in Pelopōnesum, traditis ei 50. nauib.
satisq; multis militib. eiq; urbes in libertatē asserere mādauit. Nā eo facto, spera-
bat se apud Gr̄ecos fidē inuenturū, q̄ reuera eorū libertatē curaret, simulq; cog-
niturū se sperabat res Cassādri. Telesphorus uero cū primū appulit in Pelopo-
nesum, p̄grauit munitas ab Alexādro p̄sidijs urbes, & oēs in libertatē vindica-
uit, excepta Sicyone, & Corintho. In his .n. degebant Polysperchon, copiosas ui-
res habēs, & tum his, tum locorū munitionib. confidēs. Hæc dū gerunt, Phi-
lippus à Cassandro dux missus ad gerendū cū Aetolis bellū, ut primū peruenit
Philippus in Acarnaniā cū exercitu, primō Aetoliā depopulari aggredit: sed paulo p̄st
Aetolos profili certior factus Aeacidē Epirotā in regnū peruenisse, & copiosum exercitū con-
gregasse, celeriter cōtendit aduersus eū. Properabat n. seorsum decertare, prius
q̄ Aetolorū uires accessissent. Et nauctus Epirotas ad pliū paratos, primo aduen-
tu manus cōculit, & multos interfecit, nec paucos uiuos cœpit, in quib. accidit
ut essent etiā ex authorib. redditus regis circiter 50. numero, quos cōstrictos mi-
sit ad Cassandrū. Cumq; Aeacidani ex fuga coiuissent, & Aetolis se se cōiunxis-
sent, rursus aggressus eos Philippus, plio superauit, & multos interfecit, in qui-
bus erat etiā rex Aeacida. Ita paucis dieb. perpetratis tā egregijs facinorib. per-
territuit multos Aetolorū, adeò ut infirmas urbes deseruerint, & in maximē in-
accessos mōtes cū liberis & uxoriib. cōfugerint. Et Gr̄eciæ quidē gesta hūc ha-
buere finē. In Asia uero Cassander imperās, quia bello p̄mebat cōpositus cum
Antigono ea cōditione, ut milites oēs Antigono traderet, & Gr̄ecas urbes sui
iuris esse sineret, ac Satrapia quā prius habebat dono retineret, & Antigoni fir-
mus amicus esset. De his cū obsidē dedisset Agathonē fratrē, & paucos post di-
es, eū pactorū p̄eniteret. Fratrē suū obsidē surripuit, missisq; ad Ptolemaū &
Seleucū Legatis, petit ut q̄ primū mittāt auxiliū. Quib. reb. indignatus Anti-
gonus copias ad urbiū liberationē, terra mariq; milīt, cōstituto clāsis magistro
Medio, & creato exercitus duce Docimo. Hi postq; ad Milesiorū urbē uene-
runt, ciues inuitat ad libertatē, & expugnata arce, q̄ prēsidio tenebat, legū liber-
tatē Reip. restituerūt. Hæc dū ab illis agunt Antigonus Tralles expugnauit, et
ad Caunum pfectus, & classe accersita, hāc quoq; urbē excepta arce, hac uallo
cincta, qua parte erat oppugnabilis, assiduis oppugnationib. tentabat. Ptole-
mæus aut ad lasum urbem cum satis magno exercitu missus, coactus est ad An-
tigonū deficere. Igitur hæc urbes Carīæ hoc pacto subiectæ sunt Antigono.
Paucos deinde post deos cūm uenissent ad eū ab Aetolis & Bozotis legati, cū
eis societatē coiuit, & cū Cassādro in colloquiū cōgressus de pace ad Hellespō-
tum, re infecta discessit, q̄ inter se se cōsentire minimē possent. Hāc ob rem Cas-
sander de cōpositione desperās, statuit quōd rebus Gr̄eciæ iterū contēdere. Igi-
tur prefectus cūm 30. nauibus ad Oreum, oppidū obsidet, cūmq; strenue op-
pugnationibus uteret, & oppidū iam ui caperetur, aduenit suppetias latus
Oritis Telesphorus ex Pelopōneso, cum nauibus 20. & militibus mille, & Me-
dius ex Asia habens naues 100. Hi uidentes in porta stationem habētes naues
Cassandri, ignem iniecerunt, & quatuor cremarunt, ac propemodū oēs corru-
perunt. Cumq; inferiorib. uenisset ab Athenis, auxilium nauigauit Cassander
aduersus

Antigonus Te
lesphorū mit-
tit in Helle-
spontum.

Philippus in Acarnaniā cū exercitu, primō Aetoliā depopulari aggredit: sed paulo p̄st
Aetolos profili certior factus Aeacidē Epirotā in regnū peruenisse, & copiosum exercitū con-
gregasse, celeriter cōtendit aduersus eū. Properabat n. seorsum decertare, prius
q̄ Aetolorū uires accessissent. Et nauctus Epirotas ad pliū paratos, primo aduen-
tu manus cōculit, & multos interfecit, nec paucos uiuos cœpit, in quib. accidit
ut essent etiā ex authorib. redditus regis circiter 50. numero, quos cōstrictos mi-

Aeacide Re-
gis interitus.
sent, rursus aggressus eos Philippus, plio superauit, & multos interfecit, in qui-
bus erat etiā rex Aeacida. Ita paucis dieb. perpetratis tā egregijs facinorib. per-
territuit multos Aetolorū, adeò ut infirmas urbes deseruerint, & in maximē in-
accessos mōtes cū liberis & uxoriib. cōfugerint. Et Gr̄eciæ quidē gesta hūc ha-
buere finē. In Asia uero Cassander imperās, quia bello p̄mebat cōpositus cum
Antigono ea cōditione, ut milites oēs Antigono traderet, & Gr̄ecas urbes sui
iuris esse sineret, ac Satrapia quā prius habebat dono retineret, & Antigoni fir-
mus amicus esset. De his cū obsidē dedisset Agathonē fratrē, & paucos post di-
es, eū pactorū p̄eniteret. Fratrē suū obsidē surripuit, missisq; ad Ptolemaū &
Seleucū Legatis, petit ut q̄ primū mittāt auxiliū. Quib. reb. indignatus Anti-
gonus copias ad urbiū liberationē, terra mariq; milīt, cōstituto clāsis magistro
Medio, & creato exercitus duce Docimo. Hi postq; ad Milesiorū urbē uene-
runt, ciues inuitat ad libertatē, & expugnata arce, q̄ prēsidio tenebat, legū liber-
tatē Reip. restituerūt. Hæc dū ab illis agunt Antigonus Tralles expugnauit, et
ad Caunum pfectus, & classe accersita, hāc quoq; urbē excepta arce, hac uallo
cincta, qua parte erat oppugnabilis, assiduis oppugnationib. tentabat. Ptole-
mæus aut ad lasum urbem cum satis magno exercitu missus, coactus est ad An-
tigonū deficere. Igitur hæc urbes Carīæ hoc pacto subiectæ sunt Antigono.
Paucos deinde post deos cūm uenissent ad eū ab Aetolis & Bozotis legati, cū
eis societatē coiuit, & cū Cassādro in colloquiū cōgressus de pace ad Hellespō-
tum, re infecta discessit, q̄ inter se se cōsentire minimē possent. Hāc ob rem Cas-
sander de cōpositione desperās, statuit quōd rebus Gr̄eciæ iterū contēdere. Igi-
tur prefectus cūm 30. nauibus ad Oreum, oppidū obsidet, cūmq; strenue op-
pugnationibus uteret, & oppidū iam ui caperetur, aduenit suppetias latus
Oritis Telesphorus ex Pelopōneso, cum nauibus 20. & militibus mille, & Me-
dius ex Asia habens naues 100. Hi uidentes in porta stationem habētes naues
Cassandri, ignem iniecerunt, & quatuor cremarunt, ac propemodū oēs corru-
perunt. Cumq; inferiorib. uenisset ab Athenis, auxilium nauigauit Cassander
aduersus

aduersus contemnentes hostes, & cum eis congressus nauem unam depresso, tres una cum viris cepit. Et Graeciae quidem Ponticæ gesta talia erant.

In Italia Samnites cum magno exercitu peruvalebant, depopulantes urbium Italiam, quæcunque aduersarios adiuuabant. Eo profecti Consules Romani cum exercitu, auxilium ferre conantur periclitantibus socijs. Posuerunt autem castra è regione hostium apud Cinnam urbem, & hanc quidem protinus eripuerunt ab imminente terrore. Deinde post paucos dies cum utriusque aciem instruxissent fit acre prælium, & frequentes utrinque cadunt. Tandem annixi Romani hostes per vim superant, eosque procul persecuti supra decem milia interficiunt. Hoc prælio adhuc ignorato, Campani Romanos despiciunt re-

Samnitum clades.

bellarunt. Et populus protinus satis magnum exercitum contra eos misit, & Imperatorem C. Manium, & cum eo ex patria more, Manium Fulvium M. motus. gistrum equitum. His propè Capuam castrametatis, Campani primò decerta reconabantur, sed postea, cognita clade Samnitum, & rati uniuersas copias aduersus ipsos uenturas, pacem fecerunt cum Romanis. Nam tumultus autores dediderunt, qui constituto iudicio, non expectata pronunciatione, ipsos interfecerunt. Vrbes uero ueniam consequutæ in priorem societatem restitutaæ sunt.

Hoc anno decurso, Athenis regebat Polemo: Romæ Cōsules erant Lucius Papirius quintum, & Caius Iunius. Trāsacta est etiam illo anno Olympias septima supra centesimam decimam, in qua Parmenio Mitylenæus in stadio uictor extitit. Per haec tempora. Antigonus legauit in Graeciam ducem Polemonem, Graecos liberaturū. Misit autem cum ipso naues centum quinquaginta. An. urbis 442. Medio constituto nauium præfecto, militū uero peditum quinque millia, equites quingentos. Contraxit & cum Rhodijs societatem, & ab eis assumpsit decem naues ad bellum instructas, ad Graecorum liberationem. Ptolemæus uero cum uniuersa classe Bœotiam uersus facta nauigatione ad portū profundū appellatum, à cōmuni Bœotorum assumpsit pedites bis mille ducentos, equites mille trecentos. Accersiuit & ab Oreo naues, & cum Salmonem muro cinxisse, huc coēgit uniuersas copias. Sperabat enim se Chalcidenses suscepturn, qui quidē soli ex Eubœis ab hostibusque præsidio tenebantur. Cassander sollicitus de Chalcide, Orei obsidionem soluit, & in Chalcidem uenit, & copias accersiuit. Antigonus, certior factus in Eubœa exercitus alterum aduersus alterum confidisse, accersit Medium in Asiam cum classe ac statim copijs assumptis contendit in Hellespontum cum celeritate tanquam transiturus in Macedonia, ut aut manente Cassandro circa Eubœam, ipse Macedoniam deprehenderet, destitutam defensoribus: aut ut regno ferens suppetias Cassander, pro domesticis decertaret, omissis negotijs quæ illi erant circa Graeciam. Cassander cognito spectato eius consilio, Pistarchum reliquit præsidiorum præfectum quæ erant in Chalcide. Ipse cum uniuerso exercitu cum soluisset, Oropum per vim cœpit, & Thebanos in suam societatem cooptauit. Factus uero in diebus cum alijs Bœotijs, & relicto Graeciæ duce Eupolemo, recessit in Macedonia, sollicitus de hostium transitu. Antigonus ubi peruenit in Propontidem, legatos misit ad Byzantinos, postulans ut secum inirent fœdus. Cum etiam à Lysimacho uenissent legati, & adhortarentur ne aliquid fieret, uel contra ipsum, uel contra Cassandrum, Byzantini uisum est manere in quiete, & pacem atque amicitiam ergo utrosque seruare. Antigonis his incommodis motus, simul & tempestate hyberna includente, militibus singulas urbes ad hybernandum dedit. Haec cum fierent, Cercyrae auxiliati Apolloniatis & Epidamnijs Cassandi milites fide data dimiserunt: ex urbibus autem liberarunt Apollo-nium, & Epidamnum Glauciæ Illyriorum rege tradiderunt. Ptolemæus Antigoni dux, profecto in Macedonia Cassandro, & perterrefactis Chalcidis præsidij, urbem cœpit, & Chalcidenses sine præsidio dimisit, ut clarum fieret, quæ-

Antigoni gesta quædam.

Ptolemeus. admodum Antigonus secundum ueritatem dictus fuerit Græcos liberare. Est Antigoni dux, enim urbs opportuna propugnaculum habere uolentibus ad de rerum summa quo cum succ belligandum. Igitur Polemo Oropum obsidione captam Boeotij tradidit, cessu in Gre. & Cassandri milites in potestatem accepit. Post hæc Erythræis & Carystios in ea bellū gesse societatem receptis, castra mouit in Atticam, Demetrio Phalero urbis præfuit.

Athenienses primū clam legatos miserunt ad Antigonum, postulantes ut urbem liberaret. Tunc autem cùm Ptolemæus prope urbem aduentasset, magna confidentia coegerunt Antigonum inducias facere, & legatos mittere ad Antigonum de foedore ineundo. Ptolemæus autem cum soluisset ex Attica in Boeotiam, Cadmeā cœpit, & præsidij eiectis, Thebas liberauit. Post hæc profectus in Phocidem, & subactis cōpluribus urbibus, undiquaq; eiecit præsidia Cassandri. Aggressus est Locridem, cumq; Opuntij Cassandri præsidium habent obsidionem parauit, & continuas oppugnationes faciebat. Eadem aëste, Cyrenæ facta defectione à Ptolemæo arcem obsederunt, quam celerrime eiectis præsidij. Cùm uenissent legati ab Alexandria, & adhortaretur ut cessa ret obsidio, hos quidem interficiunt, arcem uero maiori contentionē obſident, rebellant.

Cyrenei Pto-
lemaeo regi

Quibus exacerbatus Ptolemæus, misit Agim ducē cū exercitu pedestri: misit & classem auxilio futuram in bello, constituto Nauarcho Epæneto. Argis autē acriter congressus cū defectoribus, per uim urbe potitus est, & cōiectis in uincula defectionis authoribus, eos ablegauit Alexandriam & ablatis aliorum ammis, & cōstitutis ijs quæ ad urbis statum pertineret, quemadmodum ipsi cōmodum uisum est, in Aegyptum regressus est. Ptolemæus uero cum in memoriam reuocasset ea quæ circa Cyrenem acciderant, ex Aegypto contendit cum exercitu in Cyprū, ad reges rebellantes, ac cùm inuenisset Pygmalionem legatione fungētem apud Antigonum, sustulit de medio. Praxippum Lapithiq; regem & Ceraniæ principem suspicatus ab alienato à se animo esse, cōpræhendit, & statuerit Malei filium. Et urbem quidem euertit, incolas autem in Paphum seruicio adictos transtulit. His peractis, Cypri ducem constituit Nicocreontem traditis urbibus & prouentib. regum, qui uicti fuerant, ipse cū copijs instiuita navigatione in Syriam superiorem appellatam, Posideum & fluuios Carum per uim expugnatos diripiuit ac expedite cum nauigasset in Ciliciam, Mallum cœpit, & quos ibi deprehendit sub corona uendidit. Expugnauit & propinquam regionem, & exercitu impleto commoditatibus, nauigauit in Cyprum. Sic autem sese gerebat apud milites, ut excitaret eorum alacritatem ad pericula quæ ingruerent. Demetrius autem Antigoni uersabatur assidue apud Colesyriam imminens Aegyptiorum copijs. Postquam uero audiuit urbium capiuitates, in his locis Pythonem ducem reliquit, datis illi elephantis & grauitatis armaturæ militibus ipse assumptis equitibus & leuis armaturæ ordinibus, celeri itinere contendit in Ciliciam, perclitantibus auxiliaturus. Sed cum tempore serius uenisset, & hostes soluisse depræhendisset, regressus est celeriter ad exercitum, amissis compluribus equitibus inter proficiscendum. Confecit enim sex diebus à Mallo stationes uigintiquatuor, ita ut propter immēsos labores, nullus lixarum, aut equisonum insequeretur. Ptolemæus autem, cùm ei res ex animi sententia successissent, tunc in Aegyptum profectus est. Sed post exiguum tempus à Seleuco exacerbatus, propter alienationem ab Antigono, constituit expeditionem in Colesyriam, & prælio cōgredi cum Demetrianis. Igitur coactis undiq; copijs, soluit ab Alexandria in Pelusium, habentes pedum octo decim millia, equitum quatuor millia, ex quibus erant partim Macedones, partim stipendiarij. Ex Aegyptijs uero multitudo, partim gestabat tela & alium apparatum: partim arma ad pugnandum erat idonea. A Pelusio per

conflictum se Syriæ. Consimiliter & Demetrius, cum undiq; ex Hybernis milites in ueterem parat. Gazam euocasset, expectabat aduersariorum impetu. Atq; amicis consulentijs,

tibus, ne cum tanto duce & copijs ampliorib[us] manūs conseret, his non obse-
quitur, quin confidenter ad periculum i[er]e p[re]parat, quamvis omnino iuu-
nis esset, & sine parte in tam graui p[re]lio congregurus: cum inter arma concio-
nem ipse conuocasset, & in quodam suggestu cum anxietate & mentis contur-
batione constitisset, turba una uoce acclamauit, confidendum, & priusquam
p[re]co sedasset tumultuantes, omnes silentium p[re]stiterunt. Neque enim erat
aduersus eum illa criminatio, uel militaris, uel ciuilis, ut qui recēs in imperium
euectus esset, quod quidem fieri cōsueuit ueteribus ducibus, quando ex mul-
tis causis una criminatio in unum tempus congeritur. Multitudo enim sem-
per morosa est sub ijsdem manens: & quicquid modūm non excedit, gratam
habet mutationem. Patre autem iam sene facto, regni expectatio in huius suc-
cessionem adducebat simul principatum & turbā benevolentiam, p[re]celle-
bat autem & p[re]lchritudine & magnitudine: p[re]terea armis regijs ornatus p[re]
seferebat p[re]stantiam & terrōrem, per quem in spem arduam multos addu-
cebat. Ad h[ec] in ipso quēdam mansuetudō elucebat, nouum regem decēs
per quam, omnes ad benevolentiam alliciebat, ita ut etiam qui extra ordinem
essent, ad audiendum concurrerent, solliciti cum iuuentute de euentu futuri
p[re]lij. Nec enim solum aduersus plures erat periclitaturus, sed & in duces
ferē maximos, Ptolemæum & Seleucum, hi enim omnes cum Alexādro in mi-
litiam profecti, & s[ecundu]m p[er] seipso copijs p[re]fecti, usque ad h[ec] tempora inui-
cti permanserant. Igitur Demetrius cū amīcis sermonib[us] multitudinem
excitasset, & promisisset se pro meritis munera daturum, & spolia cōcessurum,
Demetrius
disposuit exercitum ad p[re]lium. In sinistro cornu, in quo ipse periculum erat
factūrūs, equites primos qui circa ipsum erant, statuit, delectos ducentos, inter
quos erant amici alijs omnes, & Pitho qui cū Alexādro militauerat, & una
ab Antigono fuerat dux constitutus, & omnium socius. In frōtis ordinem tres
cohortes æquitum constituit, & custodiās à laterib[us] tōtidem, & separatim ex
tra cornu tres Tarentinas dissipatas, ita ut essent circa corpus constituti equi-
tes hastati quingenti, Tarentini uero centum, deinde disposuit ex equitib[us] il-
los qui uocabātur socij, numero octingentos, post hos, omnis generis equites
non pauciores mille quingentis. A fronte uniuersi cornu constituit elephan-
tos triginta, & ipsorum interualla compleuit ordinibus leuis armaturæ, ex qui-
bus erant iaculatores & sagittarij mille, funditores Persæ quingenti. Igitur sic
instructo sinistro cornu, decreuerat hoc decernere de p[re]lio. Deinceps statuit
peditum agmen constans uirorum undecim millibus ex his erat Macedonum
duo millia, Lycij ac Pamphilij mille, stipendiarioru[m] octo millia. Ad dextrum
cornu statuit reliquos milites mille quingentos, quibus p[re]uerat Andronicus.
Huic mandatum est ut in obliquum conlisteret, & fuga, pugnaret, expectans
euentum ipsius. Ex reliquis elephantis trēdecim statuit ante agmen pedi-
tum, immixtis ad quēdam interualla idoneis leuis armaturæ. Igitur Demetrius
ad hunc modum disposuit suum exercitum. Ptolemæani autem & Seleuciani
initio ordinem dextrum ualidum disposerunt, ignorantes aduersariorum cō-
siliū, edo[ti] uero ab exploratorib[us] quod factum fuerat, celesterat aciem in-
struxerunt, ut dextrum cornu habens uirtutem & potentiam ualidissimam, cō-
figeret aduersus eos qui in sinistris partibus cū Demetrio erant constituti.
Statuerunt autem ad cornu equitum fortissimorum tria millia, inter quos & ipsi
certare statuerant. Præposuere autem huic ordini portantes uallum fertatum;
& catenis uinctum, quod p[re]pararunt ad elephantorūm occursum. Hoc enim
facile erat arcere belluas ne ulterius tenderent. In fronte uero cornu huius
statuerunt ordines leuis armaturæ, cū mandatis ut iaculatores & sagittarij bel-
luas uulnerarent, & eos qui ipsi portabantur. Ad hunc modum munito dex-
tro cornu, & reliquo exercitu ut res postulabat instructo, cum graui uocifera-
tione irruunt in hostes. Aduersarijs autem ex aduerso irruentibus, initio equi-
tatione irruunt in hostes.

D I O D O R I S I C V L I

648

Ptolemai cum stris pugna extitit pegtes in fronte cōstitutos, inter q̄s lōgē præcellebat Demetrius triani. Post exiguū rēpus cū Ptolemaenī & Seleucianī cornu obegtaſſent, & di prælium. rectis cohortib. uiolētius irrupiſſent, p̄llo acri dimicatū est, ppter utriusq̄ partis alacritatē. Itaq̄ primo occurſu iaculis cōgressi, horū plurima cōtriuerunt, & nō paucos ex cōgredientib. uulnerarūt. In ſecūdo cōgressu, aggrediſi ſunt præliari gladijs, & collatis manib. multos ab utraq̄ parte interficiūt. Ipsi duces præ omnibus periclitatēs, adhortabāt ſibi ſubiectos ut fortiter ſuſtinaerēt uiolentiā. E. quites q̄ cornib. præterant, oēs ex uitute delecti, mutuō decertabāt, cū haberēt ſuā fortitudinis ſpectatores, duces unā cōfligētes. Cūm lōgo tēpore equeſtris pugna anceps perſiſteret, belluæ ab Indis in prælium impulſae, aliquādiu non ſine fenore, p̄grediſe ſunt, ita ut nullus ſuſtinere poſſet. Vt aut̄ occurrerūt ferato uallo, multitudo iaculatorū & ſagittariorū aſſidue uibrantium, elephentorū corpora, & ipſis inſidētes uulnerabat. Indis aut̄ ui adiuentibus, & ſauientib. in belluas, quædā ex ipſis perforabant arte facta uallo, & uulnerib. & frequentia uulnerantiū dolore affecta tumultū cōcitantabant. Eiusmodi enim genus belluarum, in locis planis & laeuib. obtinet à fronte inuictā potentia: in talebroſis ue- rō & inuijs uires habet omnino inutiles, ppter pedū mollitiē. Quocirca cū Ptolemaeus prudenter præſenſiſſet qđ futurū eſſet, factū eſt ut impacta in acutos uallos, irritā habuerint uiolentiā. Tandem cū plurimi Indi iaculis fuiffent cōfolfi, accidit ut oēs elephātes captiui fierēt, quo cōfecto, multi Demetriani eq̄tes ani- Demetrij mo perculsi, ad fugā cōpulsi ſunt. Ipſe cū paucis derelictus, et depræcatus unū fuga, quēq̄ ut ſubſiſterēt, nec ſe deſererēt, cū nullus obſequerēt, unā recedere cogea- bat. Igīt uſq̄ ad Gazā multi ex equitib. cōſequentes parebant, & ordines ſerua- bant, ita ut nullus facile auderet accedere temerē perſequentibus. Cāpis. n. cum eſſet latē patēs et leuis, adiuuabat uolētes recedere in acie. Cōſequebant & ex- peditibus ij qui uoluerāt deſerere ordinē, & abſq̄ armis ſeipſos expeditos ſer- uare. Ipſe cūm circa ſolis occaſum Gazā præterueheret, nōnulli ex equitib. eo deſerto iuerūt in urbē, uolentes exportare ſuas facultates. Igīt portis apertis, & collecta iumentorū multitudine, p̄terea unoquoq̄ primo maturatē educere o- nerata iumēta, accidit tātū tumultū circa portas excitari, ut nullus ex Ptoleme- anis ſuperuenientib. potuerit anteuertere portas claudere. Quocirca cū hostes irrupiſſent intra muros, urbs uenit in manus Ptolemaei. Prælio huiusmodi exi- tū ſortito, Demetrius cōtendebat in Azotū circa mediā noctē, percuſſis ſtadijs ſeptuaginta & ducētis. Hinc preconē de ſepeliēdis mortuis milis, cupiēs omni genere ſepulturę requiſitę defūctos ornare. Plurimi enim ex amicis cecideāt, quorū erant illuſtrissimi, Pitho æquali potentia ſocius ipſius in regendis militi- bus & Bœotus, qui lōgo tēpore unā uixerat cū Antigono patre, et omnis arca ni particeps fuerat. In ipſo aut̄ prælio acciderūt plures quingētis ex quibus erat magna pars eq̄tes uiri illuſtres, capta ſunt ſupra octo millia. Ptolemaeus & Se- leucus, cū cōcēſſiſſent ſepultura mortuorū, facultates regias captas, & captiuo- rū eos q̄ in aula uersari cōſueuerāt, ſine præcio liberationis, miſerunt ad Deme- triū. Negarūt. n. de ihs ſecū Antigono diſſidere, ſed qa bellū cū cōmune extiſſet, prius qđē aduersus Perdicā, poſt aduersus Eumenē, portioñes regionis bel- lo capti, amicis nō reddidiſſet, & rursus pacto inito cū ipſo, p̄ter omne ius de- traxiſſet Seleuco Satrapiā Babylonīa. Ptolemaeus captiuis miſiſis in Aegyptū ſtatuit, ut in uſus rei nauticae diſtribuerent. Ipſe omnib. ſuis in p̄lio cæſis magni- ficē inhumatis cū exercitu inuadit urbes Phœnicia, alias obſidēs, alias pſuadē- do ſibi cōciliās. Demetrius uidēs ſibi nō ſupetere iuſti apparatus exercitū, ad patrē miſit tabellariū, poſtulās celerrimē ſibi dari auxiliū. Ipſe, p̄fectus ad Tripo- ſtōp. ὑπαί lim Phœnicia, accerſiuit milites ex Cilicia, & ex alijs quoq̄t custodiebant, aut ſewp. urbes aut castella lōgē ab hostib. diſtatiā. Ptolemaeus uero potitus ihs q̄ ſub dio- Ptolemaeus. ſſent, Sidonē ſibi cōciliauit: et, ppe Tyrū caſtratedatus, inuitauit Andronicā Tyro potius. prælidio p̄fectum, ut ſibi urbē traderet, et pollicitus eſt ſe p̄mia ampla da- turum,

huius. Is respōdit nulla uia se uiolaturum datā ab Antigōno & Demetrio fidē, &
 grauiter cōuiciatus est Ptolemæo. Postremō cū milites seditiosē dissedissent,
 & ipse Tyro expulsus fuisset, ac in hostis manus uenisset, expectabat se punitū
 iti, & ppter conuicium, & q̄a noluisset urbē dedere. Tandē Ptolemæus iniuriæ
 nō recordatus, sed cōtra, in eum dona cōtulit, eūq̄ unū ex amicis fecit, & hono-
 rificē extulit. Erat em̄ princeps is mirificus æqtatis obseruator, & ad clementiā
 p̄pensus p̄terea beneficus, q̄ qdē & maxime ei cōmodauit, & fecit ut multi cū
 eo inirēt amicitiā. Qua ppter & tūc Seleuco ipsum rogāte ut sibi cōcederet mi-
 lites Babylonē ascēluros, libēti aio obsecutus est, & insug pollicitus, se oīa præ-
 stitū, donec recupasset pfecturam, q̄ prius obtinebat. Et Asia qdē hic statu-
 eras. In Europa uero, Telesphorus Antigoni nauarchus, circa Corinthum com-
 morāt, postq̄ uidit Ptolemæū sibi plātū, & eius fidei cōmissa omnia Grēcię ne-
 gotie, de ijs cū Antigono expostulauit, & naues quas habebat reddidit, & mili-
 tū ijs assumptis q̄ eius institui participes esse uellēt, res suas curauit. Profectus
 em̄ ad Elim, quali adhuc in Antigoni amicitia remaneret, arcē muro cinxit, &
 urbē seruā reddidit. Spoliauit & fanum, q̄ erat ad Olympiā, & corrasis argenti
 plusq̄ quinquaginta talētis, externos mercede cōducebat. Telephorus igitur
 inuidia cōcepta, ppter Ptolemæi p̄uectionē ad eū modū Antigoni amicitiā p-
 didit. Ptolemæus aut̄ Antigoni dux, p̄fectus erat administrationi reiū Græ-
 ciæ. Is audita Telespori defectione, & captiuitate urbis Eleorum, p̄terea direpti
 one pecuniarū ad Olympiā, trāsijt in Pelopōnesum cū exercitu & cū pueniſſet
 ad Elim, arce solo æquata in libertatē Eleos uideauit, & pecunias Deo restitu-
 it. Hec dū fiunt Epirotē, defuncto Aeacide rege suo, Alcetē regnū tradiderunt,
 qui fuerat fugatus ab Arybilo patre, & infensus Cassandro. Qua ppter & Lyci-
 scus q̄ à Cassandro dux Acarnaniæ fuerat cōstitutus, cum exercitu trāsijt in E-
 pirum, ea spe cōcepta, q̄ facile posset Alcetā priuare regno, nondum cōpositis
 regni negotijs. Ipso aut̄ citra Cassopiā castrametato, Alcetas misit in urbes fili-
 os Alexādrum & Teucrū, cū mādatis ut q̄ plurimi ad militiā deligerent. Ipse cū
 ea quā habebat manu cum soluisset, ubi ppe hostes uenit, expectabat natorum
 aduentum. Lycisco aut̄ irruēt, & multitudine lōgē p̄fētate, Epirotē perterre-
 facti ad hostes defecerunt. Hi arce p̄lio cōmiso, multi ex militib. interēpti fue-
 rūt, inter q̄s erāt cū alijs quidā uiri, tū Micythus dux, & Lysander Atheniēlis, cui
 cum Cassandro Leucadis administratio cōmissa fuerat. Post hēc cū Dianus infe-
 riorib. tulisset auxilium, extitit alterū p̄liū, in q̄ Alexāder & Teucer uiicti in quē.
 dā pagū munitū cū patre, pfugerunt. Lycicas aut̄ obseſſas & direptas Euryme-
 nas solo æquauit. Eo tēpore Cassander cū suorū uictoriā audijſſet, & ignorans
 p̄spērū succēſū q̄ post hēc obuenerat festināter adiūt Epīrū, auxiliatus Lyci-
 sco. Cūq̄ eū feliciter rem gessisse dephendisset, cū Alceta p̄cē fecit & amicitiā Cassander Az-
 cōtraxit. Atq̄ assūpta parte exercitus, soluit in Adriā, Apolloniatas obſeſſurus, polloniatas nē
 q̄ electis ipsius p̄sidijs, se Illyrijs adiunxerant. Verū q̄ in urbe erāt, nequaq̄ p̄ter quicquam ob-
 refacti sunt, sed auxilio ab alijs amicis accersito, ante muros exercitū in acie in fidet.
 struxerunt. Hic acrī p̄lio in longū tēpus cōmiso, Apolloniatæ multitudine su-
 piiores, aduersarios in fugū adegerunt. Cassander multis militib. amissis, & co-
 piās nō pares habens, & uidēs hybernā esse tēpestatē in Macedoniā se recepit.
 Cūm hic discessisset Leucadij adepti auxiliū à Corcyreis, Cassandi p̄sidiū eīc Epirotē Alcē-
 cerūt. Epirotē aut̄ certo temporis spatio sub Alcetē regio p̄seuerarunt. Verū tū regem su-
 cum se importunius erga multitudinem gereret ipsum mactarunt, & duo etiū um necant.
 natos, adhuc ætatis puerilis, Elionem & Nisum. In Asia uero, Seleucus post cō-
 paratā Demetrio uictoriā de Syriam Gaza acceptis à Ptolemæo peditibus, perium affe-
 non supra octingētos, equitibus circiter ducentis, proficiscitur in Babylonem, & ans proiecta-
 tanta spe erectus, ut etiam si nullas omnino haberet copias, cum amicis & pro-
 scitur in Babylōniam. prijs natis ascenderet ad loca superiora. Suspicabatur enim Babylonios, pro-
 pter præteritā benevolentiā prōpt̄ sibi adfuturos. Antigonū autē cū exercitu

Ptolemaeus
 πτολεμαῖος
 τιμῆς συν
 γραμματικός
 καὶ ἐπηγέ-
 τινος.

Telesphorus
 ab Antigono
 defecit.

Ep̄irotiū bcl
 lum.

DIO DORI SIC VLI

procūl dissitum, dedisse occasionem opportunam suis institutis. Cūm eo impe-
tu ferretur, amici qui cum eo erant, uidentes sibi omnino paucos adesse una
militantes, hostibus autem in quos uaderent & númerosas copias præstò ades-
se & copiosos commeatus, & auxiliariorum multitudinem non mediocriter
Seleucus suos deiecebant animū. Quos perterrefactos uidens Seleucus, cohortabatur, quod
amicos trepi- eos qui cum Alexandro militauerant, & qui propter uititatem ab illo fuerant
dantes, quo- alij prælati conueniret non omnino viribus & pecunijs confidentes negocia
modo sit con- capessere, sed experientia & prudentia, quibus & ille magna & omnibus admi-
solatus, randa præstisset. Oportere autem & oraculis deorum fidem adhibere, ex iū-
eius expeditionis fore dignum consilio. Nam in branchiis ipso oraculum con-
sulente, Deum denunciasse regem Seleucum: & Alexandrum in somnijs astan-
tem apertè prænuntiassè futurum imperium, quod assequi eum oporteret pro-
gressu temporis. Adhac demonstrauit omnia pulchra & hominibus admirata-
tionem adferentia, fieri laboribus & periculis. Popularem etiam se exhibuit,
erga eos qui simul secum militabant & se ad omnium æqualitatem compara-
bat ita ut unusquisque eum reuereretur & immensa illam audaciam libēter fer-
ret. Postquam in Mesopotamiam peruenit, ex Macedonibus eos qui habita-
bant Caris, alios pellexit, alios uite compulit militare unā secum. Ut autem inua-
Seleucus Ba-
byloniam re-
cuperat. sit in Babyloniam, complures ex incolis occurserunt, & adiuncti dicunt se om-
nia quæ ei uidentur simul confecturos. Cūm enim fuisset huius regionis Satra-
pa quadrienniū, omnibus pulchrè usus fuerat, prouocans benevolentiam mul-
titudinis, & longè ante præparans adiutores, si sibi occasio daretur uendicandi imperij. Defecit autem ad ipsū etiam Polyarchus, cuidam administratio-
ni præfectus, cum militibus plus mille. Qui uero seruabant amicitiā erga An-
tigonus, uidentes multitudinis concitationem effrenem, in arcem confugiū-
cuius custos fuerat constitutus Diphilus. Seleucus autem instituta oppugna-
tione, & per uim capta arce, extulit corpora reseruata puerorum & amicorum,
quotquot ab Antigono traditi fuerant in custodiā, post discessum ex Baby-
lone in Aegyptum. His expeditis milites congregat, & coëmptos equos, tra-
dit ijs qui possent uti, cū omnibus autē humane congrediens, & in spem bonā
eos uehens, promptos & alares habebat ad subeunda quæuis pericula. Igi-
tur Seleucus ad eū modū recuperauit Babyloniam. Cū uero Nicanor in Media
dux coëgisset aduersus eum ex Media & Perside & uiciniis locis milites pedi-
tes quidē supra decē millia, equites autē circiter septē millibus pedestes quidē
millia ipse celeriter contendit aduersus hostes. Habebat autem in uniuersum
peditum plures q̄ ter mille, equites uero quadringentos. Traiecto Tigri flu-
vio, cum hostes abesse iter paucorū dierum audiisset, occultauit milites in pro-
Seleucus Nica pinquis paludib⁹, eo consilio ut hostes nec opinantes inuaderet. Nicantor uel
norem pro- rō, cū ad Tigrim fluuim peruenisset, ne hostes inueniret, castra posuit
fligat, pud quandam regiam mansionem, existimans eos fugisse longius. Exorta no-
cte, Nicanorianis negligentius & segnissimis custodias agentibus, aggressus eos
repente Seleucus, magnas turbas & terrorē excitauit. Congressis enim prælio
Persis, accidit ut & Satrapa eorum Euager, & ceterorum ducum quidam ceci-
derint. Nicantor cum paucis relictus, & ne hostibus dederetur ueritus, fugit cū
amicis per solitudinē. Seleucus copioso exercitu potitus, & humanum sese o-
mnibus præbens, facile in suas partes pellexit Sufianam, Mediam & quædam
loca finitima, ac de rebus gestis scripsit ad Ptolemæum, & alios amicos, habē-
siam regium splendorem, & gloriam dignam imperio.

Demetrius Cil iam regium splendorem, & gloriam dignam imperio.
Hæc dum geruntur, Ptolemaeus degebat in Cœlesiria, cum quidem Demetrius Cil trium Antigoni filiū ingenti conflictu uicisset. Quem audiens ex Cilicia reuersum, habere castra in superiore Syria, adhibuit ex his quos habebat amicis Cillā **lam opprimit** Macedonē. Huic tradito satis magno exercitu, imperauit, ut Demetrium prorsus incautum, ex Syria expelleret, aut si depræhendissem, profligaret. Hic cùm esset in itinere, **Demetrius**

Demetrius per speculatores certior factus Cillam castra negligenter habere, apud Myuntem impedimenta relinquit, & assumptis expepiis militibus, noctu contente iter facit, & hostes circa matutinam uigiliam repente aggressus, exercitu sine prælio potitur, & ipsum Cillam ducem uiuum capit: qua quidem re tam feliciter gesta superiorem cladem ultus fuisse existimatus eit. Cæterum Ptolemæum suspicans uenturum aduersum se, cum uniuerso exercitu, castra fecit, eaçq; obiecta paludum, & stagnorum muniuit. Scripsit etiam ad patrem de refelicitate gesta, monens eum ut aut copias quamprimum mitteret, aut ipse met Syriam inuaderet. Erat tunc Antigonus Ceicenis in Phrygia. His acceptis literis gauisus est supra modum, quod uideretur filius, quamvis iuuenis, tem suo Marte feliciter gessisse, & regno dignū se præstare. Ipse assumpto exercitu proficiscitur ex Phrygia, & superato paucis diebus Tauro coniungit suas copias cum Demetrio. Ptolemæus cognito aduentu Antigoni, conuocatis ducibus & amicis deliberat utrum manere conducat, & certare de summa rerum in Syria, an in Aegyptum cōcedere, & illinc belligerare, quæ admodum prius aduersus Perdiccam. Hic omnes suadent ne periclitetur aduersus longè maiores copias, & belluarum multitudinem, & insuper ducem Ptolemæus in inuictum. Multò enim facilius decertaturum in Aegypto, ubi & rerum necesse Aegyptum regularum copia superior futurus sit, & locorum firmitate confisurus. Itaque Syria ueritur, iam relinquendam esse iudicans, complanauit præcipuas eatum quibus potitus erat urbi, Acam Phœnicia, Syria, & loppem, Samariamque, & Gazam Syria. Ipse assumptis copijs, & pecuniarum quantum agi ferriçq; poterat, reuertitur in Aegyptum. Antigonus citra periculum recuperata uniuersa Syria & Phœnicia, expeditionem instituit in eorum Arabum regionem qui Nabatæi uocantur. Cum enim gentem hanc à suis rebus alienam esse iudicaret, adiubuit ex suis amicis Athenæum, traditis ei expeditorum peditum quatuor millibus, & equitibus ad cursum idoneis sexcentis: eiçq; iniunxit ut Barbaros repente adoriretur, & omni præda eos spoliaret. Est operæ pretium propter ignorantes percurrere instituta horum Arabum, quibus utentes uidentur libertatem tueri. Igitur uitam degunt sub dio, patriam uocates incultā illam, quæ neçq; flumina, neçq; huberes fontes habet, ex quibus aquari possit hostilis exercitus. Est autem eis lex nec frumentum seminare, nec stirpem ullam frugiferam serere, nec uti uino, nec domum ædificare. Si quis contra facere repertus fuerit, capitatis poena est. Utuntur autem hac lege, existimantes eos qui hæc possident, facile cogi posse à potentibus propter horum usum, imperata facere. Alunt autem eorum alijs camelos, alijs oves, in solitudine pascentes. Cumq; sint non paucæ Arabicæ gentes solitudinem depascentes, hi ceteros facultatibus lōgē antecellunt, numero non multo plures decem millibus. Solent enim eorum non pauci ad mare deportare thus, & myrrham, & aromatum preciosissima, ab eis accepta, qui ea apportant ex felice (ut uocatur) Arabia. Sunt autem libertatis supradmodum amantes, & si quando inuadit copiosus hostium exercitus, fugiunt in solitudinem, huius se præsidio tutantes. Cum sit enim expers aquæ, alijs est inaccessa, at his quia parata habent uasa humi defossa in crustata, solis præbet præsidium. Cum sit enim terra partim argillosa, partim rupem habens mollem, faciunt in ea scobes ingentes, quarum ostia admodum parua faciunt, easq; in profundo semper amplius dilatantes, ad extremum tantam magnitudinem efficiunt, ut singula latera sint unius iugeri. Hæc uasa replent aqua cœlesti. Deinde ora obstruunt, & ea reliquo solo adæquantes, signa relinquunt sibi equidem nota, sed quæ alijs animaduertere nequeat. Ad aquâ autem etiâ quæ abiunt pecora in triduū, ne in locis aridis, & fuga egeat continuis aq. ipsi cibo utunt carnib. & lacie, & frugū terrę idoneis. Gignit em apud eos pip ex arborib. & multū mel, pagreste uocat, q; utunt in potionē cū aqua. Sunt & alia Arabum genera quorum quadam etiâ agros colunt, cōmertium habentia cum tributarj, & eadem cum

De Nabatæo-
rum moribus.

cum Syris habent, nisi quod in domibus non habitant. Et hæc quidem Aræbū sunt instituta. Cū autem conuentum haberent subterraneum, in quem conuenire solent finitimi, pars ad merces distrahendas, pars ad aliquid sibi utile mercandum, in eum profecti sunt, relictis in quadā rupē facultatibus, & natu maximis, præterea liberis & uxoribus. Erat autem locus supra modum mu-

Athenæus **N**a nitus, sed sine muro, & à culta regione distans itinere bidui. **Athenæus** aut ob

Bateos oppri. seruato hoc tempore, contendit aduersus illā rupem, expeditas habens copias.

mit. Et emensi ab Idumea prefectura, diebus tribus, totidemq; noctibus, stadiorum duo millia ducenta, inschjs Arabibus circa medianam noctem rupem occupant, ac protinus eorum qui ibi depræhensi fuerunt, quosdā interficiunt, alios uiuos capiunt, nonnullos socios relinquerunt, ac thuris quidem, & myrræ maximā partem conuasant, argenti uero circiter quingenta talenta. Atq; ibi non diutius quām unam uigiliam commorati, protinus testinantes reuertuntur, suspicantes fore ut se se barbari persequerentur. Emensi stadia ducenta, castra faciunt de fatigati, & custodias negligentius agentes, quippe qui putarent non posse ante biduum aut triduum hostes uenire. At Arabes ab his qui exercitum uiderāt, certiores facti, exemplò congregantur, relicto q; conuentu, ueniunt ad rupem,

Nabathei A- ac cognito à saucijs quid accidisset, festinanter Græcos persequuntur. Cumq; Athenæum uicis **Athenæus** castra negligentius haberet, & propter lassitudinem, somno oppressus opprimūt suis esset, nonnulli captiuorum clam aufugerunt, à quibus Nabatæi de hostium rebus edocti, castra tertia uigilia inuadunt, numero non pauciores octo millibus, & magnam partem adhuc in cubilibus iacentes iugulant, eosq; qui excitantur, & arma capiebant, configunt, ac tādem pedites omnes perempti sunt, equitum euaserunt ad quinquaginta, & eorum magna pars saucijs. Igitur Athenæus principio gestis feliciter rebus, postea propter suam imprudentiam, hoc pacto offendit. Res enim secundas solet plerūq; sequi ignauia, atq; contemnuntur. Quo fit ut nonnulli ritè existiment, facilius esse res aduersas commode ferre, quām res secundissimas prudenter. Illæ enim propter metū futuri cogunt curā habere: hæ propter superiorē successum inuitant ad omnia contempnenda. Nabatæi sumpto de hostibus uiriliter supplicio, ipsi reuersi sunt in rupem, recuperatis rebus suis: ac scriptis ad Antigonum literis, Athenæum accusant, & seipsos purgant. Antigonus eis rescripsit, testans eos meritō illum ultos fuisse, &

Antigoni dissi- **Athenæum** accusans, quod præter iniuncta sibi ab ipso mādata illos inuasisset. **mulatio.**

Id autem faciebat quo suum consilium celaret, & Barbaros ad ignauiam pelli ceret, ut eos ex inopinato aggressus, conata perficeret: nec enim facile erat, homines superare uagam uitam degentes, & perfugium inaccessum habentes solitudinem. Arabes gaudebant illi quidem quod magno metu soluti uideretur, nec tamen omnino credebant dictis Antigoni, sed spes habentes in ambiguo speculatores constituerunt in æditis locis, ex quibus facile erat procul conspire incursiones in Arabiam. Ipsi suis rebus rite compolis, quid futurum esset expectabant. Antigonus simulata aliquandiu aduersus Barbaros amicitia, ratus eos deceptos, tempusq; adesse, quo possent opprimi, eligit ex uniuerso exercitu peditum leuis armaturæ, & ad cursum probé comparatoriū, quatuor milia, equitū supra quatuor millia, hisq; imperauit ut ferrent cruda cibaria complūtum dierum. Demetrium uero filium ducem cōstitutum, de prima uigilia mitit, cum mādato, ut Arabes quocunq; modo possit ulciscatur. His p triduum p auia loca iter faciens, studebat barbaros latere. At speculatores, ubi hostiles copias ingressas esse animaduerterunt, Nabatæis id per ignes, de qbus inter ipsos cōuenerat, significat. Itaq; Barbari Græcos festinanter uenire rati, in rupem suas facultates deponunt, & ibi idoneam custodiā collocant, cū esset unus ascens manu factus. Ipsi prædam partiti, aliij alijs locis abigunt in solitudinem. Demetrius postquam ad rupem peruenit, & prædam discessisse comperit assiduis oppugnationibus locum tentat. Sed cum qui intus erant, fortiter pugnarent

Demetrius
Nabatæos in-
uudit. &

& propter locorum conditionem facile superarent, ille tunc usq; ad uesperam
præliatus, receptui signum dedit. Postridie cum exercitū rupi admouisset, bar-
barorum quidā exclamauit, Rex Demetri, quid tibi uis? aut quid te cogit op-
pugnare nos, habitantes in solitudine, & locis nec aquam habentibus, nec fru-
mentum, nec uinum, deniq; nihil eorum quæ habentur apud uos necessaria?
Nos enim nullo pacto seruire sustinentes, confugimus in agrum omnibus ca-
rentem, quæ in alijs sunt utilia, & uitam degere decreuimus planè solitariam,
atq; brutam, nihil uobis incommodantes. Petimus igitur ut & tu, & pater nos
non laedatis, sed acceptis à nobis donis, exercitum abducatis, & Nabataeos in
posterum amicos existimetis. Nec enim, etiam si uelis, manere hic plures dies
possis, cum careas aqua, cunctisq; cæteris rebus necessarijs, neq; nos potes co-
gere aliam uitam uiuere, sed captiuos quosdā seruos habebis ignauos, & alijs
legibus uiuere non sustinentes. His dictis Demetrius abducto exercitu, iussit
eos de hisce mittere legatos. Arabes miserunt natu maximos, qui similia supe-
rioribus locutí sunt, ut acceptis donis eorum que sunt apud eos preciosissimis,
pacem faceret. Igitur Demetrius acceptis obſidibus, & donis de quibus con-
uenerunt, profectus est à rupe, & emensus trecenta stadia, castra posuit prope
Asphaltidem lacum, cuius natura non est sine mentione prætercurrēda. Si-
tus est is lacus in media Idumææ Satrapia, in longitudinem patens stadia ma-
xi m̄ quingenta, in latitudinem circiter sexaginta. Aquam habet amaram, &
supra modum foetidam, ita ut neque pīscem alere possit, neque aliud animal a-
quatile. Cumq; in eum magna flumina dulcedine præstantia influant, ea fœ-
tore uincit. Ex eius medio exhalat quotannis bituminis solidimoles quando= Bitumen.
quemaior tribus iugeris, interdum non multo minor iugero. Quam ob cau-
sam incola barbari maiorem uulgò uocant taurum, minorem uitulum, cumq;
natet bitumen procul in aqua, fit ut procul spectantibus speciem præbeat in-
sulæ. Fit autem manifesta bituminis excretio ante uiginti dies. Nam circum la-
cum in multa stadia, fertur odor bituminis terti uenti, ac quicquid circa eum
locum argenti, & auri, & æris est, amittit naturam coloris. Verum ea in pristi-
num statum redit, postquam omne bitumen efflatum est. Vicus autem locus
cum sit ardens & putidus, facit corpora finitimorum ualestinaria, & omnino
uite breuis. Est autem bonus eius tractus palmifer, quantum utilibus fluuijs
occupatur, aut fontibus qui irrigare possint. Gignitur apud ea loca in ualle
quadam, id quod uocatur Balsamum, ex quo percipitur prouentus: quoniam
nec usquam alibi in toto orbe reperitur hæc stirps, & eius usus in medicamen-
ta, medicis est supra modum accommodatus. Excretum autem bitumen qui
ex utraque parte lacum accolunt, diripiunt, hostili inter se animo, scitè nauigii
id priuatim percipientes, conficiunt enim arundinum prægrandes rates,
quas in lacum coniiciunt, atq; in his sedent non plures tribus, quorum duo al-
ligatos habentes remos, remigant: unus arcus ferens, si quis ad nauigant ex ul-
teriori ripa, aut uim tentare audent, propulsat. Vbi prope bitumen uentum est,
insilunt cum securibus quas habent, ac tanquam de molli petra secantes, ra-
tem replent. Deinde retro nauigant. Quod si quis eorum dissoluta rate exci-
dit natandi imperitus, non pessum it, quemadmodum fit in alijs aquis, sed su-
pernata similiter ut periti. Natura enim hic liquor sustinet onus quod incre-
mento & spiritu præditum est, exceptis solidis, quæ densitatem uidentur ha-
bere similem argento, & auro, & plumbo, cæterisq; similibus. Quanquam &
hæc multò tardius pessum eunt in hoc lacu, q; quæ in cæteros lacus coniiciun-
tur. Hunc habentes Barbari prouentum, abducunt bitumen in Aegyptum, &
ad mortuorum condituras uendunt. Nisi enim hos cæteris aromatis admiscea-
tur, fieri non potest ut corporum custodia diuturna fiat.

Nabatei pa-
cem impetrat.

Asphaltis
Lacus.

Bitumen.

Balsamum.

Antigonus bi-

tumine potiri
reprehendit eum ob initū cum Nabatais foedus, dices eum multo audaciores nequit
effecisse

effecisse barbaros, sinendo inultos. Fore enim ut ueniā assediti uideant, nō propter modestiā, sed propter uincendi infirmitatē. Quod autem lacum contemplatus fuisset, & uideretur aliquem inuenisse regno prouentum, collaudauit, & lacui procuratorem prefecit Hieronymū, eum qui scripsit historias. Huic in iunctū est ut nauigia pararet, & redactū omne bitumen congereret in unum locū, nec tamen cecidit res secundū spem Antigoni. Arabes enim ad sex millia, conspirarunt, & in ratibus nauigantes aduersus eos qui erant in nauigis, fere omnes missilibus confixerunt. Ex quo sanè accidit ut Antigonus de hisce prouen-
Antigonus de-
Seleuci successoribus edocet. tibus desperauerit, tum propter offensionem illam, tum quia mentem ad res maiores applicaret. Aduenit enim per ea tempora tabellarius, literas habens à
Demetrius Ba-
bylonem inua- Nicanore duce Mediae, reliquarūq; Satrapiarum. In his scriptum erat de ascen-
dit. su Seleuci, eiusq; secundis successibus. Hanc ob causam aestuans Antigonus etiā de superiorib. Satrapijs. mittit Demetrium filium habentem peditum Mace-
donum quinq; millia, mercenariorum decem millia, equitum tria millia. Huic mandatum est, ut ad Babylonem usq; ascenderet, recuperataq; Satrapia, descen-
deret celeriter ad mare. Demetrius à Damasco Syriae profectus, patris manda-
bylem inua tum celeriter exequitur. Patrocles uero, is qui fuerat à Seleuco Babylonie dux-
constitutus, postquam hostes apud Mesopotamiam esse cognouit, eorum ad-
uentum expectare non ausus est, quia paucos secum haberet. Sed reliquis im-
peravit in urbem relinquenter, & eorum pars relitto Euphrate fugeret in so-
litudinem, alij relitto Tigri discederent in Susianam ad Eutelem, & ad mare
rubrum. Ipse cum ijs quos habebat militibus, utens obiectu, fluuiorum atque
fossarum, uersabatur circa Satrapiam simul insidiās hostibus, simul mittens ad
Seleucum in Mediam de ijs quae quotidie fierent, & eum ad quamprimum au-
xiliandum cohortans. Demetrius postquam ad Babylonem uenit, & urbem
relictam reperit, obsidere aggreditur arces, quarum unam cum cœpisset, addi-
xit suis milites ad diripiendum. Alteram cum dies aliquot obsedisset, quoniam
tempore egebat, Archelaum unum amicorum ducem reliquit in obsidione,
traditis ei peditum quinque millibus, & equitibus mille. Ipse cum tempus con-
curreret, in quo ei in iunctū erat ut inde proficisetur, cum reliquo exercitu
Romani Sam- ad mare descendit. Hæc dum geruntur, Romanis in Italia bellum aduersus
nites bello. Samnites gerentibus, continentis siebant in agrum excursiones, & urbium
uincunt, obsidiones, & exercitum sub dio castra. Nam bellicissimè omnium Italie
gentium de imperio contendentes, uaria ciebant pericula. Igitur Romani con-
sules assumpta copiarum parte castra faciunt aduersus hostium castra, & tem-
pus ad pugnam idoneum obseruant, sociasq; urbes tutas præstant. Reliquo
exercitu aliumpto Q. Fabius Fretomanorum urbem expugnat, & eorum qui
Romanis infensi erant clarissimos uiuos capit. Hos numero supra ducentos
Romam adducit, & in forum productos uirgiscq; cæsos securi percutit, more
patrio. Deinde cum paucis in hosticum ingressus Celiam & Nolanorum ar-
cem expugnat, & præda multitudinem uenundat, militibusq; magnam agri
partem sortediuit. Populus, rebus exanimi sententia succendentibus, colo-
niam mittit in insulam nomine Pontiam.

Agathocles In Siciliam, pace nuper Agathocli facta cum Siculis, exceptis Messanensi-
Messana per- bus, exules Syracusani Messanam conuenerunt, quod hanc uidebant reli-
dolū potitus. quam esse quæ principi infensa foret. Horum conspirationem dissipare cu-
piens Agathocles, Pasiphilum ducem Messanam mittit cum exercitu, eiq; arcane mandat quid facto sit opus. Is de improviso agrum ingressus, mul-
tisque captiuis & alia præda potitus, petit à Messanensibus ut uelint amici-
tiam, neue cogantur cum Agathoclis inimicissimis pacem pacere. Messa-
nenses concepta spe fore ut citra periculum liberarentur à bello, exules Sy-
racusanos enciunt, & Agathoclem, qui cum exercitu uenerat, admittunt.
Ille primo humanum se eis præbet, persuadetq; ut exules accipient qui ei
militabant,

missitabant, & lege à Messanensibus relegati fuerant. Postea euocat ex Messana & Tauromenio eos qui superiorib. tēporib. eius potentatui aduersati fuerant, & oēs iugulat, numero nō pauciores sexcentis. Quoniā em bellum Carthaginēsib. inferre habebat in animo, oēs qui erant alieno ab ipso animo, è meo tollebat. Messanenses uero, cū pegrinorū eos quos habebat beneuolētissimos, & q tyrannum ulcisci possent, ex urbe eieciſſent, & ciuim eos q principi infensi erant, uiderēt imperfectos, & insup homines ob maleficia dānatos, coacti fuſſent accipere, pœnitēbat illos quidē facti, sed durare cogebanſ, territi potētia dominatis. Agathocles uero primū pfectus est ad Acragantum, eo cōſilio ut hanc quoq urbē acquireret. Sed cū Carthaginēſes eō nauib. sexaginta appulissent, ille ab hoc pposito deliſtit, & agrum Carthaginēſib. subiectum quādens de-

Dinocrates A
gathocli bel. ii
infert.

prædat, castellorumq alia expugnat, alia p cōpositionem accipit. Hęc dum gerunt, Dinocrates Syracusanorū exulū dux ad Carthaginēſes mittitur, poitum latum ut ſuppetias ferant, priuſq Agathocles uniuersam Siciliā ſub ſuā potesta tem redigat. Ipſe acceptis ijs exulib. qui ē Messana expulsi fuerāt, habēs copioſum exercitum mittit quendā eorum q̄s circum ſe habebat, Nymphodoriū, tradiſta ei parte militum, ad urbē Centurippinorum. Hāc em, ab Agathocle pſidio munita, pmisere ciuit̄ qdā ſele dedituros, ea cōditione ut populus ſuis legibus rūs à Centu- uiuere pmitteret. Igī cū ille noctu in urbē intrasset, qui pſidio perāt, cū factum rippinis occiſiſſent, ipſum Nymphodoriū occiderunt, & eos q intra muros irrumpabant. dicitur. Hoc factum cauſatus Agathocles, Cēturippinos accusauit, & eos q ſeditionis authores fuſſe uisi ſunt, oēs uocauit. In his dum is princeps occupat, Carthaginiēſes in magnū Syracusanorū portū quinquaginta nauib. inuecti, aliud nihil facere potuerūt, niſi q̄ duas naclī naues onerarias, eā quā ab Athenis erat ſuppreſſerunt, & nauigantū manus p̄ciderunt. In q̄ cum crudeles ſe in eos prætiſſent à quib. ne tantulā quidē acceperāt iniuriā, breui pœnas eis Deus repræſentauit. Protinus em diuulſe à clāſſe naues quedā, apud Brutiam captæ ſunt ab Agathoclis ducib. & qui Pœnorū uiuī in manus hostiū uenerunt, eadem paſſi ſunt quā ipſi capti fecerant. Dinocrates uero exul, habēs peditum ſupra tria millia, & equites non pauciores duob. millib. eā quā uocabat Galaria occupauit, à ciuib. ultrō inuocatus, & Agathoclis ſocios eiecerūt: ipſi uero antē urbem caſtra poſuere. Aduersus eū cū celeriter miſiſſet Agathocles Pasiphilū & Demophilū, cū militum quinq̄ millib. cōmiſſum eſt p̄lum aduersus exules, quib.

Carthaginēſi
bus diuulſi
par parireſſe
tur.

præerat Dinocrates & Philonides alter alterū cornu regēs. Igī aliquandiu an- ceptis p̄lum fuit, dum uterq exercitum ſumma uī cōtendit. Verū cum ducū alter Philonides cecidiſſet, & illius partis acies terga uertiſſet, coactus eſt etiam Di- nocrates pedē referre. Agathocles cū cognouifſet Carthaginēſes occupatſe in Geloa eum collē qui ſceleratus appellat, ſtatuit totis uirib. decertare. Itaq ad- io.

Dinocrates et
philonides
præto uincit
tur à Pasiphis

Cumq̄ nō auderēt barbari cōfligere, ratus ille ſe ſine certamine ijs potiri q̄ ſub dio forent, reuersus eſt Syracusas, & tēpla clarissima ſpolijs ornauit. Atq̄ hęc quidē eo año geſta ſunt, quantū nos aſſequi potuimus. Regēte Athenis Simo- nide, Romani conſules crearūt M. Valeriū, & P. Deciū. Horū tēpore Cassander & Ptolemeus & Lysimachus cū Antigono pacē fecerūt, & ſœdus ſcripſerūt, cu- ius cōditiones hęc fuerūt: ut Cassander dux eſſet Europæ, donec Alexāder Ro- xanæ filius adoleuiſſet: & Lysimachus Thraciæ imperaret: Ptolemaeus Aegy- pro & urbib. ei conterminis in Africa & Arabia. Antigonus præſeffet uniuersa Asia: & Grēci uiuerent ſuis legibus. Neq̄ tamē ſtererunt hiſce pactis: quin eo- rum unusquisq speciosas cauſas querēs, plus occupare nitebaſ. Cassander ue- rō uidens Alexādrum Roxanæ filium adoleſcere, & in Macedonia rumores à quibusdā diſſipari, pducendū eſſe ex custodia puerū, patriūq regnū ei traden- dū, metuēs libiſſe ipſi, imperauit Glaucaꝝ pfecto pueri custodiæ, ut Roxanā & puerū necaret, & corpora occultaret, factūq alteri nemini enunciaret. Cū ille impata feciſſet, Cassander & Lysimachus & Ptolemeus itemq Antigonus, liberati

Annus Mundi
3655.

Vrbis Rome

443.

Q. uov Aſ-
xandri ſucces-
ſorū ſœdus.

Roxana & eſ-
ius filius ne-
caniur.

liberati sunt imminente eis à regemetu. Cùm enim nullus iam esletq; imperio succederet, deinceps eorum quisq; qui gentib; aut ciuitatibus imperabat, regias spes alebat, subiectam sibi regionem tanquam ferro partum regnum sicha-bebat. Igis Aliz & Europæ res, itemq; Græcia & Macedonia, hoc statu erant.

In Italia uero Romani cum ingentibus peditum equitumq; copijs expediti-onem fecerunt ad Pollitium, quæ erat urbs Marrucinorum. Miserunt & ciui-um coloniam, & eam condiderunt quæ Interamna nuncupatur.

In Sicilia uero indies augescente Agathocle, & maiores copias contrahen-te, Carthaginenses certiores facti principem in suam potestatem redigere ci-uitates insulæ, & uiribus superiorem esse ipsorum ducibus, bellum maiore ui-aggregiendum censuerunt. Protinus igitur triremes instruunt centum quin-

Amilcar ad. uersus Aga-thoclem mitti lia. Ex Tyrrhenia mercenarios mille, & rhearios ducentos. Præterea Baleares funditores mille. Similiter pecunia copiam, & telorum, & frumenti, & reliquo-rum ad bellum necessariorum idoneum apparatum. Iam cum uniuersa classis

à Carthagine soluisset, & altum tenuisset, coorta repente tempestas sexaginta Naufragium. triremes è medio sustulit, & ducentas ex frumentarijs nauibus corrupit. Ca-

Cætera classis magnis uexata tempestatibus ægrè in Siciliam evasit. Perierunt & illustrium Carthaginensium non pauci, propter quos factum est urbs pub-licum luctum suscepit. Nam soliti sunt, si quando maius infortunium urbi

attinet, nigris pannis moenia tegere. Amilcar assumpjis ijs qui ex tempestate euaserant, mercenarios cogit, & ex Siculis socijs conscribit eos qui essent ido-nei. Assumit & quæ ibi prius erant copiæ, atq; adhibita omnium procuratio-ne, quæ ad bellum essent accommodata, copias sub dio continet, habens pe-ditum circiter quadraginta millia, equitum ferè quinque millia, ac brevi corre-cto superiore detrimento, uisus est esse dux bonus, & sociorum perterritos a-nimos recreauit. & hostibus non uulgarem trepidationem iniecit. Agathocles

Carthaginensium copias uidens suis esse maiores, suspicatus est castellorum non pauca ad Poenos esse defectura, & urbium quæcunq; ei infensæ erant. Ma-xime autem metuebat de urbe Gelorum, audiens in eorum agro uniuersas esse hostium copias. Accidit ei circa idem tempus etiam in classe non paruum detrimentum.

Nam nauium uiginti in freto, uenerunt in potestatem Cartha-ginensium, unâ cum ipsis uiris. Cæterum cum Gelorum urbem præsidio fir-Gela potitus, mare decreuisset, aperte non audebat exercitum introducere, ne Gelo occa-sionem requirentes cum anticiparent, itaque ita urbem illam amitteret, quæ

loos, ei magna commoda præbebat. Misit igitur paulatim milites tanquam ad ali-qua negotia, donec factum est ut multitudine ciues longè superarent. Paulò

pôst ipse quoq; eō profectus, proditionis & defectionis Geloos accusat, siue il-li reuera aliquid tale patrate in animo habuerant, siue exulum calumnijs crede-

bat, aut etiam pecunias comparare uolebat. Interfecit autem Gelorum supra

quatuor millia, & in eorum facultates inuasit. Imperauit & reliquis Gelois om-nibus, ut & numos, & infectum argentum atque aurum referrent, minatus pœ-

nas contumacibus. Quod cum omnes celeriter præ metu fecissent, pecunia multitudinem congregauit, & omnibus sibi subditis, grauem terrorem incus-sit. Cumq; crudelius sese aduersum Geloos gessisset quam debebat, necatos

Agathocles cōtra Cartha-ginenses castra facit, et ab eis prælio uinci-tur. in fossas quæ erant extra moenia, detrusit, & relicto in urbe satis magno præsi-

dio, castra cōtra hostes posuit. Occupabat aut Carthaginenses, Sceleratum collē, quem aiunt pslidum fuisse Phalaridis. In hoc fertur construxisse tyrannus cele-brem illum taurum æneum, ad excruciantorum pœnas, igne machinae subie-cto. Atq; hanc ob causam locum Sceleratum, ab impietate que in miseros exer-

cebat, appellatum fuisse. Ab altera parte Agathocles alterum eorum quæ fu-erat Phalaridis præsidium tenebat, nuncupatum ab illo Phalatium. Castra me-diis

dius dirimebat fluuius, cuius obiectu utriq; aduersus alteros utebantur. Fuerat autem superioribus temporibus dissipata fama, oportere apud hunc locum multos homines in pugna perire. Quod detrimentum apud utros futurum esset, cum esset incertum, accidit ut religione tenerentur exercitus, effentq; ad pugnam tardiores. Itaq; diu neutri fluuium audebat trahere uniuersis militibus donec inexpectata quædam causa eos ad plenum periculum incitauit. Afris enim hosticum percurrentibus, Agathocles irritatus est ad idem faciendum, cumq; Graci prædam agerent, & quædam castrorum iumenta abegissent, prodierunt ex Carthaginem uallo, qui eos persequerentur. Agathocles futuri præscius, apud fluuium collocauit insidias uirorum virtutis præcipua. Hi Carthaginensibus eos qui prædam agebant persequenteribus, & fluuium træcti, repente ex insidijs consurgunt, & inordinatos aggressi, facile in fugam uertunt. Ac dum interficiuntur Barbari, & in sua castra fugiunt, Agathocles ratus uenire tempus decertandi, uniuersas uires ad hostium castra ducit. Et eos eximproviso aggressus, ac celeriter parte fossæ æquata, uallum conuelli, & per uincula in castra irrumpt. Carthaginenses tam incredibili facto perterriti, & ad instruendam aciem ocium capere non uolentes, hostibus ut casus tulit, occurruunt, atq; certant. Ac dum circa fossam utriq; fortiter dimicant, celeriter totus propinquus locus mortuis constratus est. Nam & Carthaginem clarissimi castra expugnari uidentes, subueniebant: & Agathocletiani uictoria consili, & existimantes uno periculo se toto bello defuncturos, urgebant Barbaros. Amilcar uidentis suos laborare, & Græcorum semper plures in castra irrumper, funditores admouer, qui erant ex Balearibus insulis, non pauciores milie. Hi continentia & magna saxa iacentes, multos uulnerant, nec paucos ex learij. intrumentibus interficiunt, ac plurimorum obiecta arma conterunt. Etenim hi homines saxa iacere soliti, quæ minæ pondo habeant, magnum afferunt ad uictoriæ momentum in prælijs. Quippe cum apud eos à pueris exerceri soleat ars funditoria. Hoc illi pacto expulsis ex castris Græcis, superiores extiterunt. Agathocles tursus alijs locis oppugnationem instituit. Cumq; iam castra ui caperentur, appulit Carthaginensibus exercitus ex Africa in imperatus. Itaq; sumptis iterum animis, qui erant in castris in fronte dimicati: qui uero suppetias uenerant, in orbem Græcos circumsistunt. Qui dum uulnerantur, præter opinionem pugna fortunæ breui in contrarium mutata est. Fugiebant autem pars ad Himeram fluuium, alijs in castra, quod receptus spacio habebat quadraginta stadia, & quidem totum ferè campestre, persequenteribus Barbarorum equitibus non minus quam quinque millibus, quod factum est, ut interclusus locus mortuis oppletus fuerit, multum conferente etiam fluuiio ad Græcorum interitum. Cum enim essent dies caniculares, & persecutio circa meridiem fieret, multi fugientium, qui propter ardorem & fugiendi laborem siti conficerent, audiūs bibebant, & quidem cum esset unda salsuginosa. Quæ res effecit ut non pauciores ihs qui in fuga necati fuerant, reperti fuerint apud fluuium mortui sine uulnere. Ceciderunt in ea pugna Barbarorum circiter quingenti Græcorum non pauciores septem millibus. Agathocles tanta clade accepta, eos qui ex clade euaserant assumit, crematisq; castris Gelam se recipit. Cumq; famam sparsisset, sese celeriter Syracusas proficisci statuisse, 300. Afri equiteis inciderunt in quosdam Agathoclis milites, à quibus cum audiuisserint Agathoclem sese recepisse Syracusas, Gelam ingressi sunt tanquam amici, & se frustrati, missilibus confossi sunt. Agathocles seipsum in Gelam conclusit, non quia ad Syracusas euadere non posset, sed quia Carthaginenses distinere uolebat ad obsidionem Gelæ, ut Syracusanis fruges tutò comportare licet cogente tempore. Amilcar primò Gelam obsidere conabatur: sed audiens in ea & uires esse ad propugnandum, & Agathoclem omnibus abundare, hoc consilio supersedit, & castella urbesq; adiens recipit, & omnibus humanum

Græcorum
clades.

Tt se præ-

πραθήσεις ἡ
μάχη ταχὺ^ν
πελίντρο.
πός έγένετο